

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ב בחשוון התשנ"ו (15 בנובמבר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
תפקודו של מנהל בית-הספר המקיף ביהוד	
שביתת הסטודנטים	
פרסום פוליטי על אוטובוס "אגד"	
סירובו של האפוטרופוס הכללי למסור את רשימת בעלי הנכסים	
נספי השואה ויהודי אירן ועירק	
שאלות ותשובות	
חקירת חבר הכנסת רפאל איתן	
הוראה לחקור את מכרז ה"כובע" למוניות	
חוות דעת של פקידת סעד לענייני אימוץ	
הוראה וחינוך לחוסים במע"ש	
שירותי רווחה בערים רמלה ולוד	
סיוע למשפחות מרובות ילדים ברכישת תחליפי חלב	
הטיפול בחסר בית בחיפה	
חוקי המגן בעבודה	
השבתת מעונות "נעמת"	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמה בשל הוצאות_עודפות), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)	
הצעת חוק השמות (תיקון – חופש בחירת שם משפחה), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)	
הצעת חוק השמות (תיקון – בחירת שם לאחר נישואין), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מוסד אקדמי זר), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ע' עלי)	
הצעת חוק שגרירויות זרות, התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)	
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)	
הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 25), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
שאלות ותשובות	
תקן מחייב לשמני מנוע	
תפקוד מרכז השקעות	
מענקי מחקר ופיתוח של המדען הראשי	
הצעה לסדר-היום	
נוהלי בטיחות ב"אל על"	

הצעה לסדר-היום דברים המושמעים נגד בכירי השב"כ פוגעים בתפקודו
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים
שאלות ותשובות
אבטחת בתי-ספר
בית-הכנסת "אבוהב" בצפת
אלימות שוטרים כלפי מפגינים קטינים
תלונות נגד תושבי חברון
מתן חופשה לאסירים לצורך השתתפות בטקסים דתיים
מסמכי זיהוי מזויפים של עולים חדשים
גנבות הרכב
סכנת הטרקטורונים
תנאי המעצר במשטרת שפרעם
הצעה לסדר-היום פינוי ג'נין וההשלכות על חיי התושבים הישראלים ביהודה ושומרון
שאלות ותשובות
שיווק דלק מהול בחומר כימי
העברת פסולת הפחם של חברת החשמל לנגב
שינוי מבנה משק החשמל
קו חשמל מעל לאדמות פרטיות בכפר עילוט
הצעות לסדר-היום
כיבוד הזולת ותרבות הוויכוח במדינה
הצעה לסדר-היום
הכנסת לאחר רצח ראש הממשלה
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
פסיקת בג"ץ המכירה בגיור רפורמי
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום זירוז עבודות הרחבת כביש 443 – גבעת-זאב-בן-שמן

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, כ"ב בחשוון התשנ"ו, 15 בנובמבר 1995. אנחנו מתחילים בשאלות בעל-פה.

שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 504, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. הנושא: תפקודו של מנהל בית-הספר המקיף ביהוד. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

תפקודו של מנהל בית-הספר המקיף ביהוד

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנגד מנהל בית-הספר התיכון ביהוד הוגש כתב אישום על עבירות הפרת אמונים וקבלת דבר במרמה, שנעברו לכאורה בשנים 1987-1989 במסגרת עבודתו.

ברצוני לשאול:

1. האם הושעה מנהל בית-הספר מתפקידו?

2. אם לא – מדוע?

3. האם יושעה המנהל עם פתיחת משפטו?

4. מי מטפל כעת בעניינים הכספיים של בית-הספר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה להפנות את תשומת הלב של חברי הכנסת לכך שאנחנו מניחים היום על שולחנם של חברי הכנסת את החוברת המיוחדת שהוציאה מערכת החינוך בעברית ובערבית לזכרו של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, זיכרונו לברכה. אני רוצה באמת לשבח את עובדי המשרד על המהירות העצומה שבה הוציאו את החוברת הזאת. היא הופצה כבר אתמול לכל בתי-הספר בישראל.

יוסף בא-גד (מולדת):

חוברת מוצלחת מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מודים מאוד.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. התשובה שלילית.

2. בית-הספר הוא בבעלותה של חברת מוסדות חינוך של הסוכנות היהודית והמנהל הוא עובד שלה. סמכות ההשעיה נתונה בידיה ולא בידי משרד החינוך.

3. הדבר נתון לשיקול דעתה של מעסיקתו.

4. הוועד המנהל וועד ההורים של בית-הספר.

בהזדמנות זאת אני רוצה לציין, שהמשפט שבו דן חבר הכנסת אליעזר זנדברג, כלומר המשפט של מנהל בית-הספר, אמור להיפתח בקרוב, ב-28 בדצמבר 1995, ומן הראוי שמשרד החינוך ימתין עד להחלטה השיפוטית.

אנחנו נוהגים אחרת לגבי עובדי מדינה שיש לנו לגביהם תקשי"ר, שמאפשר לנו גם להשעות לפני משפט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

רק אחרי הגשת כתב אישום.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא, יש סמכות מיוחדת של המנכ"ל – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, הנושא הוא של זנדברג.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

נכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זנדברג, בבקשה שאלה נוספת.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה.

אני רוצה להוסיף ולשאול. לא הייתי נדרש לעניין כולו אלמלא פרשייה אחרת שהשר טיפל בה לגבי אותו בית-ספר – מורה אחר בבית-הספר אשר הורחק מן העבודה כתוצאה מהעללה, ואני אומר "העללה" מכיוון שבית-הדין לעבודה קבע שמדובר בהעללה. אותו מורה הורחק ביוזמתו של המנהל. אותו מורה, אף שנקבע שלא היו דברים מעולם, לא הושב לעבודה, ואותו מנהל המשיך לעבוד, ומסתבר כרגע שהוא עומד בפני משפט פלילי. לכן שאלתי היא: א. האם בכוונת המשרד לטפל בשיבתו לעבודה של אותו מורה? ב. מה עמדת המשרד לגבי המנהל גם אם אין אפשרות פורמלית

טכנית למשרד להביא לפיטוריו בשל היות בית-הספר כפוף לסוכנות היהודית? האם יש עמדה למשרד? האם המשרד פעל בעניין לפחות מול הסוכנות היהודית או הבעלים, מחזיקי המניות של בית-הספר?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

המקרה של אותו מורה הובא להכרעה ממושכת בפני המוסדות של משרד החינוך, ולבסוף היתה החלטה של מנכ"ל משרד החינוך, אם זיכרוני לא מטעה אותי. אוכל לספק לך את כל האינפורמציה לגבי השיקולים של המנכ"ל בפרשה זו.

לגבי אותו מנהל: מרגע שאין לנו סמכות השעיה ונפתחו הליכים פליליים והמשפט עומד להתקיים ממש בימים אלה, תהיה זו לדעתי פגיעה קשה מאוד בזכויות נאשם אם אנחנו נביע דעה. מבחינה מסוימת זה יהיה אפילו יותר חמור מהשעיה. לכן אני חושב שאנחנו חייבים להמתין להחלטה המשפטית, ואני מקווה שהיא לא תתמהמה.

אליעזר זנדברג (צומת):

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מנהל שלנו – זה סיפור אחר לגמרי. אני רוצה להסביר: בחינוך העל-יסודי יש בעלויות שונות – — —

אליעזר זנדברג (צומת):

מה ההבדל מבחינת הפעילות של המשרד?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אלה סמכויות משפטיות שונות לחלוטין, חבר הכנסת זנדברג, שונות לחלוטין.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר החינוך, התרבות והספורט. שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 505, של חבר הכנסת דוד מגן. הנושא: שביתת הסטודנטים. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

שביתת הסטודנטים

דוד מגן (הליכוד):

השאלתא, שהוגשה ב-29 באוקטובר 1995, מנוסחת בנוסח הזה: שביתת הסטודנטים, ה' בחשוון התשנ"ו, 29 באוקטובר 1995, היתה כמובן מיותרת. נוצר הרושם, כי אפשר היה למונעה, אולם לא נעשה די לשם כך.

אני מבקש לדעת, אדוני השר:

1. מה היא עילת השביתה?

2. כיצד מתכוון משרדך להתערב ביישוב הסכסוך?

3. כיצד מתכוונים אתם להבטיח שנת לימודים אקדמית ללא שיבושים נוספים?

היו"ר ש' וייס:

אצלי יש שאלתא עם סגנון אחר, אבל מילא, לא נורא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא נדקדק.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

שביתת הסטודנטים ביום הראשון לשנת הלימודים הוכרזה בשל העובדה שטרם הוקמה הוועדה לקביעת שכר הלימוד לשנה הבאה, התשנ"ז, ובשל טענות לחריגות מהסכם שכר הלימוד הנוכחי, הסכם קוברסקי. יש לציין, כי הפעולות להקמת הוועדה נעשו בשיתוף עם הסטודנטים במשך חודשים מספר קודם לכן, וכן כי מדי שנה נבחנות טענות ביחס לחריגות, וחילוקי הדעות האלה מיושבים בהתאם ובתיאום עם הוועדה לתכנון ותקצוב.

לשאלות האחרות, בהנחיית האישית מתנהל משא-ומתן להקמת הוועדה ונעשים מאמצים למציאת יושב-ראש שיהיה מקובל על כל הצדדים הנוגעים בדבר, היינו סטודנטים מהאוניברסיטאות, משרד האוצר והוועדה לתכנון ותקצוב שליד המועצה להשכלה גבוהה. כמו כן מתקיימים בירורים יסודיים בין אגודת הסטודנטים לבין האוניברסיטאות השונות באשר לטענות בדבר חריגות. מרבית המחלוקות כבר יושבו, והכול בליווי הוועדה לתכנון ותקצוב וביידוע מתמיד שלי.

אני רוצה לציין, שהועבר לפני ימים מספר שם של מועמד מאוד מכובד, מאוד מקובל. אנחנו מחכים לתשובת הסטודנטים. אני רוצה לציין, שגם שם קודם שהעברנו לסטודנטים, קיבלנו עליו תשובה רק לאחר חודש וחצי. כאן לא היתה סחבת מצדנו, אלא להיפך – פעולה מהירה מאוד, גם של היועצים לענייני השכלה גבוהה – עורכת-הדין עדנה הראל וראש ות"ת פרופסור פזי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה, כבודו. שאלה נוספת. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, דווקא מדברי התשובה שוב מתחזק הרושם שהשביתה היתה מיותרת. כל הוויכוח הוא מי יעמוד בראש הוועדה לקביעת השכר. אני חושב שאתה יכול לנצל בהחלט את המעמד הזה כאן בכנסת כדי לומר את דעתך מי האיש או מי הם האישים, ונדמה לי שבתמיכת הכנסת גם הסטודנטים יקבלו את המועמדים שאתה בוודאי תציע ללא משוא פנים וללא אינטרסים מיוחדים.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, כבוד השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת מגן, השביתה היתה מיותרת לגמרי, אבל יש מסורת שיש לכבדה. המסורת היא, ששנת הלימודים, גם בהשכלה הגבוהה וגם בבתי-הספר, חייבת להיפתח עם שביתה, עם ימי שביתה, ואנחנו שומרי מסורת מבחינה זו ולא נפר את המסורת הזאת.

היו"ר ש' וייס:

זאת תשובה נהדרת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

דבר שני – – –

דוד מגן (הליכוד):

זאת לא הבטחה, אדוני השר.

היו"ר ש' וייס:

זאת תשובה יוצאת מהכלל, לפי דעתי.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

תשובה שלקוחה מהמציאות הישראלית.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושש שבשנה הבאה הסטודנטים יצטוו את התשובה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אולי הם יעשו גם יום-טוב שני של גלויות ויוסיפו עוד יום של שביתה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת מגן, אני חושב שהשביתה היתה באמת מיותרת. הצענו שמות של אנשים מאוד מאוד מכובדים, אובייקטיבים ולא פוליטיים. הצעתי עכשיו שם אחד שחייב להיות מעל לכל מחלוקת ציבורית, אבל אני לא רוצה לפגוע בשמו של האיש הזה, אם הסטודנטים חס וחלילה יסרבו. אם

יסרבו, יצא כבודו של האיש הזה נפגע. כל השמות שהצענו היו של אנשים מצוינים, אנשים בעלי ידע בכלכלה, במינהל ובחינוך, אנשים ללא רבב וללא פגם. אני מקווה, שהשם הזה שהצענו בשבוע שעבר, יתקבל על-ידי הסטודנטים עוד היום.

היו"ר ש' וייס:

שר התחבורה יואיל בטובו להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 508, של חבר הכנסת חנן פורת. הנושא הוא: פרסום פוליטי על אוטובוסי "אגד". בבקשה, חבר הכנסת פורת.

פרסום פוליטי על אוטובוסי "אגד"

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר התחבורה: "אגד", המסובסד על-ידי המדינה, מפרסם על האוטובוסים כרזות פוליטיות של מרצ הנושאות מסרים שנויים במחלוקת, למשל: "תנו כוח לפנות את חברון", או "מי יפעל לפינוי חברון".

היו"ר ש' וייס:

נא לקרוא את הטקסט.

חנן פורת (מפד"ל):

פשוט זה היה הניסוח המדויק של מה שהיה על האוטובוסים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסום תקין?

2. מה ייעשה לגבי פרסומים פוליטיים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבוד השר – תשובתך.

שר התחבורה י' קיסר:

משרד התחבורה התיר ל"אגד" להשתמש באוטובוסים לצורך פרסום. "אגד" פרסם מכרז, ובמכרז זכתה חברת "גלגלי זהב". ל"אגד" אין שום נגיעה לתוכן הכרזות או הפרסומים הנעשים על-ידי החברה הזוכה, בתוך האוטובוסים או בחוץ.

אבל ביקשנו מ"אגד" שיפנה לחברת "גלגלי זהב" בבקשה שתימנע מפרסומים פוליטיים, וכפי שנמסר לנו מ"אגד", הבטיחה חברת "גלגלי זהב" שתסיר פרסומים כאלה. אני חושב שאתה צודק, שתחבורה ציבורית אל לה לשמש כלי לפרסומים פוליטיים מכל צד שהוא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, קודם כול אני רוצה לומר שאני שמח מאוד על תשובתך ועל הטיפול בעניין. בשעה שהצגתי את השאילתא, היה זה לפני רעידת האדמה שפקדה את כולנו – הרצח הנורא של ראש הממשלה. דווקא בימים אלה, כאשר אני סבור שכולנו מצווים על ניסיון להוריד את המתח, שווה בנפשך שהיתה מתפרסמת על גבי האוטובוסים על-פי אותו הכשר מודעה בנוסח "מי יפנה את הערבים מיהודה ושומרון – מולדת", ויושב כאן חבר הכנסת גנדי לפני. איך היה הציבור מגיב על כך, גם אם הדבר היה אפשרי מבחינה פורמלית. כרזות פרובוקטיביות כאלה הן קשות מאוד.

אני רוצה להסב את תשומת לבך – וזו גם שאלתי – למכתב שהגיע אלי מאת אזרח פשוט, אשר כותב אליו מנהל יחסי הציבור של "אגד", בעקבות כרזות פוליטיות שהופיעו על האוטובוסים, אומנם לפני כמה שנים, בשנת 1987. בהתייחסות לשאלה, האם יש מקום לכרזות פוליטיות על אוטובוסים, הוא כותב: התשובה היא חד-משמעית – לא, ואם אכן נמצאה תווית פוליטית על אחד האוטובוסים, היא הודבקה על-ידי גורם פרטי ללא ידיעתנו. כך עונה מנהל מחלקת יחסי הציבור של "אגד". אם הדבר הזה נעשה מתוך הבנה ואם על-פי חוק, אני חושב שהוא משקף נכונה את מה שצריך להיות, והייתי מצפה לשמוע את תשובתך על השאלה, האם באמת תפעלו לשם כך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מעיר לי המזכיר, ואני מזדהה אתו, שלדעתו לא צריך לומר "אזרח פשוט". כולנו אזרחים פשוטים, פשוט אזרח. במקום אזרח פשוט – פשוט אזרח. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת חנן פורת, אמרתי לך כי במצב הנוכחי אין שום חוק, תקנה או מגבלה על פרסום, מכיוון שכפי שאמרתי עשה "אגד" את המכרז, ולכאורה אין הוא הבעלים על שטחי הפרסום. הזוכה במכרז הוא שמפרסם; במקרה זו חברה מאוד מכובדת – "גלגלי זהב". אמרתי שהיתה אליהם פנייה להימנע. אומר לך בהזדמנות זו דבר מרחיק לכת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אולי נאסור גם על פרסום בעיתונים?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני מבקש, רבותי, השר עונה לחבר הכנסת חנן פורת. זהו מוסד השאילתא, השר יענה לחבר הכנסת פורת, ובשאילתא לא קוראים קריאות ביניים.

שר התחבורה י' קיסר:

עם כל הכבוד, אני עונה מהו המצב החוקי עתה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, התשובה היא לחבר הכנסת פורת, אנא ממך.

שר התחבורה י' קיסר:

מי ששם לב ראה, כי מכוניות פרטיות, משאיות וטנדרים מלאים היום ב"סטיקרים" – במדבקות, כך שהנהגים כמעט לא רואים מה קורה מאחוריהם. הקמתי במשרדי צוות שמטרתו לבדוק האם להמשיך ולאפשר למעשה מעשה הפקרות: כל אחד מדביק "סטיקר" ומסכן את התעבורה. אם הוא מודבק על השמשה האחורית, הנהג כמעט לא רואה מה קורה מאחור.

היו"ר ש' וייס:

מה שאומר השר בסך הכול הוא שה"סטיקרים" מסתירים והופכים אנשים לקצרי ראות.

נעבור לשר המשפטים, ששייב על שאילתא בעל-פה מס' 506, של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. הנושא הוא: סירובו של האפוטרופוס הכללי למסור את רשימת בעלי הנכסים נספי השואה ויהודי אירן ועירק. בבקשה, חבר הכנסת ויינשטיין.

סירובו של האפוטרופוס הכללי למסור את רשימת בעלי הנכסים

נספי השואה ויהודי אירן ועירק

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לצאצאיהם של נספי שואה ושל יהודי אירן ועירק זכויות של יורשים במקרקעין שנרכשו על-ידי קרוביהם, מנוחתם עדן. ב"דיעות אחרונות" מיום 20 באוקטובר 1995 נמסר על סירובו של האפוטרופוס הכללי למסור את רשימת הבעלים הנ"ל לפרסום, כדי שהיורשים יוכלו לפעול למימוש זכויותיהם.

רצוני לשאול את כבוד שר המשפטים:

התניתן הוראה לאפוטרופוס לפרסם את הרשימה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, כבוד יושב-ראש הכנסת, באגף האפוטרופוס הכללי מתנהלים תיקים של רכוש עזוב לפי חוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978. הרכוש רשום על שם בעלים שונים מישראל ומארצות ברחבי העולם. ברכוש המנוהל על-ידי האפוטרופוס הכללי גם נכסים שנרכשו על-ידי יהודים שכנראה נספו בשואה וכן רכוש של יהודים מעירק ומאירן שהקשר עמם נותק.

האפוטרופוס הכללי מקבל פניות מאנשים בישראל ומחוצה לה המבקשים לברר, האם להם או לבני משפחתם רכוש המנוהל על-ידו. כמו כן מתקבלות פניות של אנשים הטוענים לזכויות ברכוש, בין

בחזקת בעלים ובין בחזקת יורשים. כל פנייה שכזו נבדקת לגופה, ואם מוכחת הזכאות – משוחרר הרכוש לזכאים בכפוף לאישור בית-המשפט.

הבדיקה הנערכת על-ידי האפוטרופוס הכללי הינה, לדבריו, קפדנית, ותכליתה לוודא שהרכוש מועבר לבעלים או ליורשיו, כדי למנוע ניסיונות לקבלת רכוש על-ידי מי שאינם זכאים לו.

ועכשיו, בהתייחס לפרסום על סירוב האפוטרופוס הכללי למסור רשימה של בעלי רכוש, על כך – ועל כך שאלת – מדוע לי האפוטרופוס הכללי, כי לא הופנתה כל פנייה כזו אליו למסור רשימה שכזו, לא מצד עיתון "ידיעות אחרונות" ולא מצד גורם אחר כלשהו, כגון עורכי-דין. אדרבה, המדיניות הנקוטה בידי האפוטרופוס הכללי היא להביא לידיעת הציבור שמות של בעלי רכוש המנוהל על-ידו, על מנת לאפשר למעוניינים לפנות אליו בקשר לרכוש זה. בחודשים האחרונים פורסמו כמה רשימות של בעלי רכוש, וההנחיה היא להמשיך ולפרסם רשימות נוספות, על מנת לגלות זכאים לרכוש המנוהל על-ידי האפוטרופוס הכללי, לפי החוק.

אשר על כן נראה לי שאין מקום להנחיה, אבל אם חבר הכנסת הנכבד יראה שעדיין יש בעיה כלשהי, דבר המחייב בירור, אנא יפנה אלי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבודו, בבקשה, שאלה נוספות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שנים אנחנו תובעים ממשלת שווייץ לפרסם את הרשימות של אלה שיש להם חשבונות, כי הרי הצאצאים אינם יודעים אם היו חשבונות כאלה. מדוע לא תפורסם הרשימה המלאה, כך שאם יש יורשים של אותם אנשים, הם ידעו שלקרוביהם, מנחתם עדן, היה רכוש? איך אדם יודע אם לפנות או לא? מדוע לא תפורסם הרשימה? אם לא היתה פנייה, הנה יש פנייה בזה הרגע.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מאחר שאינני בקיא ברזי הרזים, אני הבינותי שלא תהיה מניעה להביא לידיעת הציבור את הרשימה, אבל אני אבחן את פנייתך עם האפוטרופוס הכללי ואשיב לך תשובה שקולה ומוסמכת.

היו"ר ש' וייס:

יופי, אני מאוד מודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

שר המשפטים יואיל בטובו לעלות אל דוכן הנואמים כדי להשיב על שאלות רגילות.

חקירת חבר הכנסת רפאל איתן

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

במענה על שאלתא שלי, מס' 4750, אמרת, כי "תיק החקירה בנושא הכתבה הועבר לפרקליטות מחוז חיפה, אך באותו יום נתבקש חזרה על-ידי המשטרה".

רצוני לשאול:

1. כיצד נימקה המשטרה את בקשתה לקבל את התיק "באותו יום"?

2. מה היתה המלצתה ביום שבו הוגש התיק?

3. היכן מצוי תיק החקירה כיום?

4. האם ייחקר חבר הכנסת רפאל איתן?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת גמליאל הנכבד, 1-2. מפרקליטות המדינה נמסר לי, כי תיק החקירה נגד חבר הכנסת רפאל איתן הועבר למזכירות פרקליטות מחוז חיפה ללא שום המלצה על-ידי משטרת ישראל, ועוד

באותו יום, ובטרם הספיק מישוהו מהפרקליטות לעיין בו, ביקשה אותו המשטרה בחזרה, בלי לנמק זאת.

3. תיק החקירה הוחזר בפעם השנייה מהמשטרה לפרקליטות מחוז חיפה ביום 31 ביולי 1995.

4. אינני יכול להשיב היום על השאלה הזו, בשל חיסוי הליכי החקירה.

הוראה לחקור את מכרז ה"כובע" למוניות

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר המשפטים ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בדיון בבג"ץ 5884/94 הורו שופטי בג"ץ לפרקליטות המדינה לבדוק את האפשרות כי בוצעו עבירות בנוגע למכרז ה"כובע" למוניות.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו חשדות אלה?

2. אם כן – מה הן תוצאות הבדיקה?

3. אם לא – מדוע לא נבדקו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת זנדברג, 1. טרם נסתיימה בדיקת החשדות.

2. הבדיקה הושהתה עד לדיון שהיה אמור להיערך ביום 18 בספטמבר 1995, בבג"ץ בתיק 7269/94, שהוגש באותו עניין. עתה, לאחר שנסתיים הדיון בבג"ץ זה, יסתיים גם הליך הבדיקה בתוך שבועות מספר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג, שאלה נוספת, עד דקה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מודה לשר על תשובתו.

אדוני השר, רציתי פשוט לדעת מי הגורם שחוקר או בודק את הפרשה. כידוע, מדובר בטענות כבדות או בחששות כבדים מאוד של ניצול מעמד או שימוש לרעה בסמכויות שלטוניות וכדומה. מי חוקר את הפרשה הזאת?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, כבוד השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הבינתי שהבדיקה היא בפיקוח פרקליט המדינה, אבל מאחר שאתה רוצה לדעת דברים ברורים, אני אברר זאת ואשיב לך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לאדוני השר. שרת העבודה והרווחה תואיל בטובה לעלות אל דוכן הנואמים כדי להשיב על שאלות רגילות.

חוות דעת של פקידת סעד לענייני אימוץ

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בעיתון "השבוע" פורסם על חוות דעת שניתנה על-ידי גברת א"ה – שמה המלא מופיע במקור – פקידת סעד לענייני אימוץ, שממליצה על מסירת תינוק לאימוץ מהסיבות כלהלן: "הם נמנים עם אנשים – – ומחפשים הגנה והדרכה בקרבת גורמים סמכותיים בקהילה, כגון רבנים".

רצוני לשאול:

1. האם יש חיסרון בקבלת הדרכה מרבנים?

2. מה יעשה משרדך בעתיד?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. התשובה היא: לא.

2. מדובר בתינוק שאמו אושפזה בבית-חולים לחולי נפש עקב דיכאון אחר הלידה. בשלב ראשון, גם בגלל סכסוך בין ההורים, לא התעניין האב בגורל התינוק. כאשר הביע האב את רצונו לגדל את התינוק, המליצה פקידת הסעד בתסקיר לבית-המשפט על קבלת הצעתו, ובית-המשפט קיבל המלצה זו בדיון שנערך בתאריך 21 בפברואר 1995.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרה. בבקשה, חבר הכנסת גפני, שאלה נוספת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני מודה לך על התשובה החיובית והעניינית. השאילתא הוגשה ב-26 ביוני, ומאז חלו באמת כמה התפתחויות. אני רוצה לומר לחברי הבית, שעיקרה של השאילתא היה הגורל האומלל של אותה תינוקת, ואכן ההחלטה בעניין האימוץ שלה, עקב כך שהבעל הסכים לטפל בה ולפעול, באה לידי ביטוי בפסק-הדין שפסק בית-המשפט. אבל חשובה לי יותר התשובה העקרונית שלך, שאין חיסרון בקבלת עצות והמלצות של רבנים. זה מאוד חשוב בימים טרופים אלו, ועל כך אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הוראה וחינוך לחוסים במע"ש

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

הפנו אלי ממפעל עבודה שיקומי – מע"ש – בטבריה בקשה לקיצוץ תקן בחינוך, בשל הטענה שאין משרד החינוך מקציב שעות הוראה לתלמידי מע"ש מעל גיל 21, כך שרוב החוסים במע"ש יישארו ללא שעות הוראה וחינוך.

רצוני לשאול:

1. האם מחשיב משרדך קבלת שעות הוראה וחינוך על-ידי חוסים במע"ש נוסף על עיסוקם בעבודות יזומות?

2. מה יעשה משרדך להקצבת שעות הוראה במקום השעות שמשרד החינוך יקצץ?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מסגרת מע"ש הינה מסגרת טיפולית ותעסוקתית המיועדת לגילאי 21 ומעלה. על-פי חוק החינוך המיוחד, אחראי משרד החינוך והתרבות למסגרת הלימודים בשעות 08:00 עד 13:00, ומשרד העבודה והרווחה משלים את הפעילות בשעות 13:00 עד 16:00. אף שמע"ש מיועד לגילאי 21 ומעלה, שובצו במסגרתו גם חניכים צעירים יותר בהעדר מסגרת אחרת, ומשרד החינוך והתרבות הכיר במע"ש גם כבית-ספר.

בעקבות החלטת חוק החינוך המיוחד הודיע משרד החינוך והתרבות על הפסקת הכרה במע"ש כבית-ספר החל משנת הלימודים התשנ"ז–1996/97, כלומר בשנת הלימודים הבאה, והעברת התלמידים מתחת גיל 21 לבתי-ספר לחינוך מיוחד.

לצער, החל משרד החינוך והתרבות להוציא מורים מהמע"שים כבר בשנת הלימודים הנוכחית. בהתערבות הורים והסתדרות המורים הוחזרו המורים לחלק מהמע"שים, ואולם למע"ש טבריה עדיין לא הוחזרו כל שעות ההוראה שנלקחו.

2. פניתי במכתב לשר החינוך והתרבות וביקשתיו שיבדוק הקצאת שעות הוראה למעשי"ם בשנת הלימודים הבאה במסגרת האגף להשכלת מבוגרים במשרד החינוך והתרבות.

שירותי רווחה בערים רמלה ולוד

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

התושבים הערבים בערים רמלה ולוד מהווים 20% מכלל האוכלוסייה, ואף שקיימות בעיות סוציו-אקונומיות קשות בקרב האוכלוסייה הערבית, בשירות הרווחה ברמלה יש תקן אחד של עובד סוציאלי למגזר הערבי, אין עובדים קהילתיים ואין מוסדות לטיפול בנוער בסיכון או בנוער במצוקה.

המצב חמור יותר בקרב ערביי לוד, מה גם שהעדר עובדים קהילתיים גורם לחוסר מודעות בקרב הקהילה לזכויותיה.

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרדך להוספת תקנים של עובדים סוציאליים למגזר הערבי ברמלה ולוד?

2. מה היא מדיניות משרדך להתמודדות עם המצוקות הסוציאליות הקשות בקרב ערביי רמלה ולוד?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בהתאם למדיניות משרד העבודה והרווחה, אחראיות הרשויות המקומיות לתת שירותים לכלל התושבים שבתחום השיפוט שלהן. ביישובים המעורבים, כגון רמלה ולוד, אין תקציב נפרד למגזר הלא-יהודי.

למרות זאת, השגתי השנה תוספת מיוחדת של 75 תקנים לעובדים סוציאליים, שיועדו כולם למגזר הערבי. במסגרת זו קיבלה העיר רמלה תקן נוסף והעיר לוד תקן נוסף.

סיוע למשפחות מרובות ילדים ברכישת תחליפי חלב

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

במענה על שאלתא שלי השיב סגן שר החקלאות, כי משרדו מסבסד מוצרי חלב ולא תחליפי חלב, אף שאכן משפחות ברוכות ילדים מתקשות לממן תחליפי חלב שמחירם יקר. הפתרון, אמר, ראוי שיהיה באמצעות תמיכה במשפחות.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מסייע למשפחות נזקקות וברוכות ילדים למימון תחליפי חלב יקרים שהם צורכים על-כורחם?

2. אם לא – מדוע?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד הבריאות מסבסד, באמצעות קופות-החולים, את עלות תכשירי המזון הניתנים בשל בעיות בריאות, ביניהן גם רגישות לחלב. בנוסף, מסייע משרד העבודה והרווחה בהשתתפות כספית בעלות תחליפי החלב למשפחות נזקקות ובעלות הכנסה נמוכה במיוחד, זאת על-פי חוות דעתו של העובד הסוציאלי בלשכה ובהתאם למסמכים רפואיים.

הנושא מעוגן בתע"ס – תקנון העובדים הסוציאליים.

הטיפול בחסר בית בחיפה

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

מר א"א – שמו המלא מופיע במקור – לן בגן בית-רוטשילד בחיפה, שדרות הנשיא 142. הוא בן 27 ומוכר כחסר בית משנת 1989. הנ"ל מתאונן, שבהתאם להוראת כבודה מנסים להכניס מחוסרי בית, והוא נוכח בכך על בשרו, למוסדות סגורים, וביניהם למוסדות לחולי רוח.

רצוני לשאול:

1. למה?

2. לפי איזה חוק אסור ללון בגן ציבורי או אפילו ברחוב?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לשאליתא של חבר הכנסת שילנסקי: מר א"א, שבו עוסקת השאליתא, מוכר לשירותי הרווחה במקום מגוריו, המטפלים בו מגיל צעיר. מדובר בבחור בן 27, לא יציב, המקבל טיפול פסיכיאטרי ופסיכולוגי וסיוע רב מהרשויות השונות.

למר א"א מאושרת השתתפות בשכר-דירה על-ידי משרד השיכון זה כשלוש שנים, ולמרות זאת הוא נוהג לישון בחצר המרכז הקהילתי בעיר מגוריו ולהציג עצמו כחסר דיור.

מבדיקה שנערכה לבקשתי עולה, כי לא נעשה כל ניסיון לכפות עליו טיפול על-ידי רשויות הרווחה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת שילנסקי, שאלה נוספת.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

קיבל.

דן תיכון (הליכוד):

נותנים לו חלק, לא את הכול.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הבעיה שלו היא לא — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

ראשית, אני רוצה להגיד לכבוד השרה: יישר כוח. אני מטריד אותה לעתים די מזומנות בנושא מחוסרי בית, ואני רוצה להגיד לה יישר כוח על ההיענות, הסבלנות והטיפול.

באותו נושא, באותו מקרה, בוודאי השרה קיבלה מכתב מכבוד השר שחל, ובזה נטפל בשלב מאוחר יותר. הבעיה היא, שמר א"א, בוודאי יש בו משהו. זה אדם שאומרים לו, תגור בדירה, והוא אומר, אני לא רוצה לגור בדירה מסודרת. הוא רוצה להיות מה שנקרא "מחוסר בית".

בצרפת בעיקר יש מחוסרי בית שהם באותה בעיה. לדעתי, גברתי, כן, זו בעיה נפשית, אבל אף שזו בעיה נפשית, הבחור הזה מתגלגל מגיל ילדות, חסר בית, חסר אהבת אם. אני הייתי מבקש ממישהו טיפול מיוחד במקרה הזה. מאחר שאני מכיר אותו אישית, אני מוכן להתנדב אישית לעזור בטיפול הזה על מנת להיענות לבקשתו. אני גם מפנה את תשומת הלב לבעיה העקרונית שהתעוררה, בעיה אמיתית, שמחוסרי בית נופלים בין הכיסאות – השר שחל העביר לכבודה – ואני אבקש לקבל בהמשך תשובה על הנושא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה מאוד לחבר הכנסת שילנסקי. בבקשה, גברתי השרה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, מישהו עיכב אותי בחוץ. אולי השרה יכולה לענות מעל הדוכן על השאלתא שלי?

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? אתה תקבל תשובה בכתב. לא נורא.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לחבר הכנסת שילנסקי, האדם שבו מדובר מטופל על-ידי שירותי הרווחה פחות מחודש. לאחר שקיבל 6,000 שקל ממשדד השיכון, חזר לישון על הדשא במרכז הקהילתי. אין לי שום בעיה לבקש משירותי הרווחה טיפול נוסף, אבל לא זו הבעיה, כפי שאתה יודע. אם אתה יכול כאן לסייע, נהיה אסירי תודה לך.

דבר שני, אנחנו לא מטפלים במחוסרי דיור. משרד העבודה והרווחה מופקד על טיפול בדרי רחוב, ואני רוצה לומר לך – ואני שמחה לומר זאת – אנחנו פתחנו למעלה משמונה מרכזים ברחבי הארץ. היום אין בעיה של חסר מקום לאדם שהוא דר רחוב. יש לנו בעיה של אכיפת חוק, כלומר, לחייב אותו, כי החוק לא מתיר לנו, ובחורף נתתי הנחיה, שגם אם הוא איננו מוכן, להביא אותו, כדי שלא יקרה לו דבר ברחוב.

מחר אני אחנוך, בפתח-תקווה, מרכז לדרי רחוב אלוהוליסטים, שפועל כבר חודשים מספר, כך שאנחנו עושים מאמצים אדירים למצוא לאנשים האלה פתרון. אבל העזרה שלך, כאן, תהיה חשובה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, תישאר רגע, ננסה לפתור זאת. אני מודה מאוד לשרת העבודה והרווחה.

חוקי המגן בעבודה

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

חוקי המגן בעבודה נחקקו לפני עשרות שנים והם אינם מתאימים כיום למציאות שנשתנתה ולחוקי היסוד החדשים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מתבצעת חקיקה ממשלתית להתאים את החוקים לימינו?
2. מדוע לא מחוקק חוק חוזה העבודה האישי שיפתור את בעיית העובד כיום?
3. כיצד ישמור משרדך על מעמדו של העובד במשק מבחינה חקיקתית ואחרת בעתיד?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. תיקונים בחוקי עבודה נעשים מדי פעם כדי להתאימם למציאות המשתנה. בשנים האחרונות נעשו תיקונים בחוק עבודת נשים, בחוק הגנת השכר, בחוק עובדים זרים, בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה ועוד. בימים אלו אנו שוקדים במשרד על שורת תיקונים בחוק עבודת הנוער, התשי"א-1951.

כמו כן, פרופסור רות בן-ישראל מכינה, על-פי בקשתי, נוסח חדש לחוק חופשה שנתית. נוסף על כך אנו מקדישים זמן ומאמצים לחקיקה בנושאים חדשים – שכר שווה לעובדת ולעובד בעד עבודה שוות ערך.

בתקופת כהונתה של הכנסת הקודמת הוגשה לכנסת הצעת חוק חוזה עבודה אישי, אולם עקב התנגדותם של ארגוני המעסיקים לא הצליח משרד העבודה והרווחה דאז להשלים את החקיקה. אנו

בודקים את האפשרות לחדש את החקיקה בנושא זה, מתוך מגמה להגיע, במידת האפשר, לפתרונות מוסכמים באשר לאותן בעיות שגרמו לעיכוב בקבלת החוק.

הערה: בשעתם התנגדו המעסיקים לשני סעיפים: א. אין לפטר עובד אלא מסיבה סבירה; ב. אפשר לצוות על החזרתו לעבודה של עובד שפוטר שלא כדין.

השבתת מעונות "נעמת"

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

נמסר כי מעונות "נעמת" עומדים להיות מושבתים.

רצוני לשאול:

1. האם אכן פוטרו 300 מעובדות המעונות ללא הסכם פרישה?

2. מדוע שונה מצבן מזה של שאר מפוטרי הוועד הפועל ומועצות הפועלים?

3. מה ייעשה כדי למנוע השבתת המעונות?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראשית אבקש לציין, שהשאלתא עוסקת בהסכמי פרישה ב"נעמת" שהושגו בין הצדדים ללא התערבות משרד העבודה והרווחה. להלן התשובה כפי שקיבלתי מהנהלת "נעמת":

1. לא.

2. הפיטורים ב"נעמת" נערכו במסגרת היערכות רגילה לפתיחת שנת הלימודים והתאמת כוח-האדם במעונות למספר הילדים שנרשמו. הפיטורים בוועד הפועל ובמועצות הפועלים נבעו מתהליך של רה-ארגון. השוני בהסכמי הפרישה נובע מכך שמשק הכספים של מעונות היום נקבע על-פי מספר הילדים הנרשמים למעונות.

3. כתוצאה מהסכם הפרישה שהושג בין הצדדים לא הושבתו המעונות.

היו"ר ש' וייס:

אם לא קשה לך, אם במקרה התשובה עוד אצלך, אני, לפני משורת הדין אאפשר לך להשיב לחבר הכנסת ביבי, שאומנם איחר, זה לא בסדר, אבל אם זה עוד אפשרי – אנא.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בהחלט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנא בטובך השיבי על שאלתא מס' 5234 של חבר הכנסת ביבי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(קוראת את התשובה על שאלתא מס' 5234, ראה לעיל.)

היו"ר ש' וייס:

תודה. נסתפק, יופי. אני ממש מודה, גברתי השרה, על התשובות. נמשיך בסדר-היום.

שר המשטרה ישיב על שאלות שלו כאשר הוא יגיע.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמה בשל הוצאות עודפות), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום, הצעות חוק וכיוצא באלה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה – מספרה עוד לא ידוע – (מקדמה בשל הוצאות עודפות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק ב'רסו. ישיב עליה שר האוצר. בבקשה. לרשותך עד עשר דקות.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, הצעת החוק הזאת, בעצם, באה לתקן מס לא ברור ולא הגיוני – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני מבקש מחבריו לסייעה של חבר הכנסת פני בדש להפסיק את המסיבה שם. בבקשה.

פני בדש (צומת):

היום עיריות, מועצות, מלכ"רים, מחויבים בהוצאות עודפות של 90%; זאת אומרת, על כל שקל הוצאה משלמים 90% מס. לא קיים בשום סקטור, בשום תחום, מיסוי של 90% על כל הוצאה. זה דבר בלתי הגיוני, ואני מציע בהצעת החוק שלי להוריד את המיסוי ל-25%. אני לא חושב שצריך לבטל אותו, אבל אני חושב שצריך להוריד אותו ל-25%, ואפשר להתווכח אחר כך, בוועדה, אם 25% או 35% או 40%; אבל בלתי הגיוני להטיל מס של 90%.

ברצוני להביא בפניכם שתי דוגמאות קיצוניות: אם אתה לוקח רשות מקומית שמפעילה ג'יפ ביטחון לביטחון; בעומר מפעילים ג'יפ ביטחון, לא מספיק שההוצאה הזאת לא מוכרת על-ידי הגופים הביטחוניים או על-ידי משרד הפנים וגובים את הכסף הזה – ג'יפ ביטחון שעובד רק לצורכי ביטחון – משלמים על כל שקל הוצאה על הג'יפ הזה עוד 90 אגורות מס. זה נראה הגיוני? זה לא הגיוני.

אני יודע שהכוונה הראשונית היתה לגבי אירוח או משהו כזה, ואמרו: אם נטיל 90% מס על ארוחות, או על אירוח כזה או אחר – אולי גופים שהם מלכ"רים לא יוציאו הרבה כסף על אירוח. אבל, אדוני השר, מי שלא מעניין אותו הכסף הציבורי והוא ירצה לארח ולשלם הוצאות של ארוחות, לא משנה אם זה 90% מס או 200% מס, כי ממילא הוא לא משלם אותם. אתה מבין את העניין הזה, לכן לא הגיוני לשלם. אין שום רמת מס שנשלם עליה 90% מס בהוצאות עודפות.

בחוות הדעת של ועדת השרים לחקיקה נאמר שאני אקבל את חוות הדעת של נציב המס שתועבר אלי. לא קיבלתי את המסקנות שלו מדוע הוא פוסל זאת על הסף.

אני לא אומר שצריך לבטל את המס הזה, אדוני השר, אפשר להתווכח על הגובה שלו, 25%, 40% – זה המקסימום שמשלמים בכל סקטור, אבל לא ייתכן 90% מס.

אני יכול להמציא לך רשימה ארוכה של דוגמאות. אם אני מסתכל בכובע השני שלי אני יכול לתת לך דוגמאות רבות, ואדוני שר הפנים, גם אתה צריך להיות מעוניין בתיקון החקיקה, אף שאתה בדרך. משרד הפנים הפך להיות תחנת אוטובוס. כל חודשיים מתחלף שר. השר לשעבר דרעי אמר: כאשר אני עזבתי אמרתי לכיסא הזה שאף אחד לא יחזיק עליו מעמד – – –

היו"ר ש' וייס:

עד עכשיו זה היה אוטובוס. עכשיו זה אוטו-בוס – בחולם.

פיני בדש (צומת):

חכה, חכה, בפוליטיקה הכול אפשרי. מקסימום הוא יכול להיות שנה שם, אבל באמת אני חושב שזה פגע מאוד בתפקוד המשרד הזה.

חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה ששר הפנים, בשבוע האחרון או בשבועיים האחרונים – במשרד הפנים, יעזור לתיקון החקיקה הזאת שפוגעת – – –

חבר הכנסת רענן כהן, זה בלתי אפשרי.

רענן כהן (העבודה):

מה זה מפריע לך?

פיני בדש (צומת):

חשוב לי שהוא יקשיב. הייתי בסיור אצלו, אתה מבין? הוא חייב להקשיב לי.

אתה כשר הפנים חייב לתמוך בהצעת החוק שפוגעת קשה מאוד, זה מיסוי לא צודק – – –

דוד צוקר (מרצ):

הוא לא מצביע, אם אתה לא יודע.

פיני בדש (צומת):

לתמוך, אמרתי. לתמוך זה אומר להגיד להצביע בעד. לתמוך.

דוד צוקר (מרצ):

להגיד להצביע – – –

פיני בדש (צומת):

לתמוך, להגיד שזה תיקון הגיוני.

לכן, אני מבקש ואני קורא לכל חברי מהקואליציה שלא להיות "רובוטיקים" בהצבעה, ולהפעיל שיקול דעת. אני לא חושב שמישהו מכם חושב שבמדינת ישראל צריך להיות קיים חוק מס של 90% על פעולות ציבוריות כאלה או אחרות.

אני מבקש לתמוך בהצעת החוק הזאת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פיני בדש. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת התיקון אשר הביא חבר הכנסת פיני בדש. אני, בדרך כלל, מסכים אתו על הרבה דברים שכרוכים בכבישים, בתעשייה, בפיתוח, אבל לצערי הרב בתחום החקיקה שמביאה הקלה נוספת במס הכנסה אני לא אוכל להסכים אתו.

בהצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמות בשל הוצאות עודפות), התשנ"ה–1994, מציע חבר הכנסת פיני בדש להפחית את שיעור מקדמות המס בשל הוצאות עודפות שמשלמים מוסד ציבורי, מלכ"ר וגופים שהכנסתם פטורה ממס הכנסה – –

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אני מבקשת לסגור את הדלת. זה מפריע לנו.

שר האוצר א' שוחט:

– – וגופים שדינם לעניין מסים כדין המדינה, מ-90% ל-25%.

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לסגור את הדלת, בבקשה? סליחה, אדוני.

שר האוצר א' שוחט:

כוונת המחוקק בנוסח הסעיף הקיים היתה להביא לכך שהוצאות מסוימות הנחשבות לבלתי ראויות בידי גופים אלה תחייבנה בתשלום מקדמות ואלה תהפוכנה לחיוב מס סופי.

גביית המקדמה באופן שוטף במהלך שנת המס, בגין ההוצאות המסוימות כאמור, מהווה גורם מרתיע ומרסן להוצאת סכומים אלה, מכיוון שאותו גוף מתחייב, למעשה, בדרך של תשלום המקדמות – במס סופי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת רענן כהן ובא-גד, אני מבקשת להפסיק את זה.

שר האוצר א' שוחט:

המטרה העומדת בבסיס המקדמות בשל הוצאות עודפות הינה צמצום הוצאות מסוימות של מוסדות אלו שכלל אינם חייבים במס. אנחנו יודעים על אירוח, על מתנות; אנחנו יודעים מה מתרחש במגזר הציבורי, אנחנו יודעים מה מתרחש במלכ"רים, ואנחנו חייבים לסכור ולעצור את זה במידה מרובה.

הוצאות אלה הינן הוצאות שקבע המחוקק, או הוצאות שהוגבלו בניכוי או שאינן מותרות בניכוי ממס הכנסה, כגון הוצאות למתן טובות הנאה לעובדים שאינן ניתנות לייחוס לעובד פלוני, הוצאות כיבוד, מתנות לאחרים וכו'.

צמצום הוצאות אלו שמוציאים גופים אלה אינו מושג באמצעות הגבלת ניכויין של ההוצאות האמורות מההכנסה, מכיוון שגופים אלה אינם מחויבים במס לפי פקודת מס הכנסה ולפיכך אין משמעות להגבלה של הניכוי.

החשש הינו, שגופים אלה יוכלו בקלות יחסית להעניק הטבות שונות לעובדים ולאחרים, הטבות שלא תחויבנה במס בידי המקבלים. אי-התרת הטבות אלו בניכוי מהכנסתו של הגוף הנותן עדיין אין בה כדי להוות תמריץ לגוף זה שלא לתת הטבות.

אציין, כי אצל גופים החייבים במס ההכנסה, ההרתעה והריסון בהוצאת ההוצאות המסוימות מושגים הן באי-התרתן והן בדרישת תשלום מקדמת הוצאות עודפות בגינן; כלומר גם בגופים עסקיים, הם משלמים את המקדמות.

קביעת המקדמה בשיעור 90% היא למעשה גילום של המס; זה פשוט גילום של המס, זה לא 90% מכיוון שחצי מזה נשאר וחצי העובד מקבל. נניח שנתת למישהו 100 שקל; אם אתה משלם על זה 90%, ההוצאה שלך היא 200: 100 נתת לעובד ו-50% מ-200 ממוסה. זה מביא את זה לשיעורי המס. מישהו ייקח אנשים למסעדות ולהוצאות ואנחנו נפתח את העסק כערוץ שדרכו אפשר יהיה לשלם את הכספים.

הפחתת המקדמות בשל הוצאות עודפות, כמוצע, תפגע במטרה שנועד הסעיף להשיג, תפגע באופן מהותי בריסון ובהרתעה שנועדו כלפי גופים אלו להוציא הוצאות כאמור. כמו כן אציין, כי הצעת החוק עשויה לעודד גופים אלה להגדיל את ההוצאות. למשל, הזרמת כספים לעובדים למטרות אחרות שנמצאו בלתי ראויות בפקודת מס הכנסה, וזאת על-ידי תשלום מס נמוך בשיעור של 25%.

ללא קשר להצעת חוק זו, בימים אלה מקים נציב מס הכנסה ועדה ציבורית אשר תבחן את המכלול של הוצאות עודפות ומיסוין. ועדה זו תבחן, בין השאר, גם את שיעור המס המוטל על הוצאות עודפות של מוסדות ציבור.

לאור האמור לעיל, מתנגדת הממשלה להצעת החוק ומבקשת להסירה מסדר-יומה של הכנסת.

אני פונה אליך, חבר הכנסת בדש: זה לא מתאים לתפיסה שלך; זה לא מתאים לדרך שבה אתה מנהל את המועצה שלך. אני בטוח, שגם יושב-ראש הסיעה שלך, ששומע את הדברים, לא יתמוך בהצעת חוק שיוצרת פרצה להוצאות עודפות שלא לצורך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בדש, בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, אני מענה לך בקצרה. אדוני שר האוצר, אתה קראת מה שכתבו הפקידים אבל לא הקשבת להערות. נתפסתם לנושא הכיבוד, שהוא נושא שולי בכל המיסוי על הוצאות עודפות. אני נותן לך דוגמה שהיא קיצונית לצד השני.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת בדש, ברשותך, ספציפית על נושא מסוים צריך – – –

פיני בדש (צומת):

לא, אבל יש עוד הרבה דוגמאות.

שר האוצר א' שוחט:

– – –

פיני בדש (צומת):

יש הרבה דוגמאות ספציפיות כאלה ואחרות. יש מערכת רחבה מאוד, והיא הכסף הגדול, של דברים שהם הגיוניים, ולא הטבות שכר כאלה או אחרות. אנחנו לא מדברים על כך שנותנים לעובד כסף ללכת למסעדות. הנה דוגמה: נשיא המדינה מתארח ברשות מקומית. צריך לארח אותו. משלמים על זה 90%.

שר האוצר א' שוחט:

טוב מאוד.

פיני בדש (צומת):

בסדר. זו דוגמה קיצונית. אבל אני אומר לך, אדוני השר, יש רשימה ארוכה ביותר של דברים שנכנסים למסגרת של הוצאות עודפות ומשלמים עליהם 90% מס. זה 90% מס גם בסקטור הפרטי וגם בחברות. אתה מנכה מראש 90% מס. זה בלתי הגיוני. זה כסף ציבורי שיוצא מכיס אחד ועובר לכיס שני. זה מקשה על המלכ"רים לתפקד. אני מדבר רק על המלכ"רים; זה מקשה עליהם לתפקד.

לכן אני מבקש מכולכם לתמוך בהעברה לוועדה. אם הנושא יועבר לוועדה אפשר יהיה לדון אם זה 25% או 40%. אסור שהמיסוי הזה בשל הוצאות עודפות יעבור את ה-40%. שר המשטרה יודע, נלחמתי על קטע מסוים שנתנו לו איזה פתרון זמני, אבל זה דוגמה שמעוותת את המס הזה כולו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פני בדש.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצביע בקריאה טרומית על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמה בשל הוצאות עודפות), התשנ"ה-1994, והעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 29

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מקדמה בשל הוצאות עודפות), התשנ"ה-1994, נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, 29 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא התקבלה

הצעת חוק השמות (תיקון – חופש בחירת שם משפחה), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק השמות (תיקון – חופש בחירת שם משפחה), התשנ"ה-1995, הצעת חוק ג'רצו, של חבר הכנסת דוד צוקר. הנמקה מן המקום. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, היום, בתהליך אוטומטי נטול שיקול דעת, משנישאו בני-זוג משנה משרד הפנים אוטומטית את שמה של האשה, ללא כל התערבות וללא כל שאילת האשה, לשמו של הבעל.

מוצע בזה הליך שונה לחלוטין, על בסיס שוויוני בין גבר ואשה. כלומר, גם גבר וגם אשה, משעה שנישאו, יוכלו לשנות את שמם על-פי רצונם. אני יכול לומר בסוגריים, שייתכן שצריך לחשוב גם על הסדר של בני-זוג שלא נישאו ומבקשים לשנות את שמם.

מוצע, שעם הרישום לנישואין יאמרו שני בני-הזוג, גם האשה וגם הגבר, איזה שם הם מבקשים לשאת אחרי נישואיהם, אם שמו של הגבר ואם שמה של האשה, אם שם משותף, אם שם חדש, ללא כל בעיות, ללא כל שיקול דעת של המדינה.

הרעיון הוא שלכל אדם יש שם ורק הוא עצמו נותן לעצמו את השם ולא המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר.

הצעת חוק השמות (תיקון – בחירת שם לאחר נישואין), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק השמות (תיקון – בחירת שם לאחר נישואין), התשנ"ה-1995, הצעת חוק ג'רפה, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק מן המקום חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

תודה, גברתי היושבת-ראש.

בשם חברי כנסת מהרבה סיעות הבית, אני מציע בעצם אותו חוק שדיבר עליו חבר הכנסת דדי צוקר. החוק הזה הוא ביוזמתה של האגודה לזכויות האזרח, ואנחנו שמחים מאוד שהממשלה החליטה לתמוך בו.

מדובר בעצם על חופש האזרח או האזרחית לבחור לעצמם את השם, כי השם הוא חלק מאישיותו, חלק מהגדרתו העצמית של האדם. אנחנו מבקשים שהחברה תיתן לאדם עצמו להחליט על שמו באופן חופשי. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. כעת אני מזמינה את כבוד שר הפנים להתייחס לשתי הצעות החוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, אני ביקשתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

קודם שר הפנים, חבר הכנסת בא-גד.

שר הפנים א' ברק:

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, כחבר בממשלה וכאב לשלוש בנות, אני מסכים. אני רק מסב את תשומת לב המציעים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שלא להפריע. להפסיק את הדיבורים.

שר הפנים א' ברק:

דדי, זה אליך. אני מבקש להסב את תשומת הלב המציעים לכך, שהחוק יחייב גם שינויים מסוימים בסעיף 11 לחוק הקיים, כי בלי זה הדבר לא יתיישב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר הפנים. וכעת אני מזמינה את חבר הכנסת בא-גד, שמציע להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת צוקר. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תלמדו עכשיו שיעור על מה זה משפחתולוגיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה, חבר הכנסת בא-גד. אתה מעכב אותנו. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני שר הפנים, אחרי הביקור שלך אתמול בפוניביז' ובוויז'ניץ, בוודאי תשמח לשמוע מה אומרת היהדות על "למשפחותם לבית-אבותם". ובכן, ויכול להיות שלא שמים לב בהצעת חוק תמימה – בסך הכול, חופש הבחירה; מי מאתנו ימנע את חופש הבחירה? אז, שימו לב לנוסח. במקום להתחיל בדבר הטבעי – לקבל את שם משפחת בן-הזוג – הדבר הראשון שמציעים המציעים – להמשיך לשאת את שם המשפחה הקודם. אשה שמתחתנת תוכל להישאר בשמה שלפני הנישואין, וכך זה יהיה גם אחרי הנישואין. דבר זה יביא לאנדרלמוסיה מוחלטת בכל הרכב המשפחה היהודית. זו לא הצעה תמימה, אלא זו הצעת חורבן לבית היהודי.

בנימין טמקין (מרצ):

מה?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, כן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אולי גם לבית הערבי.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם לבית הערבי. אני מבקש סליחה. אתה צודק. אתה יודע, חבר הכנסת דראושה, שבענייני דת ומסורת אנו הולכים יחד.

ובכן, וכדי שתקבלו מושג על מה מדובר, כתוב בתורה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שלא להפריע כעת.

יוסף בא-גד (מולדת):

נאמר בפרשת במדבר: שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית-אבותם. אומר רש"י: לבית אבותם, מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום על שבט אביו. צריך להיקרא על שבט אביו. אומר במקום "בעל הטורים": להודיע שלא שינו – –

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה?

יוסף בא-גד (מולדת):

– את שמותם במצרים, ולכך כתיב כאן לבית אבותם, לומר לך שקראו בשמות אבותם. אומרת הגמרא במסכת נזיר, דף מ"ט, עמוד א': משפחת אב קרויה משפחה ולא משפחת אם קרויה משפחה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד, מה יהיה שם הילדים? לפי האמא או האבא?

יוסף בא-גד (מולדת):

זו השאלה. את זה הם רוצים להרוס ולבלבל, וזה לא מקרי אחרי החלטה אומללה של בית-המשפט העליון, פסיקת בג"ץ אומללה, שמכירה בגיור רפורמי. רוצים להרוס את כל אושיות המורשת היהודית

וכל אושיות המשפחה. כמה הדבר חמור, תראו מן הגמרא במסכת קידושין, דף ס"ט, ביטוי מאוד קשה: "כוולד במעי בהמה היא". אומר רש"י: מה זה "ולד במעי בהמה"? מי נקרא "בהמה"? "שאין מתייחס אחר אביו כלל" – זה בהמה. אין לה אבא ואין לה אמא, אלא יש איזו התייחסות מבולבלת.

לכן, אני רוצה לסיים בדבר תורה מפרשת השבוע. השבת נקרא בתורה – – – גברתי, הכנסת כמרקחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. חבר הכנסת צוקר.

יוסף בא-גד (מולדת):

השבת נקרא בתורה פרשת חיי שרה, והנה דבר מדהים – כל האמהות שלנו היו עקרות. לא היו להן ילדים. שרה היא עקרה אין לה ולד – "ויתפלל יצחק נוכח רבקה אשתו כי עקרה היא"; רחל – "הבה לי בנים".

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט, חברי הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפילו לאה ברוכת הבנים היתה עקרה: "וירא ה' כי שנאה לאה ויפתח את רחמה". נשאלת השאלה, מה קרה שכל האמהות היו מטבען עקרות. התשובה היא בסיפור בלעם, בפרשת בלק. אומר בלק: בוא ותקלל אותם. הם לא יהודים – "מן ארם ינחני בלק מלך מואב, מהררי קדם לכה ארה לי יעקב". לך תקלל אותם. שרה, רבקה, רחל ולאה, כולן גויות. באים מארם-נהריים, מנחור, מגויים. עונה לו בלעם – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט. חבר הכנסת זאבי, זה מפריע לנו. חברי הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

עונה לו בלעם: "כי מראש צרים אראנו" – אלו האבות – "ומגבעות אשורנו" – אלו האמהות "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב" – שימו לב, שהאותיות ה"א ונ"ן הן היחידות באל"ף-ב"ת שאין להן בת-זוג. אל"ף וט"ת סכומן עשר, ב"ת וחי"ת סכומן עשר וכו'. לה"א אין בת-זוג. אותו דבר בעשרות: לנ"ן אין בת-זוג. דעו לכם, חברי הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – ידע עם ישראל: כל עוד "הן עם לבדד", אם נהיה לבדד, עם שמות משפחת אבות, ללא התבוללות, ללא גיור רפורמי, "ישכון" – יש לנו קיום. ואם לא, חס וחלילה, לא נשכון. האחריות רבה, ואני מבקש מכל חברי הכנסת, ללא קשר של קואליציה ואופוזיציה, דתיים ושאינם דתיים – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – לא להצביע על תערובת ובלבול השמות בישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין מסדר-היום.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם אפשר לבקש מהמזיעים לדעת, אני באמת לא יודע, מה יהיה שם הילדים – לפי האמא או לפי האבא?

יוסף בא-גד (מולדת):

זו השאלה המרכזית.

היו"ר א' סלמוביץ:

נא לא להפריע. חברי הכנסת, לא להפריע. חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע. חברות הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-הראש, אם אפשר תשובה על השאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אי-אפשר. חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע. חברת הכנסת לבנת, את מפריעה לנו. חברת הכנסת לבנת, זה מפריע. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לציין במיוחד ולהפנות את תשומת לב שר הפנים בעניין חוק השמות וכל הנושאים של מרשם האוכלוסין. למשל, עניין רישום לידה מאוחר, שינוי שם וכל הפרוצדורה הזו. לדעתי, זו אמורה להיות פרוצדורה טכנית, כך שאדם מודיע על רצונו לשנות את שם המשפחה, ורשם האוכלוסין ידאג לרשום, אם זה לא יוצר הטעיה מכוונת וזדונית. אולם, המצב הוא לא כזה היום. היום, ההליך הוא מסורבל. ההליך גורם עוול רב למשפחות רבות, שבמהלך מפקד האוכלוסין שהתקיים בשנות ה-50 נרשמו לפי שמות משפחה שונים, ועכשיו לאחר שחלפו 20 שנה הן רוצות לתקן את העוול הזה ולרשום את שמות המשפחות המקוריים שלהן, והן נתקלות בבעיות ובקשיים. לדעתי, משרד הפנים צריך לתקן את ההנחיות, ובכך להקל ולמנוע את הסרבול ולאפשר רישום שם משפחה, שיהיה מתאים או רצוי לגבי המבקשים.

לגבי הצעת החוק הנוכחית, אני רוצה לציין, ואני מסכים עם חבר הכנסת דב שילנסקי, שהעלה שאלה, שכן הצעת החוק הקיימת יוצרת איזה סדר מסוים. הוא לא הכרחי, אבל יוצרת איזה מוסד מוכר. יש שם משפחה לכל התא המשפחתי, גם לגבר, גם לאשה, גם לבן-הזוג, גם לבת-הזוג וגם לילדים. אולם מאחר שחברי שמעלים את הצעת החוק לא קובעים שהכרחי שהאשה תישאר בשם המשפחה המקורי אלא זה נושא לרצון ולבחירה, ירצו – יבחרו, לא ירצו – יישארו, לפי ההסדר החקיקתי הקיים, אני מצטרף להצעת החוק הזאת, שמשאירה את העניין לבחירה של בני-הזוג.

אולם, אני חוזר ומפנה את תשומת הלב של שר הפנים לצורך להכניס הקלות בחוק מרשם האוכלוסין הן לגבי רישום לידה מאוחר והן לגבי בחירת שם משפחה, כך שזה רק אישור ולא בקשה הטעונה הסכמה, ואפילו מגיע המצב עד כדי דיון בבתי-המשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעות על שתי הצעות החוק, על כל אחת מהן בנפרד. אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק השמות (תיקון – חופש בחירת שם משפחה), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת דוד צוקר, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

דוד צוקר (מרצ):

ועדת החוקה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, העברתה לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו ועדה היא תידון. נא להצביע בעד או נגד. בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 14

נמנעים – 4

ההצעה להעביר את הצעת חוק השמות (תיקון חופש בחירת שם משפחה), התשנ"ה-1995,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

27 תומכים, 14 מתנגדים, ארבעה נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה, והיא מועברת לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו ועדה היא תידון.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק השמות (תיקון – בחירת שם לאחר נישואין), התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי כנסת, והעברתה לוועדת החוקה – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

לוועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שוב, לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו ועדה היא תידון. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 16

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק השמות (תיקון בחירת שם לאחר נישואין), התשנ"ה-1995,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

28 תומכים, 16 מתנגדים, שני נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה, והיא מועברת לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו ועדה היא תידון.

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מוסד אקדמי זר), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ע' עלי)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מוסד אקדמי זר), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת עובדיה עלי; הצעת חוק ג'יא. בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה לא מהמקום?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוכן לדבר מהמקום.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל זה לא מהמקום. לא רשום אצלי. הוא יכול מהמקום?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אבדוק זאת. אני מבקש שזה יהיה מהמקום.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החינוך, רבותי חברי הכנסת, היום פועלים בארץ אוניברסיטאות שונות ומוסדות אקדמיים שמעניקים תארים לסטודנטים תושבי ישראל. המוסדות האלה חשובים מאוד, כי הם פוטרם את המדינה מהוצאות כספיות נוספות, מונעים את הנטל שמוטל על המדינה בהוצאות האלה.

אני מבקש להזכיר לחברי הכנסת, שכל סטודנט שלומד היום במוסד להשכלה גבוהה באחת האוניברסיטאות עולה בסופו של דבר למשלם המסים בארץ 80%–85%. במלים אחרות, 80%–85% מעלות הלימודים של סטודנט בארץ ממומנת על-ידי תקציב המדינה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם סטודנט במדעי הרוח?

עובדיה עלי (הליכוד):

זה עולה 85% בממוצע. היום שמעתי את הנתון הזה בוועדת החינוך של הכנסת, בראשותה של חברת הכנסת דליה איציק, ואמרו שם גם נציגי הות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב – וגם גורמים אחרים שהשתתפו בדיון בוועדה, שזו בעצם העלות של כל סטודנט.

במוסד מסוגו של המוסד של רייכמן ומוסדות שמקיימים היום יגאל נאמן ואחרים, כל העלות נופלת בעצם על שכמו של הסטודנט, או של אותו מוסד. אנחנו כאן חוסכים כסף רב. צריכים לעודד את העניין הזה עד כמה שניתן. אני כבר לא מדבר על כך שאותם מוסדות מאפשרים ללמוד בשעות הלילה, שעות שמרצים לא רוצים ולא מוכנים ללמד בהן, מנצלים משאבים ואמצעים שהיום הם מבזבזים. כל מוסד פרטי מתנהל ביעילות לפחות מבחינה כלכלית-כספית. יש לעניין הזה הרבה מאוד יתרונות.

המוסדות האלה גם מקבלים הכרה אקדמית של המוסדות להשכלה גבוהה, אוניברסיטאות בחוץ-לארץ. הצעת החוק שלי באה להסדיר את העניין. המוסדות להשכלה גבוהה, שנותנים את חסותם למוסד אקדמי בארץ ומכירים בו, שיוכרו על-ידי משרד החינוך – אוניברסיטה כמו "אוקספורד" או "ייל" או "ברקלי" או "הרווארד" או MIT בארצות-הברית. זו בעצם הכרה של משרד החינוך ומתן הכרה במוסד האקדמי בארץ. בכך אנחנו מסדירים את העניין. לעומת זאת, מוסדות להשכלה גבוהה שמקבלים הכרה של מוסד לא רציני או לא מוכר, אם משרד החינוך מכניס אותו לאותה קטגוריה, הוא לא יוכל להכיר במוסד בארץ.

אני מבקש להסדיר את כל העניין הזה בצורה מסודרת, להעניק למשרד החינוך את הסמכויות בעניין הזה. אני משוכנע שמעצם ההכרה והעברת החוק כולם יצאו נשכרים.

אני מודה לשר החינוך על התמיכה בהצעת החוק. אני משוכנע, שהצעת החוק תועיל, תייעל ותשפר את כל נושא הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה בארץ. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי. אדוני שר החינוך והתרבות, נא תשובתך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסכמתי שהצעת החוק הזו תעבור לוועדה, אבל אני מוכרח לומר מראש – אין כאן תנאים מחמירים לגבי גופים לא רציניים שמנצלים את המחסור במקומות להשכלה גבוהה, נותנים קורסים קצרים, במשך תקופה לא מספקת, ברמה אקדמית לא נאותה, ואנחנו נציע ונביא לכנסת ביום שני הצעה רחבה ומפורטת.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני רוצה להבטיח לך, שאם המוסדות שהזכרת – "הרווארד", "ייל", "סטנפורד", "קולומביה" – ירצו לפתוח כאן שלוחות, הם יקבלו את זה, כשם שנתנו לאוניברסיטת "קובנטרי" שלוחה יוצאת מן הכלל ללימודי הנדסה, לאוניברסיטת "ברדפורד" שלוחה יוצאת מן הכלל ללימודי מינהל עסקים ול"טורו קולג" בראיית-חשבון. עשינו זאת. הבעיה היא לא זאת, חבר הכנסת עלי. יש מוסדות, שבארצות מוצאם בכלל, ואני מעז לומר – בארצות-הברית בפרט, רוצים לעשות כסף מההשכלה הגבוהה, והם מוכנים לתת תנאים מפליגים: קורס של שנה, של שלושה סמסטרים. ואנחנו לא רוצים להטעות את הציבור שלנו.

לכן, אם הכוונה היא לתת רשיון כללי להיתר כזה לפי התנאים האלה, אני אתנגד לכך. אני רוצה שתהיה בקרה על-פי תנאים מחמירים, לא על-פי תנאי בקרת איכות של מדינת ישראל, אלא על-פי התנאים שאני אציע בהצעת החוק ביום שני ובשיתוף המועצה להשכלה גבוהה. אם לא יעשה הדבר בשיתוף המועצה להשכלה גבוהה, לבוגרים האלה יהיה קשה יותר מאשר אם הדבר הזה יעשה בשיתוף המועצה להשכלה גבוהה. אגב, היא לא רצתה את הסמכות הזאת, היא רצתה להיפטר מן העניין הזה. בהתייעצות ממושכת וארוכה סיכמנו על כך.

אני מציע, שההצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי תעבור ביחד עם ההצעה הממשלתית לדיון בוועדה להכנה לקריאה ראשונה. אבל אני מודיע מראש – אני אדרוש תנאים מחמירים הרבה יותר מאשר בהצעת החוק הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר החינוך והתרבות. יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת טלב אלסאנע, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה, חמש דקות לרשותך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסוגיה של מוסדות אקדמיים היא סוגיה מאוד חשובה ועקרונית. אין לי התנגדות למה שאמר שר החינוך. אני חושב שאסור שיהיו כאן אקדמאים מדרגה א', דרגה ב' או ג', ואסור להפוך את העניין למיקח וממכר.

כאשר הייתי בבולגריה ראיתי איך סטודנטים למשפטים יכולים ללמוד ולעבור קורסים ולעבור בחינות. קיים החשש של פריצה וקבלת תואר. אדם מקבל תעודה ואין לו הסמכה או הכשרה.

אבל בהזדמנות הזאת רציתי לפנות לשר החינוך ולשאול אותו. ראינו שמכללות צצות מדי יום ביומו, והן לא נותנות תואר אקדמי אלא תעודות הסמכה. מדוע שר החינוך מתעקש, או לא מגלה גמישות בעניין המכללה באום-אל-פחם? אני יודע שהיא עומדת בכל התנאים, גם הפיזיים וגם המקצועיים, של מכללה מוסמכת. האם משרד החינוך איננו מוצא לנכון להעניק הכרה לאותה מכללה המכשירה את בוגריה כמוסמכים לשפה הערבית ולדת האסלאם? מדוע אותם תלמידים שלומדים באותו מוסד במשך שלוש שנים צריכים להישאר מובטלים לאחר גמר לימודיהם? מדוע משרד החינוך לא דואג להכשרתם על-ידי השתלמויות או קורסים מתאימים ולשלב אותם במערכת החינוך?

מדובר במאות תלמידים שבילו שלוש שנים מחייהם במסגרת המוסד הזה בהנחה שהוא יזכה בהכרה והם ישתלבו במקצועות שהם למדו במשך שנות הלימודים שלהם. לדעתי, הסוגיה הזו חשובה לא כסוגיה פוליטית – יש לפתור את בעייתם של מאות תלמידים שנשארו עכשיו ללא שום הכרה בלימודים שהם למדו ולהעניק להם את ההסמכה הראויה, כפי שנהגת בצורה נכונה ונבונה – ואני מברך על כך – כפי שנהגת במכללה בבקה-אל-ערביה.

אני יודע שהעניין הזה אומנם לא משתלב בהצעת החוק, אבל ראיתי לנכון להפנות את תשומת לב משרד החינוך לסוגיה הזאת, הנוגעת למשפחות רבות, לתלמידים רבים. לא די בכך שמשרד החינוך דוחה בקשה להכרה באותו מוסד, אלא עליו לתת מענה לאותם תלמידים בוגרי אותו מוסד, לתת להם תשובה הולמת ולשלב אותם במערכת החינוך; והם יכולים, לדעתי, לתרום לה בצורה טובה מאוד.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מוסד אקדמי זר),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

20 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי, הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – מוסד אקדמי זר), תעבור להכנתה לקריאה ראשונה בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת. אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי על הצעתו. אני מודה לשר החינוך והתרבות על תשובתו.

הצעת חוק שגרירויות זרות, התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק שגרירויות זרות, התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק ג'ו. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת הנוכחים, בפתח דברי אני רוצה להביא שלושה ציטוטים מדבריו של המנוח יצחק רבין, זכרו לברכה, הנוגעים לירושלים כבירת ישראל.

כאשר יצחק רבין, זכרו לברכה, הציג את הממשלה שלו ב-13 ביולי 1992 הוא אמר, בין השאר: "ממשלה זו, כמו כל קודמותיה, מאמינה, כי אין חילוקי דעות בבית הזה בדבר נצחיותה של ירושלים כבירת ישראל. ירושלים השלמה והמאוחדת היתה ותהיה לעולמי עד בירתו של עם ישראל, בריבונות ישראל, מוקד לגעגועיו ולחלומותיו של כל יהודי. הממשלה נחושה בדעתה כי ירושלים אינה נושא למיקוח. גם השנים הבאות יעמדו בסימן הרחבת הבנייה בירושלים רבתי. כל יהודי, דתי וחילוני, נשבע 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני'. שבועה זו מאחדת את כולנו, ובוודאי אותי, כיליד עיר זאת".

ציטוט שני מדבריו של המנוח רבין, מ-11 במאי 1994: "בתום מלחמת ששת הימים, ביולי 1967, אוחדה ירושלים והוחל החוק והמשפט הישראלי על ירושלים המאוחדת, בירת הנצח של מדינת ישראל ולבו של העם היהודי, שהשבוע העלינו אותה על ראש שמחתנו".

וציטוט אחרון מתוך מכלול גדול של דברים על ירושלים – אומר רבין, זכרו לברכה, ב-29 במאי 1995: "אני מאמין שאין לנו ויכוח בנושא אחד: שלמותה של ירושלים והמשך כינונה וביסוסה כבירתה של מדינת ישראל. אמרתי אתמול ואחזור על כך היום: אין שתי ירושלים. יש רק ירושלים אחת. מבחינתנו, ירושלים אינה נושא לפשרה. ירושלים היתה שלנו, תהיה שלנו, היא שלנו, וכך תהיה לעולמי עד".

אחרי הציטוט הזה של שלושה דברים שאמר ראש הממשלה המנוח, והם משמשים כמוטו של הצעת החוק שאני מציע בפניכם, אני רוצה להסביר דברי רקע.

ההגדרה הקלאסית של בירה אומרת, כי זו העיר שבה שוכן ראש המדינה – נשיא או מלך – שבה נמצאים רוב המשרדים הראשיים של המדינה, ובה מקום מושב הממשלה, שבה קיימות הנציגויות הדיפלומטיות הראשיות של מדינות זרות. אינני מכיר ערי בירה בעולם שאינן מקום מושבן של השגרירויות הזרות. קונסוליות אומנם קיימות גם בערים אחרות, אבל השגרירות נמצאת תמיד בעיר הבירה.

ירושלים לא היתה בירה של שלטון כלשהו בממשלים מוסלמיים ששלטו בארץ-ישראל. אצלם גם עכו וגם רמלה שימשו כערי בירה, אבל לא ירושלים. במאה הי"ט, כאשר החלה ההתעניינות של המדינות האירופיות וארצות-הברית בארץ-ישראל, הן קבעו את מקום הקונסול שלהם בירושלים ואת סגני הקונסולים החזיקו ביפו, בחיפה, בצפת ועוד. וזאת לזכור, שקונסול אז היה מה שנקרא היום שגריר. כך עשו האנגלים, האוסטרים, הפרוסים, הרוסים, האמריקנים, הספרדים ואחרים. כולם ראו בירושלים את לב הארץ, אפילו השלטון העות'מאני לא חשב כך.

עם הכיבוש הבריטי של ארץ-ישראל נקבעה ירושלים כבירת הארץ וקמו בה שגרירויות זרות.

התנגדות הערבים להכרה בירושלים כבירת ישראל הביאה להקמת שגרירויות רבות בשפלה, אם כי היו כאלה שנשארו בירושלים עד להתגברות הלחץ הערבי.

קשה לשער, שיהיה היום לחץ ערבי נגד העברת השגרירויות לירושלים, ואם יהיה לחץ כזה הוא יהיה זניח ואין להתייחס אליו ברצינות. כך תנהגנה, להערכתך, גם ממשלות העולם.

לפיכך אני בא להציע את חוק השגרירויות הזרות, התשנ"ה-1995, שלפיו לא תוקם או תמוקם שגרירות של מדינה זרה במדינת ישראל אלא בעיר ירושלים.

תחולתו של החוק הזה על שגרירויות של מדינות זרות שיוקמו במדינת ישראל לאחר יום כניסתו לתוקף; שגרירות של מדינה זרה אשר ביום כניסתו לתוקף של חוק זה לא היתה ממוקמת עדיין בירושלים, תועבר לירושלים לא יאוחר משנתיים מיום כניסתו לתוקף של חוק זה.

שר הפנים הוא הממונה על ביצועו של חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הדרוש לביצועו.

דומני שהבית כולו, או כמעט כולו, יכול להתאחד סביב הצעת החוק הזאת, מאחר שכולנו מכירים בירושלים כבירת ישראל, כבירה שאיננה ניתנת לחלוקה, כבירה שאין לה תחליף ואין לה תמורה. וגם אם יש בכך משום סיבוכים קלים – או גדולים – עם מדינות זרות, אנחנו צריכים לעמוד זקופים מול הלחצים האלה ולתבוע שהבירה שלנו תהיה ככל בירות העולם, ושגרירויות של מדינות זרות שבאות להקים כאן שגרירות, או שכבר הקימו כאן שגרירות, תמצאנה את מקומן בירושלים, כשם שממשלת ישראל נמצאת בירושלים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי, על הצעת החוק שהבאת היום. אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אדוני, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת קבעה בחוק-יסוד את ירושלים כעיר הבירה שלנו. ממשלת ישראל הצהירה שוב ושוב, שירושלים תישאר מאוחדת ובירת ישראל.

הדברים שאתה ציטטת, חבר הכנסת רחבעם זאבי, דברים שהשמיע ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, משקפים את עמדת ממשלת ישראל וגם את עמדת מפלגת העבודה.

כל הממשלות בישראל למדו לחיות עם מצב שנוצר במהלך השנים, שכמעט כל השגרירויות הזרות מוקמו בתל-אביב ובמרכז הארץ. שום ממשלה, גם לא ממשלה בראשות הליכוד, ביקשה לשנות מצב עובדתי זה על-ידי חקיקה. אף שאין הכרה בין-לאומית מפורשת בירושלים כבירת ישראל, נוהגות כל האומות כאילו הכירו בירושלים כבירת ישראל, ומכירות בה בפועל, שכן כל השגרירים הזרים מגישים את כתב האמנתם במשכן הנשיא בירושלים; כל ראשי המדינות מתקבלים בביקור רשמי על-ידי ראש הממשלה ושריה במשרדיהם בירושלים; כל ביקור רשמי בכנסת מתקיים כאן, במקום הזה; המגעים הדיפלומטיים של משרד החוץ עם השגרירים מתנהלים בירושלים.

אין זה רצוי, לדעת הממשלה, לעורר עכשיו פולמוס בין-לאומי בנושא רגיש זה, על-ידי פתיחת הליכי חקיקה בכנסת. לא חוק דרוש לנו עכשיו, משום שהחוק כשלעצמו לא בהכרח ישנה את העובדות. הרי חוק של ישראל אינו מחייב ממשלות זרות. חוק עכשיו עלול לגרום לכך שמדינות יאלצו לסגור את השגרירויות שלהן בישראל, וזאת תוצאה שאינה רצויה לנו.

אשר על כן, הממשלה מתנגדת לחקיקה בנושא זה עכשיו, ומבקשת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. חבר הכנסת זאבי, זכותך להשמיע דברי תשובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, בפיו של שר המשפטים היו שני נימוקים השוללים את הצעת החוק. האחד, הסתמכות על כך שעד היום נהגו כך כל הממשלות. אדוני שר המשפטים, האם תשובה כזאת הייתם מקבלים לגבי דברים אחרים שבהם שניתם קו של ממשלות אחרות, אפילו קו של ממשלות אחרות בראשותכם? הרי אתם טוענים כל הזמן: התנאים השתנו, המצב השתנה, מזרח תיכון חדש, עולם חדש, ברית-המועצות התפרקה. כל פעם אתם מספרים לנו, שהדברים השתנו, ואין לראות את האמת של האתמול כאמת תקפה ונכונה לימינו.

ובכן, השתנו דברים גם במישור הזה. היום בארצות-הברית של אמריקה, הידידה הגדולה ביותר של ישראל, שהיא גם המעצמה היחידה שנותרה בעולם, נפלה החלטה להעביר את השגרירות לירושלים. כלומר, האמריקנים קודמים לממשלת ישראל בקביעת הריבונות שלנו על ירושלים.

ראו מה קורה פה. האמריקנים, שם, מעבר לאוקיינוס, מצאו שהגיע הזמן לראות את שגרירות ארצם כאן, בירושלים, בירת ישראל. ואילו ממשלת ישראל אומרת: לא, היו ממשלות אחרות, לרבות של הליכוד, שלא שינו. זה לא נימוק. ואתה יודע היטב, אדוני שר המשפטים, עם כל הכבוד, שזה לא נימוק. אם זה היה נכון אתמול, זה היה נכון אתמול, אבל היום יום חדש, שמש חדשה זרחה. אתם אומרים שיש שלום – הלוואי. ארצות-הברית החליטה להעביר את השגרירות שלה לירושלים, איפה אתם שתקדימו אותם בחוק שיחייב את כולם?

אומר שר המשפטים נימוק שני: בלאו הכי כל השגרירים עולים לירושלים כדי להציג את כתב האמנתם, כדי לקבל תדריך, כדי להיפגש עם שרים וכו'. נו, אז מה? אז מה? איפה תמצא מדינה בעולם שבעיר הבירה שלה לא יושבים השגרירים, אלא הם ממשיכים לשחק משחק שהיה לרעתנו ולא היה לטעמנו, וגיינו אותנו כל השנים, כאשר הם נכנעו ללחץ ולחרם הערבי והקימו את השגרירויות שם בשפלה?

היום, כאשר יש רוח חדשה ורצון טוב, וישראל נמצאת במקום שהיא נמצאת במשפחת העמים, אז אתה נאחז בנימוק בלאו הכי יש דה-פקטו ויש דה-יורה? לא הבנתי את הנימוק הזה.

אני באמת תמה על הממשלה הזאת ועל מפלגת העבודה שמובילה אותה, ולא במקרה קראתי שלושה ציטוטים מדברי ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זכרו לברכה, שאומר דברים מאוד ברורים, מאוד תקפים, מאוד נכונים אשר לעובדה שירושלים היא הבירה. היא הבירה שלנו ורק שלנו, והיא מאוחדת. ואם זה כך, תסיקו את המסקנות. אין בירה בעולם שאין בה השגרירויות של עמים זרים.

אם יש לכם החלטה קואליציונית ומכבש של הצבעה להפיל את ההצעה, אני אשאר תמה ולא מבין למה אתם מובילים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זאבי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק שגרירויות זרות, של חבר הכנסת רחבעם זאבי, ומי בעד הסרתה? נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 26

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק שגרירויות זרות, התשנ"ה–1995, נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, 26 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי, חוק שגרירויות זרות, הוסרה מסדר-היום.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצבעה שלי לא נקלטה. אני מבקש להוסיף אותה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. נוסיף את קולך לאלה שהיו בעד. תודה רבה לך, חבר הכנסת רון נחמן. אני מודה לשר המשפטים ולחבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק ג'רכ. אדוני, בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הזאת שמובאת למליאה היום מובאת מתוך תחושה של קונסנסוס, והיא מסוכמת גם עם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, חבר הכנסת דדי צוקר. שמחתי גם לגלות, אם כי זה היה טבעי, שגם הממשלה איננה מתנגדת. שר המשפטים מצדד בוודאי ברעיון שעומד בבסיסה של ההצעה.

ההצעה היא הצעת תיקון לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. אני אקרא אותה כלשונה ואוסיף מלים מספר.

בסעיף 13א לחוק חסינות חברי הכנסת תיתוסף הפסקה הבאה: "(1) עסק חבר הכנסת, בין במישרין ובין בעקיפין, בפעולה שתכליתה התרמה לעמותה, מלכ"ר, וכיוצא באלה גופים שעיסוקם בתחומים ציבוריים, לרבות למפלגה, לרשות מקומית או לארגון בעל אופי פוליטי, יגיש בתום כל שנה ליושב-ראש הכנסת, במועד ובטופס שקבע יושב-ראש הכנסת, הצהרה הכוללת פרטים בדבר זהות התורם, זהות מקבל התרומה והיקף התרומה בשנה שקדמה להגשת ההצהרה. (2) הצהרות כאמור בפסקה (1) יעמדו לעיון הציבור לפי הסדרים שקבע יושב-ראש הכנסת".

מן הכתוב עולה מגמת החקיקה הזאת, והיא מתיישבת עם הליכי חקיקה שהבית הזה אימץ לעצמו במהלך השנתיים האחרונות, ובהם אנחנו דורשים שקיפות מוחלטת לגבי פעולות של חברי כנסת, שעלולות ליצור תלות בינם לבין גורמים חיצוניים לבית, או שעלולות לעמוד במבחן של ניגוד אינטרסים, או בכלל כשיש צורך שהציבור ידע על מאזן המעורבויות הציבוריות של חבר הכנסת.

ההצעה הזאת לא באה לפסול מעורבות של חברי כנסת בפעילות ציבורית. אני עצמי עוסק זמן רב בהתרמה לפעילויות שנוגעות ישירות למאבק בתאונות הדרכים. אני מסייע למפלגתי ליהנות מתרומות בתחומים פוליטיים טהורים – המאבק למען הגולן, המאבק למען ההתיישבות. אני מוזמן, ובדרך כלל נענה, להשתתף במה שקרוי "דינרס", או ערבי התרמה בחוץ-לארץ למען יש"ע ולמען פעולות ספציפיות שלגביהן נדרשת תרומה של הציבור. גם בארץ אני פעיל בתחומים שונים, ואני מתכוון להמשיך ולהיות פעיל ככל שהחוק מאפשר לאיש ציבור לסייע לציבור על-פי השקפת עולמו.

אבל נדמה לי, וכך חשבו גם חברי חבר הכנסת צוקר ואחרים, שכאשר הדברים האלה נעשים בחדרי חדרים או במסתרים או הרחק מעינו הפקוחה והמרתיעה של הציבור, יכולה להיות לזות שפתיים או סתם תחושה של טעם לפגם, כשהדברים האלה אינם מוצהרים בריש גלי. כמובן, אי-אפשר לחייב כל חבר כנסת לתת הצהרה על כל פעולה ציבורית שהוא עושה. אבל אדם שממלא תפקיד בעמותה, בין שהוא חבר בהנהלת העמותה או שהוא יושב-ראש העמותה הזאת, ובדעתו להיות מעורב ישירות בפעילות התרמה – מן הראוי שהדברים האלה יהיו מוצהרים באופן מסודר על-פי טופס שאותו יקבע יושב-ראש הכנסת.

הכנסת איחדה כוחות מעבר להבדלי השקפות עולם פוליטיות, והצליחה בשנתיים האחרונות לקיים למעשה מהפכה בכל גישת ההצהרות של חברי הכנסת על מעורבותם בפעילויות שאינן קשורות ישירות לעבודתם הפרלמנטרית. אנחנו עשינו תיקון מיוחד לחוק המפלגות, גם כן בוועדה של חבר הכנסת דדי צוקר, והוסף סעיף שאומנם מוגדר רק סעיף 28, אבל יש בו עולם ומלואו של מגבלות, סייגים וחובות המוטלים על חבר הכנסת כמועמד המגייס כספים למערכות בחירות פנימיות.

אנחנו הלכנו צעד גדול קדימה כאשר הוחלט לחייב את חברי הכנסת להצהיר על העיסוק הנוסף שלהם בפעולות שאינן פעולות פרלמנטריות. אומנם בשנה הבאה כבר נפסיק למלא את טופסי העיסוק הנוסף, מכיוון שהכנסת החליטה – וטוב שהחליטה – על הפסקת ההיתר לעיסוקים נוספים.

חיים אורון (מרצ):

טופס יהיה.

צחי הנגבי (הליכוד):

טופס שבו אין עיסוק נוסף... גם הפעולה הזאת היא לא סתם "טופסולוגיה" אלא יש בה תחושה של רגישות ציבורית ותחושת מחויבות לגלות דברים שנעשים לאור היום גם לעין הציבור.

משום כך, רבותי חברי הכנסת, נדמה לי שהמהלך הנוסף הזה שמוצע כאן היום הוא מהלך נכון. אני התכתבתי בנושא הזה עם היועץ המשפטי לממשלה, עם היועץ המשפטי של הכנסת, והממשלה הביעה את עמדתה החיובית, ונדמה לי, שכאשר החוק הזה יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ייעשה בו דיון מעמיק. אם יצטרכו להוסיף או לגרוע או לשנות או לחזק או לשפר זה ייעשה, בוודאי, באותה רוח עניינית וחיובית שבה עשינו בעבר את כל הפעולות שהזכרתי בדברי. אני מודה לבית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת צחי הנגבי, על הצעתך. כעת אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על הצעתו של חבר הכנסת צחי הנגבי. אדוני, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, הצעת חוק זו דנה בנושאים הקשורים לטוהר המידות של חברי הכנסת ומה מותר ומה אסור לחבר הכנסת בתחום איסוף כספים, איסוף תרומות – בין למפלגתו, בין לגופים אחרים.

זה נושא הנוגע לסיעות, זה נושא הנוגע לחברי הכנסת. אין כל רצון מטעם הממשלה לקבוע עמדה שתתפרש כהכתבה של עמדה קואליציונית.

לכן אנחנו לא נוקטים עמדה פורמלית, כדי להשאיר את הנושא להבנתו ולשיפוטו של כל אחד מחברי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך.

אנחנו נצטרך להמתין שתי דקות להצבעה על מנת שנוכל להצביע בצורה מסודרת. כן, אדוני חבר הכנסת דדי צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת הנגבי אמר שהצעת החוק שלו תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הצעת החוק צריכה לעבור לוועדת הכנסת, שכן היא המטפלת בחוק חסינות חברי הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכנסת. אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת צוקר, על התיקון. אני מבין שאדוני חבר הכנסת צחי הנגבי מסכים.

צחי הנגבי (הליכוד):

בהחלט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

אני חושב שאנחנו יכולים להצביע מפני שיש גם הסכמה של כל הבית. אנחנו נתחיל בהצבעה. מי בעד ומי נגד – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת צחי הנגבי, הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון) תעבור לוועדת הכנסת. אני מודה לחבר הכנסת צחי הנגבי. אני מודה לאדוני שר המשפטים על תשובתו.

הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 25), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 25), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק ג'שלו. אנא, אדוני, הנמקה מהמקום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לתקן. הצעת החוק היא פרי היוזמה של חברי הכנסת דוד צוקר ודוד מגן. אנחנו מבקשים לתקן בעיקר את סעיף 9(א)(6) ואת סעיף 19. התיקון דרוש במסגרת הרפורמה לעבור להצבעות גלויות במוסדות ציבור חשובים, וודאי שבמוסדות ציבור ובגופים שלגביהם יש חוקים מיוחדים.

תיקון סעיף 11(ב)(2) (ב) דרוש גם הוא, שכן ראוי לאפשר לכל חבר לשכה, ללא הגבלה, אף אם אינו נמנה עם הגוף הבוחר של 30 חברי המועצה הארצית, להיבחר לוועד המרכזי, אם יזכה לאמון המועצה הארצית, בדומה לנהוג לגבי שר בממשלה, שיכול שלא להיות חבר כנסת.

תיקון סעיף 16(ב) דרוש, שכן כפי שלא ראוי כי חבר מועצה ארצית וחבר ועד מחוזי יכהן בבית-דין משמעותי, כך לא ראוי שחבר ועד מרכזי יוכל לכהן בבית-הדין המשמעותי.

התיקונים העיקריים שהזכרתי קודם – 9(א)(6) ו-19 – מדברים על בחירה גלויה.

נפתח בסדרת הדיונים. אני יודע שהממשלה רואה את הדברים באהדה ואני שמח על כך, ואני מקווה שבועדת החוקה נוכל להשלים ולהוציא מתחת ידינו תיקון שיועיל ללשכה ויועיל לכל מה שאנחנו רואים כהתקדמות של לשכת עורכי-הדין.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד מגן, על הצעתך. אני מזמין את אדוני שר המשפטים להשיב על הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו מקובלת על ראש לשכת עורכי-הדין שנבחר בבחירות אישיות וכלליות, מקובלת על משרד המשפטים ועלי, ואני מציע בשם הממשלה לתמוך בה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. היינו אמורים להמתין בגלל היעילות גם של חבר הכנסת מגן וגם של שר המשפטים, ואני מאוד מעריך אותה. אנחנו נאלצים להמתין דקה אחת. אבל מאחר שיש הסכמה של הבית ושל הממשלה, ברשותכם, ניגש להצבעה.

מי בעד ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 25), התשנ"ה–1995,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שישה בעד, מתנגדים אין, נמנעים אין. הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

אני מבקש להודות לחבר הכנסת מגן על הצעתו היעילה והעניינית, ואני מודה לשר המשפטים.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות לשר התעשייה והמסחר. אדוני השר, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפי לסדר-היום זה לא כך.

היו"ר ר' אדרי:

כן, כן, אדוני. אנחנו פועלים על-פי סדר-היום. זה בסך הכול ייקח דקה אחת או שתיים.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא מופיע אצלי.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני, זה על-פי סדר-היום. כתוב שהשר ישיב ב-12:00, ואנחנו משתדלים, אומנם באיחור-מה, אבל אנחנו עושים כמיטב יכולתנו לעמוד בזמנים שנקבעו.

אדוני השר, אני מודה לך. אנחנו עוברים לשאלות, כפי שציינתי.

תקן מחייב לשמני מנוע

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

על-פי תחקיר שערך העיתון "ידיעות אחרונות", אין בישראל תקן מחייב לשמני מנוע, וכל אחד יכול לייצר, למחזר או לייבא שמן מכל סוג ובכל דרגת איכות.

שמן לא איכותי עלול לגרום נזקים כבדים, בעיקר למנועים חדשים.

רצוני לשאול:

1. האם ממצאי העיתון מדויקים?

2. האם יכריז המשרד על תקן רשמי ומחייב לשמני המנוע?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

1. ממצאי העיתון נכונים אך אינם מדויקים ויובהרו להלן:

הטענה בדבר הסכנה למנועי כלי הרכב החדשים מופרזת. רוב החלפות השמנים ברכבים החדשים מתבצע במוסכים מורשים המקפידים על הוראות והמלצות היצרנים לגבי סוג וטיב השמן.

2. הבדיקות המקצועיות שבוצעו והממצאים שנאספו על-ידי המהנדסים של יחידת הממונה על התקינה במשרד הראו כי:

א. שמן מנוע וסימון: שמן מנוע מורכב מכ-90% שמן ומכ-10% תוספים שונים אשר מקנים לשמן הסופי תכונות ספציפיות. חברות השמן בארץ רוכשות את התוספים בחוץ-לארץ לפי נוסחה מסוימת ומכינים את התערובת במקום. השמן למכוניות מזהה על סמך סימוני צמיגות וביצועים. דוגמת סימון שמן: G S 50 W 02 זה הסימון הנהוג. פענוח קצר: 50, 20 סימני צמיגות, שמן דו-הדרגתי. W – חורף. S – שמן למנועי בנדין. – דרגת האיכות בסולם עולה מ-A עד H. מפענוח זה ניתן לראות, כי הסימון אינו מובן מאליו ואינו "ידידותי לצרכן".

ב. איתור פלח הצרכנים שעלולים להיפגע משמן לא מתאים: קיימת בעיה צרכנית בעיקר לבעלי רכבים ישנים, יחסית, אלה שאחריות היצרן כבר לא חלה עליהם; כאשר בעל רכב קונה בעצמו את השמן בחנויות; כאשר השמן מוחלף במוסך לא מורשה.

לפיכך, אלה הן הפעולות הנשקלות לשיפור המצב: פישוט סימון השמן על מנת שיהיה ברור יותר לציבור הרחב; אכיפה קפדנית של חוק סימון המוצר כדי שהסימון יהיה מלא וייתן את המידע הדרוש לצרכן; חיוב בעלי החנויות והמוסכים בפרסום גלוי של רשימות עם סוגי השמנים שמותר להשתמש בהם בכל סוגי המכוניות; פעולות הסברה לגילוי צרכנות נבונה, כגון פרסום עלון לצרכן עם הסברים כיצד לקרוא את סימון השמנים וכו'.

בימים אלה עורך הממונה על התקינה סדרת התייעצויות עם אנשי מקצוע במשק לגבי הפעולות הנדרשות. בתום ההתייעצויות ישקול המשרד אפשרות להכריז על רשמיות לתקן לשמני מנוע.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, תודה רבה. חבר הכנסת שפי, אני מבין שאתה מסתפק בתשובה העניינית.

תפקוד מרכז השקעות

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בא"י (בתים ארץ-ישראל) בע"מ, מפעל מאושר לייצור אלמנטים טרומיים לבנייה באופקים, ביקש שהמדינה תיתן מענק והלוואה בערבות. ואולם, אין המדינה משחררת את ההטבות.

רצוני לשאול:

1. מדוע יש סתירות בהערכת שמאי מרכז ההשקעות?

2. מדוע מבקש מרכז ההשקעות לצרף שותף לחברה, זאת כאשר אושרה יכולתו הכספית של היזם?

3. האם נכון כי מרכז ההשקעות מושך, רכז ההשקעות מושך את הנושא למעלה משנתיים? אם כן – מדוע?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתים ארץ-ישראל היא תוכנית מאושרת בת כמה שנים, אשר, כפי שמדווח מנהל מרכז ההשקעות, יש בביצועה על-ידי היזם קשיים רבים.

התוכנית אושרה במסלול המשולב של מענקים והלוואות בערבות המדינה.

עם הגעת הצידוד לארץ לא היתה בידי היזם, בניגוד למקובל, היכולת לשלם אפילו את שחרור הצידוד מן הנמל. מתוך נכונות ורצון טוב הסכים מרכז ההשקעות לממן את שחרור הצידוד מן הנמל, ולשלם כך נשלח שמאי מטעמו לבדוק את הצידוד ולהעריכו.

במהלך הבדיקה הובהר, כי במקום צידוד חדש ומודרני הגיע צידוד ממזרח-אירופה – רומניה – כשהוא מיושן ובחלקו אף משומש. כן העריך השמאי – בהסתייגות כי הבדיקה נעשית בנמל בתנאים שאינם מאפשרים בדיקה מלאה וכי חלק מהצידוד היה ארוז – את הצידוד בסכום הנמוך בהרבה מהצהרת החברה.

למרות האמור לעיל הסכים מרכז ההשקעות לממן את שחרור הצידוד, וכך נעשה, וזאת על מנת להקטין את נזקיו של היזם ככל שניתן.

מייד עם שחרור הצידוד והגעתו לשטח הקרקע שעליו אמור לקום מבנה המפעל נעשתה הערכה מחודשת על-ידי שמאי מטעם מרכז ההשקעות, אשר היתה גבוהה מהקודמת, שכן נערכה בתנאים נאותים להערכת שמאי, אך עדיין נמוכה משמעותית מדרישת החברה: הערכת השמאי מטעם מרכז ההשקעות – 2.2 מיליוני דולר, כאשר הצידוד חדש. כצידוד ישן בחלקו – 2.0 מיליוני דולר. הערכת השמאי מטעם החברה – 2.7 מיליוני דולר. דרישת החברה – 3.9 מיליוני דולר. למען ההגינות יאמר, כי החברה סיפקה הערכת שמאי גבוהה במידת מה מזו של השמאי מטעם מרכז ההשקעות.

בתנאים האמורים, כאשר ליזם לא היתה יכולת כספית אפילו לשחרר את המטען, וכן היה ספק באשר ליכולתו לממן הקמת מבנה למפעל; בשעה ששותפיו, חברה רומנית גדולה, פרשה מפעילותה תוך צלילים צורמים; ובשעה שיש חשד למעלה מסביר לניפוח מחירים, שקל מרכז ההשקעות את המשך צעדיו לגבי המשך מימון התוכנית.

בה בעת פנתה החברה לבית-הדין הגבוה לצדק על מנת שיורה למרכז ההשקעות להמשיך ולממן את החברה.

בהחלטת הבג"ץ נאמר: "לא מצאנו עילה להתערבותו של בית-משפט זה. המשיב הראשון (מרכז ההשקעות) קבע תנאים שנתלוו לתהליך ההשקעה – – – וחלק מהם לא קוים על-ידי העותרת. על כן, אין לה להלין אלא על עצמה אם נשארה עתה באמצע דרכה – – – אכן רצוי היה – – – שתנאיה של המדינה יהיו ערוכים בפירוט רב יותר, וכי האישור יושתת על בדיקה מוקדמת רחבה יותר, אך בהערות אלו אין כדי להועיל לעותרת כי היא לא קיימה בעליל תנאים בסיסיים, ומשך הזמן שנקף בינתיים ואשר בעטיו חלפו התקופות שנקבעו בחוק, יש לזקפו על חשבונה. אשר על כן החלטנו לדחות את העתירה".

להלן תשובות על השאלות המפורטות:

1. הערכת השמאי מטעם מרכז ההשקעות, עם הגעת הציוד לאתר המתוכנן למפעל, היתה גבוהה יותר מהערכתו שנעשתה בנמל מהטעמים שפורטו לעיל.

2. יכולתו הכספית של היזם מוטלת בספק, כפי שפורט לעיל.

לאחר ולמרות החלטת הבג"ץ פנה היזם וביקש כי מרכז ההשקעות ימשיך לממנו.

מייעוץ משפטי שקיבל מרכז ההשקעות עולה, כי, בהתחשב בהחלטת בג"ץ, אם יחולו בתוכנית שינויים משמעותיים, שיוכלו להבטיח את כספי המדינה, יהיה ניתן לשקול המשך מימון התוכנית.

מרכז ההשקעות הציע ליזם כמה הצעות אלטרנטיביות ברוח זו. אחת מהן היתה האפשרות כי יצרף שותף בעל יכולת כספית.

3. השתלשלות העניינים שפורטה לעיל יכולה להסביר את התשובה על שאלה זו.

מענקי מחקר ופיתוח של המדען הראשי

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

רצוני לשאול:

מה הם הקריטריונים למתן מענקים למחקר ופיתוח של משרד המדען הראשי?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הקריטריונים מוגדרים בחוק, ואלה הם: חדשנות טכנולוגית; סיכויי ייצוא; תוכנית עסקית המדגימה תועלת כלכלית למדינת ישראל ולמפתח.

תוכנית אשר עמדה בקריטריונים, אם היא מתבצעת באזור פיתוח א', ממומנים 60% מההוצאות המוכרות, לעומת 50% כרגיל. תוכנית לפיתוח מוצרים לשימוש צבאי מקבלת מימון של עד 30%.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התעשייה והמסחר, על תשובותיך, וגם על היעילות.

הצעה לסדר-היום

נוהלי בטיחות ב"אל על"

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 7653, בנושא: נוהלי בטיחות ב"אל על", של חבר הכנסת רפאל איתן. אדוני, בבקשה, הצעתך הוכרה כהצעה דחופה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר התחבורה, פורסם שמנכ"ל "אל על" הורה לקברניט מטוס "אל על" להמריא מסין ארצה בניגוד לתקנון ולנהלים וחרף התנגדותו הנמרצת של קצין הביטחון. המדובר היה במזוודות ללא בעלים מזוהים בין נוסעי המטוס. בהמשך הדברים והפרסום נאמר, שהיתה טעות טכנית בספירת פתקים, ובהמשך של אותו המשך נמסר, שקצין הביטחון גילה התנגדות, תוך חילופי דברים קשים בינו לבין מנכ"ל "אל על". נאמר גם, שהשיקול להמריא בניגוד לדעתו של קצין הביטחון נבע מלוח טיסות שהמטוס היה משובץ בו, ועיכוב של כשלוש שעות בהמראה לבדיקה יסודית של המטען היה גורם לשיבוש לוח הטיסות ולהפסד כספי.

אני מעז להשוות מקרה זה, שהסתיים ללא פגע, למקרים אחרים, שגרמו לאובדן חיי אדם, כתוצאה מרשלנות, מאי-הקפדה על נהלים, מחוסר משמעת, מזלזול בלקחים. מקרים כאלה חוזרים ונשנים, היות שהרשויות השונות נוהגות בסלחנות ולא נוקטות צעדים חריפים ותקיפים. מקרה כזה מחייב נקיטת צעדים חמורים ותקיפים ומייד, ולא משנה מה מעמדו של מנכ"ל "אל על", שהיה מלך המלכים. בנהלים של טיסה ובטיחות אחראי הקברניט, אפילו שיהיה סמל. הוא בכיר מעל כולם. אם חייבו אותו להמריא בניגוד לדעתו ולתפקידו ולסמכותו, גם הוא צריך להיענש, כי הוא היה יכול לעמוד על שלו ולהקפיד על הנהלים.

רצו להרוויח זמן וכסף, עלולים לצאת מופסדים, כי "אל על" המפורסמת באמצעי הביטחון הנהוגים בה מתגלה כמרושלת ומסוכנת ונוסעים ינטשו אותה.

מסתבר שכל המקרה היה לפני שלושה שבועות, ו"אל על" באיזו צורה העלימה או מנעה פרסום של כל המקרה הזה. כבר היו שלוש כתבות: שלשום, אתמול והיום. על-פי הכתבה, ניסו להסתיר את כל הפרשה הזו שאירעה לפני כשלושה שבועות. גם זה חמור ומסוכן.

המנכ"ל, קצין הביטחון והקברניט חייבים לעמוד לחקירה יסודית ומייד. ואם יש אמת בדברים, כלומר שהמנכ"ל חייב את הקברניט להמריא בניגוד לנהלים, חרף התנגדותו של קצין הביטחון, שר התחבורה חייב לממש את סמכותו ולפטרו לאלתר מתפקידו. גם קברניט שהמריא בניגוד לנהלים ולסמכותו כמפקד המטוס חייב בעונש חמור.

במטוס נוסעים האחריות הבלעדית על הקברניט. מטוס נוסעים חייב בביטחון של מאה אחוזים בכל אחד ממרכיבי הטיסה: דלק, מזג אוויר, מצב טכני ובטיחות, המצב בשדה, בשדה היעד וכן הלאה. אין פחות ממאה אחוזים. בכביש יכול להיות, באוויר – לא. בכביש אתה יכול לעצור, לרדת לשוליים לטפל בתקלה; באוויר – או שאתה מגיע בשלום, או שאתה מוצא את עצמך עף מגובה של 40,000 רגל בטמפרטורה של מינוס 60 מעלות צלזיוס, כי מישהו התרשל, חרג מסמכותו, "לקח אחריות" שאיננה שלו, סיכן נוסעים במטוס. גם אם הכול עבר בשלום. בסופו של דבר התנהגות כזאת מחייבת ענישה חמורה, תקיפה ומהירה.

ופה שאלה נוספת: האם נכונה הידיעה שפורסמה אמש, שמאבטחים בקווי "אל על" לקנדה מארצות-הברית הורדו מן המטוסים? תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל איתן, על הצעתך בדבר נוהלי בטיחות ב"אל על". אני מזמין את אדוני שר התחבורה להשיב על ההצעה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. חבר הכנסת רפאל איתן, הכתבה שהופיעה ב"הארץ" יש בה, לצערי, אי-דיוקים. כפי שניסיתי לומר לך בעל-פה, אומר לך גם מבמת הכנסת: אילו היה כפי שכתוב בכתבה, זה מעשה חמור בהחלט. אתה יודע שייחודה של חברת "אל על" על פני כל החברות שטסות לישראל – וטסות לישראל 105 חברות, מהן סך הכול שלוש ישראליות: "ארקיע", "סאן דור", שטסה למעשה במטוסי "אל על", ו"אל על" עצמה – הוא בסידורי הביטחון שלה.

"אל על" עצמה מוציאה השנה על נושא הביטחון 60 מיליון דולר, ולכן היא במצב כלכלי נחות בהרבה – מלבד עניין השב"כ – היא במצב נחות בהרבה מחברות תעופה אחרות, שלא מוציאות אגורה אחת, או כמעט אגורה אחת, על נושאי ביטחון, וזאת מעבר למה שמוציאים בשדות התעופה, שגם אצלנו זה

כך. מדובר על חברת התעופה. נכון שהממשלה משתתפת בהוצאות הביטחון ב-75% מאותו הסכום, שהשנה יסתכם ב-60 מיליון דולר רק להוצאות ביטחון לחברת "אל על", בעיקר בחוץ-לארץ.

מה היה באותה טיסה? היה חשש כאילו יש מזוודות ואין נוסעים. זה נכון – כשמישהו שם מזוודה ואין נוסע, זה דבר ביטחוני ממדרגה ראשונה. התברר כך: נכון שהיתה אי-התאמה בין הקופונים של המזוודות לבין הנוסעים, אבל כל הנוסעים היו במטוס, ואם היה חסר, חסרו קופונים של המזוודות. כל המזוודות עם כל הנוסעים עברו את התהליך, אלא נראה שמישהו שכח לתלוש את הקופונים של שתי מזוודות, ואז נוצרה אי-התאמה בין מספר הנוסעים – שכולם היו על המטוס, כפי שאמרתי, רובם ככולם ישראלים, להוציא קבוצה קטנה של סינים שהביאו אותם כנראה לעבודה בישראל – לבין מספר הקופונים. המטוס מבחינת הנוסעים היה מלא.

בטיסה הזאת היה גם מנכ"ל "אל על", ובהתייעצות עם קצין הביטחון הגיעו למסקנה – כך הוא כותב לי – שלא היתה כאן בעיה ביטחונית, שהרי אמרתי שכל הנוסעים היו, הכול עברו בדיקה, אלא היתה אי-התאמה אדמיניסטרטיבית בין מספר המזוודות לבין מספר הנוסעים. לכן הורה המנכ"ל – אמרתי כמה זמן הם חיכו כדי לברר את השאלה הזאת – שאין שום מניעה שהמטוס ימריא אם כל הנוסעים נמצאים בתוך המטוס. החלטה זו תואמת את דפוסי ההחלטה המקובלים במקרים דומים, בהתאם למספר הנוסעים וסוג הנוסעים.

אני לא מתנגד, אם שאלת אותי, להעביר את העניין לבירור בוועדת הכלכלה של הכנסת, כי אנחנו חושבים שאתה צודק בהחלט, עניין הביטחון הוא ערך עליון ואנחנו צריכים לשמור עליו מכל משמר, וזאת אנחנו עושים, וזאת ציינתי. אני אפילו הגעתי להסכם עם הממשלה, שהם יסבסדו את "ארקיע", שגם "ארקיע" תהיה בסידורי הביטחון, אף שהיא לא חברה ממשלתית, ושגם חברת "קאל" תשתתף בהוצאות הביטחון, כי אני חושב שזאת לא חוכמה שרק "אל על", שהיא חברה ממשלתית, תסבסד.

"אל על" מועמדת להפרטה. הבטחנו, שגם עשר שנים לאחר שתופרט החברה תמשיך הממשלה להשתתף בהוצאות הביטחון, ולא שיתברר אחרי שהיא תופרט שהיא נוהגת כמו שנוהגות חברות תעופה אחרות, והיא תזניח את נושא הביטחון. בשבילנו הביטחון הוא דבר יקר, עליון, שמוכנים להוציא עליו סכומי כסף נכבדים. כפי שאמרתי, השנה הוצאות הביטחון לבדן יגיעו ל-60 מיליון, והרווח של "אל על" כולו, מתוך מחזור של מיליארד ו-50 מיליון, יגיע לכ-10 מיליון בלבד. נכון שהיא לא מוציאה את כל 60 המיליון מתקציבה, כפי שאמרתי, אלא רק 25% ממנו. השאר מסובסד על-ידי הממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התחבורה, על תשובתך.

יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת רחבעם זאבי, המבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אדוני השר, אני ביקשתי להסיר על מנת לחזק את הערתו של חבר הכנסת רפאל איתן. חברת "אל על" נחשבת, ובצדק, לחברה הבטוחה ביותר בעולם. אני אומר את הדברים האלה על סמך היכרות קרובה עם הנושא. שימשתי כיועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור, והייתי שותף לקביעת הנהלים האלה וההסדרים שתקפים ותופסים בעיקרם עד היום הזה בחברת "אל על". חברות תעופה אחרות בעולם מקנאות בנו על השם הטוב שיש לחברת "אל על", ואת השם הטוב הזה אפשר לקלקל בהחלטה אומללה אחת.

ההסבר שקיבלנו מהשר, שמספר הנוסעים היה זהה למספר הקופונים – – –

שר התחבורה י' קיסר:

מספר הנוסעים – היה מלא.

רחבעם זאבי (מולדת):

לכך אני מתכוון. אבל אילו היו מזוודות מיותרות – זו בדיוק הדרך שבאמצעותה אפשר לגרום להפלתו של מטוס. אני לא חושב שהכנסת צריכה להידרש לבדיקת נהלים בפורום המליאה, אבל הנוהל שאני מכיר הוא, שבמקרה כזה מורידים את כל הנוסעים, כל נוסע מזהה את המיטלטלין שלו, את המזוודה או המזוודות שלו, וכל מה שנשאר על הקרקע עובר לבור ביטחון. דבר זה לא עשו בפעם הזאת, ולכן חבר הכנסת איתן צודק בהערה שלו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי.

אדוני השר, אני מבין שאתה מבקש להעביר לוועדה.

שר התחבורה י' קיסר:

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת רפאל איתן, אתה מסכים, אדוני, שהצעתך תעבור לוועדה?

רפאל איתן (צומת):

כן, לוועדת הכלכלה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני מסכים גם כן, ואנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר לוועדה ומי בעד ההצעה להסיר? ההצעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן בדבר נוהלי בטיחות ב"אל על" נתקבלה, והיא תעבור לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שאדוני השר ישיב על ההצעה הבאה.

היו"ר ר' אדרי:

רגע, אדוני. עדיין לא סיימתי, וכבר נכנסים לדברי.

יהושע מצא (הליכוד):

נכנס לדברי היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת איתן על הצעתו, אני חושב שהיא במקומה, וגם על התשובה של השר.

אנו עוברים לנושא הבא. חברי הכנסת, בגלל אילוצים שבינתיים לא ידועים לי, שר המשטרה אינו נוכח. נתבקשתי, גם על דעת יושב-ראש הכנסת, לדחות את הנושא הבא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא יכול.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני צריך ללכת לנשיא.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני. תיכף נבדוק את הדברים. מתי אדוני הולך לנשיא?

רחבעם זאבי (מולדת):

ב-14:30.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני יכול לומר לך שהסכמתי שהדבר יהיה אך ורק לגבי הצעה אחת. מאחר שהשר שריד נמצא כאן, אנחנו נדון בהצעה אחת. אם שר המשטרה, בגלל אילוצים משלו, לא יהיה כאן, אנחנו נתחיל

בדיון, והתשובה שלו תינתן בוודאי, כך אני מקווה, תוך כדי הדיון בהצעותיהם השונות של חברי הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי הוא שומע אותנו מחדרו שלו.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני. האמן לי שאינני יודע במה מדובר. הרי שר המשטרה נמצא כאן, הוא היה כאן. הוא ביקש שהדיון יתקיים בזמן, והבטחתי לו שהדיון יתקיים בזמן. אבל אני לא יודע מה קרה. אני גם בודק מה קרה.

לכן הסכמתי שנעלה עתה אך ורק הצעה אחת.

יהושע מצא (הליכוד):

ואחר כך נקבע את ההמשך?

היו"ר ר' אדרי:

כן, כן, אדוני. מייד לאחר שחבר הכנסת עובדיה עלי יעלה את הצעתו והשר שריד ישיב, נתחיל בדיון הבא, בדבר מפקד האוכלוסין, וראשון הדוברים יהיה חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע שההחלטה אם כן להתחיל בכך או לא תתקבל לאחר שנדע מה קורה עם שר המשטרה. מאוד הייתי רוצה ששר המשטרה יהיה כאן.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, אדוני. לכן אמרתי את מה שאמרתי. בינתיים אנחנו בודקים, אדוני. אם יש סיבה מספקת – בהחלט ניענה. אם אין סיבה – נמשיך בדיון. תודה, אדוני.

הצעה לסדר-היום דברים המושמעים נגד בכירי השב"כ פוגעים בתפקודו

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי להגיש את הצעתו לסדר-היום מס' 7633, בנושא: דברים המושמעים נגד בכירי השב"כ פוגעים בתפקודו. אדוני, הבמה לרשותך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה שאנו עושים לשב"כ הוא בבחינת התאבדות, התאבדות של עם ששכח שהוא במצור, שהוא עדיין מוקף אויבים, שהוא יעד מרכזי של הטרור המוסלמי הפונדמנטליסטי היושב כאן ושם ובכל מקום.

רבותי חברי הכנסת, אין לנו שב"כ רזרבי.

נכון הוא, אדוני היושב-ראש, שרצח ראש ממשלת ישראל, מר רבין, הוא מחדל נורא שמחייב בדיקה ובחינה, עד למציאתו של מי שחטא ומעד, שגם יצטרך לתת את הדין על מעשיו ועל מחדליו. אבל הרי בדיוק לצורך זה הוקמה ועדת חקירה ממלכתית, שקיבלה את המנדט לחקור, לבחון ולדרוש, עד שהאמת תצא לאור. ועד שזו תשלים את עבודתה אנו מנועים מלשמש בית-דין שדה של השב"כ, שמאשים, דן ומוציא לפועל את גזר דינם הנורא של אנשי השב"כ, שחטאו, פשעו וכיוצא בזה אמרות אומללות.

אדוני היושב-ראש, ה"עליהם" הזה שעושים על השב"כ כמה אנשים, כמה עיתונאים וכמה פוליטיקאים אינו במקומו, אינו הולם ואינו צודק.

על כולנו לזכור, שבסופו של דבר השב"כ ושאר זרועות הביטחון הם הסכר בפני התווה בארץ או, אם תרצו, החיץ שבין היות המדינה לבין חדלונה. לכן, אנא מכם, היו זהירים, אל תחרצו דינם ואל תיתנו להם לחוש שהם כולם אשמים במחדל רציחתו של ראש ממשלתנו. אנחנו מרוסקים, האנשים שלנו מרוסקים – זה מה שאומרים בשב"כ. זה דבר נורא, וזה דבר שצריך להדליק נורות אדומות אצל כולנו.

אדוני היושב-ראש, אנו צריכים את השב"כ, ולא רק משום שהוא צריך לנכש ולעקור את העשבים השוטים שצמחו בשדותינו. אנחנו צריכים את השב"כ עם מורל גבוה, עם מוטיבציה גדולה ועם נכונות להקרבה, על מנת שהוא יוכל לעמוד בפני הגלים הגואים של הטרור האסלאמי הקיצוני.

אנחנו, השרויים באבלנו, אנחנו, השקועים ביוגונו הנורא, אולי שכחנו, ונכון על כן להזכיר מי הם אויבינו האמיתיים, היכן החזית הגדולה ומה גדולות הסכנות שלפתחנו, והשב"כ צריך להתמודד עמם

ולהיות הסכר. אדוני היושב-ראש, אל נחכה לפיגוע הטרור הבא, חס וחלילה, על מנת לדעת זאת. הבא נניח לשב"כ להתעשת ולחזור אל עצמו. הבה נסייע בידי השב"כ לחזור אל עצמו, תוך שהוא מתקן את הראוי לתיקון בשורותיו. הבה נניח לוועדה הממלכתית שקמה כגוף חיצוני לעשות את עבודתה בשקט ובאורח יסודי ושיטתי על מנת שיצא מתוק מעז.

אדוני היושב-ראש, את ראש השב"כ אני מכיר מקרוב בהיכרות אישית מאוד. עמו אני מכיר עוד אחדים מן החיילים השקטים שלו, אנשי השב"כ. אני אומר לכם, שיש על מי לסמוך – כמובן, נוסף על אלוקינו שבשמים. יש לנו ראש שב"כ מעולה, אדם אינטליגנטי, משכיל, רציני, אחד הגיבורים הגדולים שקמו לעם ישראל. התרשמתי מאוד מהיושר האינטלקטואלי שלו. הוא לא ניסה לטייח. הוא הקים ועדת בדיקה שחקרה ובדקה. נגד אחדים כבר הוסקו המסקנות האישיות. רק בשביל היושר האינטלקטואלי הזה, הישירות שלו – האם הוא ראוי לכל הגינויים וההכפשות? האם הוא ראוי לבית-דין שדה?

כולנו יודעים שהם מיטב הנוער, וגם אם היה מחדל – וודאי שאני אינני מקל ראש בעניין – הרי שזה יתלבן, וודאי שמי שכשל ייתן את הדין על כך. אני מברך את השב"כ, כמו גם את שאר זרועות הביטחון. אני מחזק את ידיהם ומאחל להם שידעו להסיק מסקנות ולהפיק לקחים ממה שקרה, תוך שהם מתחזקים למען כולנו.

ומשפט אחרון בהקשר זה של הפקת לקחים: גם בעניין זה אפשר גם אפשר לסמוך על השב"כ, שכן גוף שראשו עומד ומודה קבל עם ועולם שהוא מודה באחריותו המלאה לכשל התכנוני והמבצעי, חזקה עליו שגם ידע להפיק לקחים, לשקם את עצמו ולתקן את המעוות. רק הניחו לו מן הפטפטת והפסיקו להטיח בו אבני בליסטראות.

הוועדה קמה, הוועדה פועלת. מי שצריך ליתן את הדין ייתנו במלואו, שכן על רצח ראש הממשלה אין סליחה לא לאחראים לרצח ולא למי שכשל ובמחדליו אפשר זאת.

אנא, הניחו לשב"כ. אין לנו שב"כ רזרבי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי, על הצעתך ועל דבריך. אני מזמין את אדוני השר יוסי שריד להשיב על הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. אדוני, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת רפי אדרי, חברי הכנסת, ועדת הבדיקה שמינה ראש השב"כ קבעה בדין-וחשבון שלה, שהיה כשל תכנוני וכשל מבצעי באותו לילה מר ונמהר, שבו נרצח ראש ממשלתנו, יצחק רבין, זכרו לברכה. מרגע הרצח לא נעשה ניסיון כלשהו לטייח, להעלים או לברוח מאחריות. בדיוק להיפך: אנשים קמו וקיבלו על עצמם את מלוא האחריות, אולי אפילו יותר מאחריותם. איש לא ברח – לא יברחו אנשים כמוהם – ואיש לא גלגל האשמות כדי להניח אותן

לפתחו של הזולת. לא ש"ן-גימ"לים פרשו מן השירות והלכו הביתה; אנשים מאוד בכירים כבר מיצו את הדין עם עצמם – אנשים טובים מאוד שתרומתם רבה.

ראש השב"כ עצמו הציע את התפטרותו – וראש הממשלה והממשלה כולה לא קיבלו את ההתפטרות. ראש השב"כ מסר לממשלה ולוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת את כל המידע, והוא עשה זאת בגילוי לב, באומץ וביושר, והוא ראוי על כך להערכה ולהוקרה.

הממשלה מאמינה, שאת המשך הבירור והסקת המסקנות יש להניח עכשיו לוועדת החקירה הממלכתית. אי-אפשר ולא ראוי להקים ועדת חקירה ממלכתית, ובאותו הזמן לתבוע מסקנות אישיות או אחרות. ניתן לוועדת החקירה את אשר לוועדה, והיא תאמר לנו מה לעשות, מה לשנות, מה לתקן ואיך יתבצעו הדברים המחויבים להבא ומי יבצע. הממשלה מצדה – אני מודיע כאן – תכבד את המסקנות שיבואו, במלואן.

לפי שעה כולנו חייבים לאפשר לשירותי הביטחון לעשות את עבודתם, כי ידי השירותים מלאות עבודה דחופה וממש גורלית. אין לנו ארץ אחרת ואין לנו שב"כ אחר. השב"כ עבר זעזוע קשה מנשוא, ועכשיו מוכרחים לתת לו יד תומכת ומייצבת. השב"כ יודע בעצמו מה קרה לו; השב"כ ביוזמתו מתייצב במרכז האחריות, ולכן אין צורך לחפש אותו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מרגיש חובה לומר כמה מלים לאנשי האבטחה, ואני בטוח שאני מדבר בשם הממשלה כולה, ומן הסתם גם בשם הכנסת כולה: גם לאחר מה שקרה, אנחנו בוטחים בכם וסומכים עליכם; ואין אלה דברים מן הפה ולחוץ. אלה הם דברים שיוצאים מלבנו, כדי שייכנסו אל לבכם. תפקידכם עכשיו חשוב מאי-פעם, ואין לנו ספק שתמלאו אותו כהלכה. המאיימים לא נעלמו והאיומים לא נדמו, ופה ושם בישראל עדיין יש מאורות אפלות, שרוקמים בתוכן מזימות מסוכנות בחוטים של שנאה ובמחטים של הסתה. לא על איש זה או אחר אתם מגינים עכשיו, כי אם על הדמוקרטיה הישראלית כולה, כי עוד ירייה אחת כזאת – ואבדנו. אנחנו סומכים עליכם, כבר אמרתי, ועכשיו אוסיף שאנחנו גם נוטים לכם חיבה רבה, ולא אוסיף עוד.

בשבוע שעבר ביקרתי בבית-החולים את המאבטח יורם, שהיה עם ראש הממשלה ברגע ההוא שטלטל את הארץ, שדמו נגע בדם השפוך, ורק בנס ניצלו חייו. אמרתי ליורם, שהוא עשה את המוטל עליו, ואנחנו מודים לאלוהים שניצל. לא יורם ולא חבריו, לא הם שחשפו את גבה של הדמוקרטיה הישראלית. היה יורה אחד, אבל היו רבים שהצביעו על גבו של ראש הממשלה, ולא רבים נתנו לו גיבוי. וכאשר נורתה לבסוף הירייה – יורם היה שם כמעט לבדו.

אני יודע שהמאבטחים הצעירים מרגישים עכשיו הרגשה קשה ולבם נוקף אותם, והייתי רוצה שגם הם, כמו כולנו, לא יפנו עכשיו את גוֹם אחורנית – אל מה שהיה – אלא יסתכלו אל מה שעלול להיות.

חברי הכנסת, הציפיות שלנו מעצמנו הן בדרך כלל גבוהות מן היכולת לממש את כולן, ולפעמים כגודל הציפיות – כך גודל האכזבה. גם השב"כ שלנו הוא לא מושלם, אבל הוא הכי טוב שיש לנו, ואולי גם הכי טוב שיש. הוא כבר התנסה במשברים בעבר, ותמיד ידע להתאושש, להתעשת, להחליף כוח ולמלא כראוי את משימותיו. ממשלת ישראל סמוכה ובטוחה, שגם מן המשבר הנוכחי, שאולי לא היה כמוהו, יצא השב"כ מחוזק, ערוך ומוכן למשימות העצומות שעוד נכונות לכולנו. תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר יוסי שריד, על דברך.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה השר מציע.

היו"ר ר' אדרי:

מה אדוני מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מוכן להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

יש הצעה אחרת: חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, אדוני.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מצטרף לבקשה של מגיש ההצעה ושלך לחזק את השב"כ.

עובדיה עלי (הליכוד):

מי הוא מגיש ההצעה?

רון נחמן (הליכוד):

ידידי חבר הכנסת עובדיה עלי.

יהושע מצא (הליכוד):

סגן יושב-ראש הכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

אני מבקש לצרף את הבעת הסכמתי להצעתו של חברי, סגן יושב-ראש הכנסת, עובדיה עלי ולתשובתו של השר שריד, בנושא הטיפול בשב"כ וחזקו, ולשליחת עידוד לשב"כ.

עם זאת, אדוני השר, אני רוצה לומר: קראתי בעיתונים סדרה של כתבות על ראש השב"כ, ושוב הם מזכירים את המחקר שנעשה באוניברסיטת חיפה לגבי עמדות אידיאולוגיות לכאורה או תפיסות פוליטיות של אנשים העומדים בראש המוסד, ואני מקווה מאוד שהדבר לא יבוא לידי ביטוי גם בפעילות השוטפת של השב"כ.

לגופו של עניין: יחד עם עידוד השב"כ, תמיכה בו וסיוע בכל פעולותיו, אני מבקש להזהיר שלא ניכנס לתקופה של ציד מכשפות, כפי שהוא מתבצע עכשיו במדינה, עם כל הצער והכאב על מה שקרה; וכולנו כואבים ודואבים. אנו רואים כרגע במדינת ישראל הפעלת משטר של הטלת פחד על הציבור, הפוחד לדבר זה עם זה, או במסגרת פגישות אנשים בפורומים שונים. לכן אני מבקש, שיחד עם עידוד השב"כ, לא נגיע לתחושה של רדיפה וציד מכשפות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת רון נחמן.

אנחנו עוברים להצבעה – מי בעד העברה לוועדה ומי בעד הסרת ההצעה. הכוונה היא להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ברשותך, היושב-ראש, הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת רון נחמן הם דברים מופרכים מעיקרם. אין שום ניסיון של אף אחד להטיל פחד או להשתיק. אבל אין שום ספק, שכל זרועות הביטחון וגם השב"כ יצטרכו לפרק את הארגונים הטרוריסטיים האלה ולהשבית את פעולתם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

מתוך היכרות אישית עם ראש השב"כ, אני אומר שהוא אדם ישר, רציני, בעל יושר אינטלקטואלי, ואני משוכנע שאין לו כל דעות פוליטיות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מסכים אתך.

עובדיה עלי (הליכוד):

לכן אין שום בסיס לכל החששות בתחום זה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך חבר הכנסת עובדיה עלי.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

תוצאת ההצבעה: בעד הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי – 13, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי עוברת לוועדת החוץ והביטחון. אני מודה למציע ולשר המשיב.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, לפני שנמשיך בסדר-היום, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי אור ליום אתמול הונחה על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת בעניין חוק שכר חברי הכנסת (הכרה בקרן השתלמות), התשנ"ו-1995.

ועוד מונחת היום הודעת שרת העבודה והרווחה בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: דיור מוגן בקהילה לבני נוער נכים ומפגרים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי סגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להודיע. מאחר שהשר משה שחל, בגלל אילוצים שונים שאינני יודע מה הם, איננו כאן, ניסינו להקדים הצעה אחת. מאחר שכל חברי הכנסת שמציעים את הנושא הבא נמצאים באולם – כמעט כולם – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, תן לי בבקשה.

– – ומאחר שיש בקשה של יושב-ראש הכנסת לעבור לנושאים אחרים וחברי הכנסת המעלים אותם נושאים אינם כאן וגם השר המשיב איננו כאן, אני לא יכול להתעלם מכך שאנחנו עוברים לנושא אחר, כאשר חברי כנסת אינם יכולים לדבר בזמן שהם אינם יודעים עליו. לכן, ברשותכם, נמשיך בסדר-היום הרגיל, ומאחר שיש חמישה נואמים בנושא: מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים, ואני מעריך שזה דיון שיימשך כחצי שעה, אני מקווה שעד אז ישתחרר השר מהאילוצים שלא אפשרו לו להגיע בזמן והוא יוכל לבוא לכאן ולהשיב על ההצעות. מאחר שסיעה מכובדת בבית הזה צריכה להגיע לבית הנשיא, אנחנו לא יכולים להתעלם מזה. על כן נמשיך, ברשותכם, בסדר-היום.

אדוני חבר הכנסת מצא, אתה רוצה להיות ראשון, או שאני אתן קודם את רשות הדיבור לסיעה שרוצה להגיע לבית הנשיא? אתה אומנם רשום ראשון, אבל זה לשיקולך.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אעלה לדבר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה, אנחנו נתחיל בהצעות לסדר-היום בנושא: מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים – הצעות לסדר-היום מס' 7618, 7626, 7628, 7630 ו-7643.

ציינתי שחברי הכנסת האחרים, פרט לחבר הכנסת זבולון המר, שביקשו שנתחיל בנושא: כיבוד הזולת ותרבות הוויכוח במדינה, אינם כאן. חבר הכנסת המר נמצא כאן, אבל ארבעת המציעים האחרים אינם כאן. לכן נמשיך בסדר הדיון כפי שנקבע. אדוני חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יושב אתנו השר ביילין, והוא אחת הדמויות שבוודאי ובוודאי קשורות לאותו הסכם אוסלו, כך שדברי היושב-ראש אולי לא נאמרים בהדגשה יתירה.

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי, אביע בדקה הראשונה של דברי את הכאב הגדול הכרוך בהתייצבות כאן, על דוכן הכנסת, אל מול כיסא מיתם של ראש הממשלה יצחק רבין, זכרו לברכה. עם כל הוויכוח והפער בעמדות הלאומיות, עבדתי בשיתוף פעולה מלא עם ראש הממשלה יצחק רבין בשנתיים האחרונות, לפחות בהיותו ממלא-מקום שר הפנים, ואני יכול לומר בוודאות מוחלטת, שהיתה הערכה הדדית בתחום הזה של פעילות בוועדת הפנים יחד עם ראש הממשלה, בעיקר בהעברת חוקים אחדים, חוקי תכנון ובנייה, חוקי ול"ל וחוקים אחרים, שראש הממשלה רבין היה מעורב בהם אישית. הכאב גדול, ובלב כבד הייתי אומר: ארור האיש ששם קץ לחייו של ראש הממשלה.

הייתי אומר שהיתה לי גם זכות, אם מותר להשתמש במלה הזאת; אני לא חבר בוועדת החוץ והביטחון, אבל הישיבה האחרונה של ועדת החוץ והביטחון, שבה השתתף ראש הממשלה, היתה ישיבה שהתקיימה ארבעה ימים לפני הרצח המתועב, ביום שלישי, והנושא שנדון אז בוועדת החוץ והביטחון, כפי שהוגדר, והשתתפתי בדיון כבעל ההצעה, היה: הסכנה לשלמות ירושלים ולריבונות ירושלים. התנהל שם ויכוח ביני לבין ראש הממשלה, אבל ויכוח עמוק, תרבותי, והייתי אומר שזה היה ויכוח שהיתה בו דאגה, כיצד אנחנו שומרים על ביטחונה של ירושלים.

אדוני היושב-ראש, תמו ימי האבל הרשמיים, הפורמליים. למרות זאת, יימשך הכאב בלב. עם זאת, אדוני, הוויכוח המדיני בינינו בעיצומו.

היום נדבר על הבחירות של תושבי מזרח-ירושלים הערבים. בתוך שבעת ימי האבל החל מפקד הרשות הפלשתינית במזרח-ירושלים, ובשלוש הדקות האלה שעומדות לרשותי אני רוצה לצטט שני משפטים מאותו הסכם אוסלו, המתארים מה הוא אותו מפקד: "בחירות – על מנת שהעם הפלסטיני בגדה המערבית וברצועת-עזה יוכל למשול בעצמו בהתאם לעקרונות דמוקרטיים, יערכו בחירות פוליטיות למעצה ולראיס", והכוונה ליאסר ערפאת, אותו ראיס שחותם לא פעם כנשיא מדינת פלשתיין. וסעיף אחר באותו הסכם אוסלו שהוא פה לכנסת אומר: "פלשתינים מירושלים הגרים בה יהיו רשאים להשתתף – – –". סעיף שלישי אומר: "המועצה והראיס של הרשות המבצעת של המועצה ייבחרו במישרין ובאותה עת על-ידי העם הפלשתיני בגדה המערבית, בירושלים וברצועת-עזה".

משמעות הדבר, אדוני היושב-ראש, שיהיה לנו ברור, כי תושבי מזרח-ירושלים, מה שקרוי בהסכם אוסלו "תושביה הפלשתינים", ישתייכו בנאמנותם לראיס וישתייכו בנאמנותם לרשות הפלשתינית. על-פי הסכם אוסלו ב', הפכה מזרח-ירושלים למחוז בחירה פלשתיני. משקיפים בין לאומיים יפקחו. שמונה ירושלמים פלשתינים מתוך תושביה של ירושלים יהיו חברים במועצת האוטונומיה. פירושו של דבר, שאין ויכוח על כך שהמאבק הפלשתיני בעקבות הבחירות האלה, שתתקיימנה, והמפקד שמתקיים היום, המאבק הפלשתיני לחלוקתה של העיר, של אותו "מחוז", כפי שזה מוגדר פה, הוא סכנה לחלוקתה הפיזית של העיר, ואם לא הפיזית, בוודאי הפונקציונלית, והסכנה הזאת רק תלך ותתחזק לקראת הכרזתה כבירת פלשתיין, כרצונו של ה"ראיס", כפי שהוא מוגדר כאן.

הסכנה הזאת לפתחה של שלמות ירושלים בריבונות ישראל ברורה לחלוטין, ואני פונה אליך, כבוד השר, כמי ששמו עלה גם בהקשר של פתרונות. אני מסיים ממש תוך חצי דקה, אדוני היושב-ראש. יש פער וסתירה בין ההצהרות של ממשלת ישראל על שלמות ירושלים בריבונות ישראל לבין המעשים במזרח-ירושלים. המעשים היומיומיים המובילים באופן מעשי לחלוקתה, נעשים בחלקם על-פי הסכמים אתכם, עם ממשלת ישראל, וחלקם, בניגוד להצהרות שלכם, חלקם, בניגוד לעמדותיכם, חלקם, בוודאי בניגוד לתפיסותיו ולהצהרותיו של ראש הממשלה רבין, זכרו לברכה; והם מתבצעים על-ידי הרשות.

כל הנושא הזה של המפקד לא היה צריך להיות באחריות הרשות. היום פורסם דוח, שהגיע למשרד החוץ, ולפיו הרשות היא שמבצעת, וזה כבר נוגד את הסכם אוסלו.

לסיום, אני רוצה לומר שניים-שלושה משפטים. אני קורא לכם למנוע קרע, ואני משתמש במלים – "למנוע קרע בציון"; וקרע בציון, תרתי משמע, כי היישוב, העם, הציבור לא ישלימו עם קרע של ירושלים. ואני פונה אליכם, השר ביילין – אתה יושב פה והיית מעורב בנושא הזה – לומר לעם את האמת. אם אתם חותרים לפשרה על שלמות ירושלים, אל תסתירו מהעם את האמת הזאת. אל תסתירו את האמת הזאת מהעם.

היום כולנו מטיפים לתרבות דיבור, כולנו מטיפים נגד אלימות מילולית, וצריך ללכת לקראת זה, אבל תסכים אתי, אדוני השר, שאלימות מילולית היא גם כשמסתירים אמת וגם כשמטעים. אם אנחנו רוצים תרבות דיבור, אם אנחנו רוצים למנוע אלימות בבית הזה – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, אני מבקש.

יהושע מצא (הליכוד):

סיימתי. אדוני השר, צריך גם לומר אמת, והאמת שלכם צריכה להיאמר כאן, כי מול עינינו אנחנו רואים כיצד העיר הזאת הולכת ויוצרת מציאות שחלקה המזרחי הולך והופך לבירתה של פלשתיין, בירתו של אותו ראיס, שמצהיר עליה בריש גלי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי גם באותו נושא: מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, יושב-ראש הרשות הפלשתינית, הלוא הוא מפקד ארגון הטרור "פתח", יאסר ערפאת, ציווה על עריכת מפקד הבוחרים למועצת הרשות הפלשתינית ולנשיאות המועצה. כ-7,000 מורים ומורות שעברו הכשרה מיוחדת בנושא החלו לפקוד את בתי התושבים הפלשתינים ברצועת-עזה, ביהודה ושומרון, ובמזרח-ירושלים כבר עורכים סקר של הרשות בניגוד למוסכם עם ישראל.

ערפאת אמר באותה הזדמנות: זו תחילת הדרך שתוביל למדינה פלשתינית. הבחירות יחזקו את הלגיטימיות שלנו. האם שמעו זאת בממשלת ישראל? האם קלטו שם שערפאת אומר: זו הדרך שתוביל למדינה פלשתינית? ולא רק למדינה סתם, אלא למדינה פלשתינית שבירתה תהיה מזרח-ירושלים.

כך, שלב אחר שלב, כורסמו ובוטלו כל הלאווים שלנו, ומכיוון שאנחנו נמצאים בעיצומו של אבל לאומי על מותו של יצחק רבין, זכרו לברכה, אביא מדבריו בנושא הזה לא כדי לנגח ולא כדי להתווכח, אלא כדי להסתמך גם עליו בוויכוח שיש לנו, וכדי להוכיח שאין משמעות להצהרות שלכם.

יצחק רבין אמר ב-1974: "יש בעיה פלשתינית, אלא שפתרונה לא יימצא במשא-ומתן עם אש"ף ולא על-ידי הקמת מדינה נוספת בין ישראל לירדן". ובשנת 1975 אמר רבין: "לא ננהל משא-ומתן עם שום גורם פלשתיני. עצם ההסכמה לנהל משא-ומתן כזה פירושה התייחסות מצד ישראל לאפשרות של הקמת מדינה שלישית בין ישראל לירדן, ולכך מתנגדת ישראל בכל תוקף". ובשנת 1979 אמר רבין: "אינני נותן אגורה שחוקה תמורת תוכנית האוטונומיה. פינוי הגדה המערבית מצדנו יגרום לאיום הגדול ביותר שיכול להיות בשבילנו". ובשנת 1988 אמר רבין: "מי שתומך במתן הגדרה עצמית לפלשתינים תומך, למעשה, בטרור".

ובשנת 1989 אמר רבין: "מדינה פלשתינית תהיה פצצת זמן. היא תיצור ציפיות להמשיך ולהשיג את מטרות אש"ף". ובשנת 1992 אמר רבין: "לא למדינה פלשתינית, לא למשא-ומתן עם אש"ף". ובשנת 1993 אמר רבין: "ככל שמשקלו של אש"ף במשא-ומתן יפחת, כך תהיה התקדמות גדולה יותר לשלום". ובשנת 1994 אמר רבין: "אש"ף נתן הסכמה לתהליך המדיני; אך ורק האלוהים יודע כמה זמן זה יחזיק מעמד. ערפאת נתון במערכת לחצים מכל הצדדים, הוא אומר משהו ולאחר שבועיים לא יכול לעמוד בדיבורו".

ובשנת 1995 אמר רבין: "אין לנו ויכוח בנושא אחד – שלמותה של ירושלים והמשך כינונה וביסוסה כבירתה של מדינת ישראל. אין שתי ירושלים, יש רק ירושלים אחת. ירושלים אינה נושא לפשרה. ירושלים היתה שלנו, תהיה שלנו, היא שלנו, וכך תהיה לעולמי עד"; דברי רבין, זכרו לברכה.

את כל אלה ודברים חשובים אחרים למדתי מיצחק רבין, זכרו לברכה, ואני מאמין בהם ומחזיק בהם.

ירושלים היא בשטחה הריבוני של ישראל, אתם נותנים לערפאת דריסת רגל גם בה, ומחר הוא יניף בה – באישורכם – את דגל הטרור האש"ף, הטבול בדמם של יהודים וערבים רבים. המפקד ייערך

גם בירושלים, בפיקודם של משקיפים בין-לאומיים, כלומר – גושפנקה בין-לאומית לפעילות של הרשות הפלשתינית בתוככי ירושלים.

כדאי לעצור את התהליך המסוכן הזה, אדוני שר המשטרה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את חבר הכנסת משה פלד גם באותו נושא: מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים. אדוני, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני השר, אני שמח על שהצטרפת לדיון.

נושא הדיון הוא מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים, כך כתוב בסדר-היום של הכנסת, אולם לגבי דידי נושא הדיון הוא ריבונותה של מדינת ישראל בירושלים בירתה ובירת הנצח של העם היהודי כולו.

ביום ג', ז' חשוון, 31 באוקטובר 1995, יום לפני ההצבעה על תקציב המדינה וארבעה ימים בלבד לפני הרצח הנורא והנתעב של ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, התקיימה ישיבה של ועדת החוץ והביטחון בהשתתפות ראש הממשלה, אותה ישיבה שכבר הזכיר חבר הכנסת מצא. משנסתיימה הישיבה ניגשתי אל ראש הממשלה, לחצתי את ידו ואמרתי לו: אני מבטיח לך את תמיכת צומת בתקציב המדינה, בהצבעה על התקציב, בתנאי שלא תיכנעו ללחצי סיעות חד"ש ומד"ע. שאל אותי ראש הממשלה: מדוע אתה אומר לי את זה? מדוע אתה חושש? אמרתי לו: ההפקדות שהוכנסו על הר-חומה בירושלים מסתיימות שבועיים לפני ההצבעה על תקציב המדינה, היינו, אמצע דצמבר, זה בדיוק הזמן להפעיל לחצים פוליטיים נגד תחילת הבנייה בהר-חומה. אמר לי ראש הממשלה, ואני מצטט: משה, אל תדאג, בהר-חומה לא ניכנע ולא נוותר, ואפילו סיכמתי עם פואד, כך אמר לי ראש הממשלה, שתוך פחות מחודשיים תתחיל העבודה בהר-חומה, ועוד לפני סוף השנה נתחיל להיכנס לקרקע. מלותיו של ראש הממשלה, זיכרוננו לברכה.

זאת, לגבי דידי, צוואתו של ראש הממשלה, זיכרוננו לברכה: כניסה מהירה לקרקע ותחילת הבנייה בהר-חומה.

ירושלים היא מעבר לכל פוליטיקה ומחלוקת כזאת או אחרת. ירושלים היא בירתה הנצחית של העם היהודי, מדינת ישראל, ושום גורם פוליטי ולחץ פוליטי מכיוון כל שהוא לא יפגעו במעמד זה ובנצחיותה של ירושלים לעם היהודי.

את הסיפור הקצר הזה – אני כבר מסיים – סיפרתי כהקדמה וכגשר לנושא שעליו אנחנו מדברים, ואני לא מצליח להבין, אני משתומם על חוסר ההבנה, על הניגוד המוחלט והמובהק שבין הגדרתה

של ירושלים כבירתה של מדינת ישראל לבין ההכנות המתקיימות בירושלים לבחירות לרשות הפלשתינית. אין ממשלה בעולם שכך פוגעת בבירתה. אין ממשלה בעולם שכך פוגעת בריבונותה היא, שפוגעת באזרחיה. יש לי חשש גדול, שבין יתר ויתורי הממשלה כבר יש ויתור על שלמותה של ירושלים ועל ריבונות ישראל בירושלים.

כבוד השר, אני מתריע, ואני פונה: אנא, שמרו על ירושלים כבירת הנצח של העם היהודי, כבירתה של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, חבר הכנסת משה פלד. אני מזמין את חבר הכנסת יגאל ביבי באותו נושא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, מכובדי השר, זה הנאום הראשון שלי אחרי רצח ראש ממשלתנו יצחק רבין, זכרו לברכה. רבות דובר השבוע על אחדות העם, על הסכמה לאומית בתחומים שונים. שמענו רבות בשבוע האחרון, שמפלגת העבודה והממשלה ימשיכו את דרכו ומורשתו של יצחק רבין.

אני רוצה להזכיר מה אמר רבין זכרו לברכה ב-5 באוקטובר השנה על הסכם אוסלו. הוא אמר: "ואלה עיקרי השינויים כפי שאנו רואים אותם ורוצים אותם כפתרון הקבע: בראש ובראשונה ירושלים המאוחדת, שתכלול גם את מעלה-אדומים וגם את גבעת-זאב, כבירת ישראל בריבונות ישראל". הוא אמר, שהשינויים יכללו את צירוף גוש-עציון, אפרת, ביתר ויישובים אחרים. הוא התגאה בכך שרובם נמצאים באזור שהוא מזרחית למה שהיה "הקו הירוק" לפני מלחמת ששת הימים. הוא מציע להקים גושי התיישבות. הוא אומר: "והלוואי שהיו כמותם, כמו גוש-קטיף, גם ביהודה ושומרון". "חברי הכנסת" – הוא אומר – "ממשלה זו, במרכז מפלגת העבודה. מפלגה זו הציגה עמדותיה אלה במצע שהובא לידיעת הציבור."

אנחנו באים ואומרים לכם: תקיימו בעניין ירושלים וסביבותיה את מורשת רבין; תקיימו את מה שהוא הבטיח הלכה למעשה; תקיימו את המצע שלכם. אנחנו לא רוצים שתקיימו את המצע של המפד"ל, לא את המצע של מולדת ולא את המצע של הליכוד. תקיימו את המצע של מפלגת העבודה.

המבחן הראשון על שמירת מורשת רבין וצוואתו על ירושלים עומד להיות בימים האלה. רבותי, תסמכו על רג'וב וחבורתו, שהוא לא יעשה מפקד שבו שולחים כמה תלמידות לדפוק על הדלתות; זה יהיה מפקד מקיף, שיבדקו בו את המגורים, את התנאים וכו'. זו גם תעמולה וזו גם הסתה. ואני לא יודע אם זה לא תכנון של אירועים וקמפיין רציני אחר. הלוא כל המטרה שלו היא לא רק הצבעה. המטרה שלו היא להכין את הלבבות לקראת האינתיפאדה, שתהיה, לצערנו, על ירושלים. ועוד יהיו משקיפים בין-לאומיים, והם יפתחו פה משרד, ואני לא יודע מתי הם יצאו, ואנחנו נהיה בפיקוח שלהם.

אני חושב, שהסכם אוסלו ייבחן בביצוע שלו. ההסכם ידוע, קראנו אותו. לא היינו מרוצים. אבל עכשיו צריך לבוא הביצוע. רבותי, לגבי ירושלים צריכה להיות רגישות. אני קורא לשמעון פרס, ראש הממשלה בפועל, לשרי הממשלה, לפתוח בהידברות עם כל הגורמים בעם.

הגיע הזמן שנגיע לקווים אדומים, שנגיד: על זה כולנו מאוחדים, כולנו מסכימים – על זה ניאבק. אני בטוח שזה גם יוריד את המתח בעם. זה יביא יותר רצינות. נפסיק להגיד אלה בעד השלום ואלה אויבים. אין אויבים; כולנו עם אחד. הגיע הזמן שבבית הזה נתחיל לדבר יותר על אהבה, על אחדות, על אווירה טובה.

יש נושאים שאנחנו לא חלוקים לגביהם. יש נושא ירושלים. בואו נשב ונדבר על אבטחת שלומם של המתיישבים, על נושא ביטחון. אני רוצה להבטיח לממשלת ישראל בשם המפד"ל, שבכל נושא שקשור לאחדותה ולחיוזקה של ירושלים אנחנו שותפים. אם נהיה בקואליציה ואם לא נהיה בקואליציה – אנחנו שותפים בעניין הזה. ירושלים זקוקה לאחדות, ירושלים שחברה לה יחדיו, ירושלים שכל ישראל נעשים חברים זה לזה.

אני יודע שמימוש ההסכם יותר קשה מהשגת ההסכם. על שמעון פרס נפלה משימה קשה. אני חושב שהעם יוקיר ויעריך אותו. כשם שהוא נאבק להגיע להסכם הוא ייאבק כדי שרוח ההסכם, וההסכם הזה שאנחנו התנגדנו לו, לפחות יישמר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחרון הנואמים בנושא מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום, 15 בנובמבר, הוא יום השני השביעי להכרזת העצמאות הפלשתינית שנעשתה במועצה הלאומית הפלשתינית שהתכנסה באלג'יר ב-15 בנובמבר 1988. אז התקבלה החלטה היסטורית, והמועצה הלאומית הפלשתינית הכריזה על הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית ורצועת-עזה, שבירתה ירושלים המזרחית; והכירה בזכות הקיום של מדינת ישראל על בסיס של שתי מדינות לשני עמים – מדינת ישראל בגבולות 1967 ומדינת פלשתינ העצמאית בגדה המערבית ורצועת-עזה. מכאן אני שולח את ברכותי לעם הפלשתיני ביום הזה, לרשות הפלשתינית ששותפה לתהליך השלום וליושב-ראש, מר יאסר ערפאת, שהוא נשיא מדינת פלשתינ שהוכרזה באלג'יריה.

דווקא היום מתקיים הדיון הזה בעניין מפקד האוכלוסין במזרח-ירושלים, ואני תוהה למה מלינים אותם חברי כנסת שקמו וקבלו ותקפו. הרי זה הסכם אוסלו ב' – הסכם שהתקבל על-ידי הממשלה, שבמסגרתו הרשות הפלשתינית קיבלה את הרשות ואת ההסכמה לערוך את המפקד, כדי לקיים את הבחירות הדמוקרטיות לבחירת המועצה הפלשתינית, שתכריז בסופו של דבר, כפי שהוסכם במשך כמה חודשים, על ביטול אותם סעיפים באמנה הפלשתינית שלא מכירים בזכות הקיום של מדינת ישראל.

מה אתם רוצים, לטרפד את התהליך? על מה אתם מלינים? הרי זה הסכם אוסלו שהממשלה הלגיטימית חתמה עליו, והרשות הפלשתינית מבצעת את ההסכם. תבואו ותגידו: אנחנו נגד ההסכם. אבל אל תבואו ותגידו: הרשות הפלשתינית לא מוסמכת לעשות זאת, היא מפירה את ההסכם. זה בדיוק ההסכם.

הפלשתינים במזרח-ירושלים הם חלק מהעם הפלשתיני. 170,000 פלשתינים חיים במזרח העיר, אינם אזרחי מדינת ישראל, לא רוצים להיות אזרחי מדינת ישראל. הם חלק מהעם הפלשתיני. הרי גם לפי כל החוקים הבין-לאומיים והחלטות האו"ם וכל מדינות העולם מזרח-ירושלים היא חלק מהגדה המערבית, היא חלק מהשטח הפלשתיני הכבוש, היא חלק מהשטחים הפלשתיניים הכבושים שצריכים להשתחרר, ובהם תוקם המדינה הפלשתינית העצמאית שהוכרזה במועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יריה בשנת 1988.

אדוני היושב-ראש, בהזדמנות זו אני רוצה לומר, שאני מאמין שתהליך השלום יתקדם, שהעם הפלשתיני יזכה בזכות ההגדרה העצמית כשאר העמים. אל תשכחו מה היה היחס לעם היהודי לגבי הקמת המדינה. כמעט כל העולם הכיר בזכות הקיום של מדינת ישראל, של העם היהודי. היום אתם מנסים להתכחש לעם הפלשתיני. זה לא יעזור לכם, הקיצונים בכנסת ומחוץ לכנסת, העם הפלשתיני יזכה בזכות שלו להגדרה עצמית ולמדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, וירושלים המזרחית תהיה בירתו של העם הזה, בירתה של המדינה הפלשתינית העצמאית שתחיה בשלום עם מדינת ישראל, עם ליד עם ומדינה ליד מדינה בשיתוף פעולה ובשגשוג לכל עמי האזור.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אני מזמין את אדוני שר המשטרה משה שחל להשיב על הצעות לסדר-היום בדבר מפקד האוכלוסין של הרשות הפלשתינית בירושלים. אדוני, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא ההצבעה של התושבים הפלשתינים ביהודה, שומרון, חבל-עזה וירושלים היה מאז החתימה על הסכמי קמפ-דיוויד נושא לדיונים רבים. נזקקו לו בדיונים שהיו בוועדות שהיו אז בראשותו של ד"ר בורג ונזקקו לו בפורומים שונים, לרבות במפלגות שהיו מחוץ לאותה קואליציה.

אני זוכר, לפחות במפלגתי, עוד כשהיינו במסגרת המערך, שבשנת 1980 התקיימו דיונים על משמעות ההצבעה של תושבי ירושלים. היה במרכז מפלגת העבודה ויכוח נוקב בין אלה שראו בהצבעה הזאת פגיעה בריבונות לבין אלה שחשבו שההצבעה כשלעצמה אין בה פגיעה באחדותה ובריבונות הישראלית על ירושלים.

והוויכוח היה אמיתי, כן. היינו באופוזיציה. זו לא היתה שאלה שנדרשנו להחליט עליה. היה זה דווקא יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שב-1980, בישיבת מרכז מפלגת העבודה, אמר, כי הוא איננו רואה בעיה

בהצבעתם של תושבי מזרח-ירושלים בבחירות שתיערכנה, ובלבד שזאת תהיה הצבעה פסיבית, כלומר, לבחור ולא להיבחר. אני מדבר על התקופה של לפני 16 שנה.

האמת היא שאני מסכים אתו, גם מנימוקים משפטיים, שהריבונות איננה נפגעת. יש לכך כמה סיבות, והחשובה שבהן היא, שכל הליך שמתקיים בהסכמה ובאישור, בהזדקקות להסכמה ולאישור של ממשלת ישראל, מחזק דווקא את המעמד של מי שנותן את ההרשאה. כלל ידוע ומקובל במשפט הבין-לאומי, שמי שכופף את עצמו לסמכות מסוימת, מכיר למעשה בריבונותה, בחוקיותה. אגב, גם אדם שאיננו חייב לבוא לבית-משפט מסוים, אם הוא הסכים להישפט בפניו, הוא הכיר, למעשה, בחוקיותו.

אני יכול לבוא ולומר, שדווקא העובדה שאנחנו נותני האישור, אנחנו קבענו את הכללים, אנחנו היינו אלה שמאשרים ועוקבים, והעובדה שהפלשתינים, לרבות אנשי הרשות, לרבות התושבים, נזקקים לקבל את ההסכמה שלנו – זו הכרה במעמדה החוקי של ממשלת ישראל בירושלים.

לגופו של עניין, ההתנגדות – ואני שמעתי את הדוברים – היא בין מציאות החיים לבין ניסיון לבוא ולפתור את הבעיה בכותרת, בססמה.

במזרח-ירושלים יש כ-150,000 תושבים ערבים פלשתינים שבעבר הצביעו לפרלמנט הירדני. יש להם היום זכות הצבעה בהיותם תושבים, אבל הם אינם אזרחים.

ידוע שאזרחי ארצות-הברית, חבר הכנסת ביבי, שנמצאים – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – אלה שיש להם תעודת זהות ישראלית, אלה לא יצביעו?

שר המשטרה מ' שחל:

יש הבדל בין תושב לבין אזרח. מעטים הם האזרחים שיש להם תעודת זהות רגילה. לרוב יש תעודת תושב הדומה בצורתה לתעודת הזהות הרגילה, אבל היא שונה במהותה במובן הזה שלא מדובר על אזרח אלא על תושב. זה השוני.

אזרח ארצות-הברית שנמצא מחוץ לגבולות מדינתו רשאי להצביע בשגרירות שלו בכל מקום שבו הוא נמצא. ויותר מזה, אזרחים שיש להם אזרחות כפולה, כלומר, אזרחים אמריקנים שיש להם אזרחות כפולה, מצביעים גם למדינת האם. ויש הרבה ישראלים שאתה מכיר אותם ואני מכיר אותם, חלק מהם נמצא אפילו ביהודה ושומרון, שיש להם הזכות הזאת, אני לא יודע אם הם מנצלים אותה או לא מנצלים אותה, ואנחנו לא רואים בכך פגיעה באזרחות הישראלית.

אגב, אם אתה שואל אותי, אני אישית לא כל כך משלים עם הדבר הזה, שאזרח ישראלי יצביע גם לקונגרס האמריקני, במובן הרגיש של המלה.

לעניין המפקד עצמו – –

רון נחמן (הליכוד):

לפתרון הקבע זה הפתרון הטוב ביותר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רון נחמן, בחי"ך.

לעניין עצמו – עוד במסגרת הסכם אוסלו הראשון, שנחתם בספטמבר 1993, נקבע – יש לי הנוסח באנגלית. אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם מותר לצטט פה באנגלית או לא.

היו"ר ר' אדרי:

אפשר, אפשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש תקדימים.

היו"ר ר' אדרי:

אפשר, אדוני, אפשר.

שר המשטרה מ' שחל:

כתוב שם, בסעיף 3 של הסכם העקרונות מספטמבר 1993:

IN ORDER THAT THE PALESTINIAN PEOPLE IN THE WEST BANK AND GAZA, STRIP MAY GOVERN THEMSELVES ACCORDING TO DEMOCRATIC PRINCIPLES, DIRECT THE PALESTINIANS OF JERUSALEM WHO LIVE THERE WILL HAVE THE RIGHT TO PARTICIPATE IN THE ELECTION PROCESS ACCORDING TO AN AGREEMENT BETWEEN THE – על-פי הסכמה הבחירה לכל פלשתיני היכן שהוא נמצא.

ואחר כך נאמר:

THE PALESTINIANS OF JERUSALEM WHO LIVE THERE WILL HAVE THE RIGHT TO PARTICIPATE IN THE ELECTION PROCESS ACCORDING TO AN AGREEMENT BETWEEN THE – על-פי הסכמה בין הצדדים, תינתן להם זכות ההצבעה.

אגב, הפלשתינים רצו לפרש את המלים to participate in the election process כך שמותר להם גם להיבחר. אנחנו לא מקבלים את הפרשנות הזו, ואנחנו אומרים שמותר לבחור ולא להיבחר.

אגב, אני מעריך שמיעוט יצביע בירושלים. לדעתי, הרוב יצביע מחוץ לירושלים, גם בגלל התנאים הפיזיים של חמש תחנות הדואר שיהיו מיועדות להצבעה.

גם התעמולה מכוסה על בסיס של הסכמה ואישור. אגב, המשטרה נדרשה גם לתת הסכמה לאולם, למסגרת, להיקף, כמה אנשים יכולים להשתתף – הכול באישורנו.

וקוריוז: ניסינו להציע שיחול עליהם חוק הבחירות (דרכי תעמולה). הם לא הסכימו וביקשו פירוט אחר, כדי שלא יהיו כפופים כאילו לחקיקה שלנו.

הבעיה היא, מה תעשה עם 150,000 תושבים – תפקיע מהם את זכות ההצבעה? לא תיתן להם להשתתף? הרי הם לא רואים את עצמם ישראלים. הם לא רוצים להיות ישראלים. אתה לא יכול לכפות עליהם אזרחות ישראלית. האם נבוא ונגיד שהם לא יוכלו להצביע?

הם היו תושבי ירושלים, הם היו יכולים לומר: יש לנו אזרחות ירדנית, אנחנו רוצים להצביע לפרלמנט הירדני. האם היית מונע מהם? ואם מאסה גדולה כל כך של אנשים מירדן השכנה היו באים ואומרים: אנחנו מבקשים שתיתנו אפשרות, שתהיה קלפי, האם היית אומר שדבר זה פוגע בריבונות שלנו על ירושלים?

יש בעיה מסוג אחר לגמרי, והיא לא תוכרע בגלל המפקד או בגלל הצבעה, והיא שהפלשתינים טוענים שאת מזרח-ירושלים הם קובעים כבירתם.

אני מסיים את דברי ואומר דבר אחד – נושא ירושלים מאחד את רוב רובו של העם הזה. אני אומר זאת לא לצורך דיבור אלא באמונה עמוקה מאוד שאנחנו מסכימים בעניין הזה ללא הבדל, שירושלים מאוחדת בריבונות ישראל היא בירתה של מדינת ישראל. בעניין הזה לא הייתי מנסה לפגוע דווקא בכוונות של הממשלה על-ידי הטלת ספק וסימני שאלה. אני אומר עוד הפעם – דבר זה פוגע במאמצים שנעשים מדי יום ביומו כדי למנוע כרסום במעמדנו בירושלים מכל בחינה שהיא.

לכן, אדוני היושב-ראש, אם מישהו רוצה להעביר את הנושא לוועדה, אני לא מתנגד. אם מישהו רוצה לערוך דיון במליאה, אני לא מתנגד. לגופו של עניין, אני לא רואה כל בעיה בנושא הזה מבחינת פגיעה במעמדה של ירושלים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשטרה, על דבריך. אני מבין שיש לנו הצעות אחרות. חבר הכנסת יוסף אחימאיר מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה פלד. אדוני, בבקשה.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושש, כי דווקא לאחר הרצח הנפשע של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שחבר הכנסת זאבי היטיב לצטט מדבריו על ירושלים, יואצו תהליכי חלוקת ירושלים. בשבועות האחרונים, לפני הפשע, האסון הנורא שנפל עלינו, היה לי הרושם, כי לרבין, זיכרונו לברכה, היתה מחשבה שנייה על כל התהליך שנקדם עם הפלשתינים ובוודאי בנושא ירושלים. כמו שאמר חבר הכנסת יגאל ביבי, הוא דיבר על ירושלים פלוס, על החלת החוק הישראלי על מעלה-אדומים, ביתר-עילית, גוש-עציון. והנה דווקא בנושא המאחד הזה ששמו ירושלים השלמה גוברת במיוחד הדאגה, גובר במיוחד החשש מפני מהלכיה של הממשלה שלאחר יצחק רבין.

שר המשטרה ממעיט, משום מה, בסכנת המפקד של הרשות הפלשתינית, והרי זאת ראשית חלוקתה של ירושלים.

על כן אני קורא לערוך דיון, לא בוועדה כי אם במליאה, דיון מיוחד, מקיף, לא על רגל אחת, על אחדות ירושלים שלאחר רבין משחרר ירושלים, למען יראה כל העם וישפוט ולמען זכרו של ראש הממשלה המנוח, שראיתי אותו בפעם האחרונה, לדאבון הלב, ליד המיקרופון הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אחימאיר, אתה יכול להציע רק להסיר מסדר-היום, מכיוון שהשר הציע להעביר לוועדה, עד כמה שהבנתי.

יוסף אחימאיר (הליכוד):

למליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יגאל ביבי מסדר-היום. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני השתתפתי בכנס ב"בנייני האומה" בנוכחות ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, כנס בפני אלפים, והוא הצהיר שם, שלגבי ירושלים לא תהיה כל חלוקה, לא יהיה דיון, לא תהיה כל פעולה שעלולה להביא לחלוקתה.

שמענו פה את חבר הכנסת דראושה שדיבר על ירושלים המזרחית בירת פלשתין – לא רציתי לקרוא קריאות ביניים כדי לשמור על הרוח הטובה שהחלטנו לקבל על עצמנו.

מה עונה שר המשטרה על הדברים הללו, שהם מבינים שבחירות פירושן חלוקת ירושלים? שאלה שנייה, האם תינתן לתושבי יש"ע האפשרות לבחור לרשות הפלשתינית במקביל?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת רון נחמן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מסדר-היום. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, שמעת את דבריו של חבר הכנסת דראושה שאומר שתקום מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המזרחית.

רון נחמן (הליכוד):

המזרחית. אני מסכים שצריכים אולי לעשות אתנחתה בכל הנושא של ירושלים, אבל, אדוני השר, ראית את המטרה האסטרטגית, ובדרך למטרה האסטרטגית הזאת אנחנו רואים שנעשים צעדים. אפשר להגיד שזה לא נכון, אפשר להגיד שזה לא קיים, אפשר לקרוא את הסכמי אוסלו, אפשר לקרוא הכול בעברית ובאנגלית – התוצאה תהיה אחת: שהפלשתינים, בדרך שאתם הולכים בה, ישיגו את המטרה הזאת, מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים המזרחית. אם אתם תומכים במדיניות של דראושה, תאמרו את הדבר. אם אתם מתנגדים לכך, אתם צריכים לנקוט פעולות אחרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן.

אני מבינה שכבוד שר המשטרה הציע להעביר את הנושא לוועדה. לאיזו ועדה?

שר המשטרה מ' שחל:

לוועדה או למליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו מסכימים להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהושע מצא, אתה מסכים להעברת את הנושא לוועדת הפנים. חבר הכנסת רחבעם זאבי – מסכים. חבר הכנסת משה פלד – מסכים. חבר הכנסת יגאל ביבי – מסכים. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – מסכים.

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הדיון בנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

15 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: שאלות רגילות לשר המשטרה. אני מזמינה את כבוד השר לדון להשיב עליהן.

אבטחת בתי-ספר

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשטרה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

ב"מעריב" מיום שני, כ"ז בתמוז התשנ"ה, 24 ביולי 1995, נמסר, שהמשטרה אינה מסוגלת לאבטח את בתי-ספר לקראת פתיחת שנת הלימודים הקרובה – כך מעיד מסמך פנימי של המשטרה. לפיכך תיפתח השנה הבאה ללא שמירה.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה נעשה כדי להבטיח את בטיחות התלמידים במוסדות החינוך?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על השאלתא של חבר הכנסת המר.

1. ההסתמכות על כתבת "מעריב" אין לה בסיס, שכן אין שום מסמך פנימי, כפי שצוין בכתבה. מכאן שהדברים אינם נכונים, ואין בסיס לטענה שמשטרת ישראל אינה ערוכה ואינה מסוגלת לאבטח בתי-ספר.

2. משטרת ישראל אינה אחראית לבטיחותם של התלמידים במוסדות החינוך. האחריות לכך היא של משרד החינוך. משטרת ישראל אחראית לאבטחת מוסדות החינוך.

בית-הכנסת "אבוהב" בצפת

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

העיתון "יום ליום" מדווח – מצורף צילום הידיעה – כי כתר תורה עתיק נגנב מבית-הכנסת "אבוהב" בצפת. כמו כן דווח, כי המשטרה פתחה בחקירה מאומצת ביותר בשל הערך ההיסטורי של הגנבה ותפעל למניעת הברחת הגנבה.

רצוני לשאול:

1. האם פרטים אלו נכונים?

2. מה העלתה חקירת המשטרה עד כה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ב-30 ביוני 1995 פרצו אלמונים לבית-הכנסת "אבוהב" בצפת וגנבו מתוכו כתר של ספר תורה ושני רימונים. לחפצים אלה ערך כספי ורגשי רב.

משטרת ישראל פתחה בחקירה, צוות זיהוי אסף ראיות במקום, אך בשלב זה אין התקדמות בחקירה.

אלימות שוטרים כלפי מפגינים קטינים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

עיתון "הארץ" טוען – מצורפת הידיעה – בשם "חרדים", כי "שוטרים הכו את ילדינו הקטינים בגלל שהשתתפו בהפגנת שבת". חבר הכנסת רביץ אף תבע את פיטורי הממ"ז – מפקד המחוז.

רצוני לשאול:

1. האומנם היו תלונות ברוח זו?

2. אם כן – האם התלונות נחקרות?

3. מה היא מדיניות המשטרה לגבי הכאת קטינים בהפגנות?

4. האם נבחנה התנהגותו של מפקד המחוז על רקע טענות אלו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. במחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים התקבלה תלונה בנושא. התלונה עדיין נחקרת.

3. משטרת ישראל פועלת על-פי החוק בלי שום קשר לגיל המפגינים. ככלל וכהוראה גורפת יש להשתדל לפעול באיפוק מרבי בכל הקשור לשימוש בכוח.

4. מפקד מחוז ירושלים הוא קצין ותיק ומנוסה המכיר את החוקים היטב, והנחיותיו הן לפעול על-פי החוק בלבד.

תלונות נגד תושבי חברון

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

ב-29 במאי 1995 הגיש מר חאלד חטיב תלונה במשטרת חברון נגד יהודי בטענה שחטף ילדה ערבייה. ב-17 ביוני 1995 הגיש הלה תלונה נגד נועם פדרמן. אנשי חברון טוענים, שמדובר בתלונות שווא, וכי המתלונן השתתף בהפגנה לא חוקית בעבר.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו תלונותיו של מר חטיב, והאם היו אלו תלונות שוא?

2. אם כן – האם ננקטו אמצעים? מה הם?

3. האם נחקר החשד בדבר השתתפותו בהפגנה לא חוקית?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. מבדיקה שערכתי עולה, כי לא הוגשה במשטרת חברון תלונה על-ידי התושב הערבי בעניין חטיפת ילדה. האיש הגיש תלונה נגד התושב היהודי על כך שקילל אותו וניסה לתוקפו. חלק מהעדויות שנגבו הזימו את טענותיו של האיש. בעקבות כך הוחלט שיש מקום להאשים אותו במסירת הודעה כוזבת, ונפתח נגדו תיק פלילי.

3. החשד להשתתפות התושב הערבי בהפגנה בלתי חוקית נחקר, והתיק הועבר לתביעה הצבאית.

מתן חופשה לאסירים לצורך השתתפות בטקסים דתיים

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

העיתון "מעריב" מדווח על דיון משפטי בעניין בקשת האסיר הרצל אביטן לצאת לחופשה כדי להשתתף במסיבת בר-המצוה של בנו. נציגת המדינה התנגדה, וההחלטה תתקבל בעוד כשבוע.

רצוני לשאול:

1. מדוע לסרב לבקשתו זו?

2. היעשה שב"ס מאמץ כדי שאסירים יוכלו להשתתף בטקסים דתיים של הקרובים להם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ההתנגדות לבקשתו של האסיר נבעה, בין השאר, משיקולים ביטחוניים. בית-המשפט קבע, כי הנימוקים שנשקלו היו שיקולים סבירים וראויים.

2. שירות בתי-הסוהר עושה כמיטב יכולתו כדי לאפשר לאסירים להשתתף בטקסים דתיים, ואף בפקודות הנציבות נקבע כי ניתן להעניק לאסיר חופשה מטעמים מיוחדים, בתנאי שהאסיר סווג בקטגוריה מתאימה המאפשרת יציאה לחופשות.

מסמכי זיהוי מזויפים של עולים חדשים

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

לפני כשנה שאלך חבר הכנסת דאז מנחם פרוש על אודות זיופי מסמכי זהות של עולים חדשים על-ידי מתווכים ובאמצעות חדירה למחשב משרד הפנים. השבת לו ב-20 באפריל 1994, כי הנושא מוכר לממשלה, מטופל, לא ניתן לפרט, אתה עוקב אחר הטיפול, ולכשיתאפשר הדבר תשוב ותעדכן.

עתה, בחלוף 18 חודשים, רצוני לשאול:

1. האם אתה יכול להשיב, לעדכן ולפרט?

2. מה העלתה חקירת המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

2-1. ביחידה הארצית לחקירת פשעים נחקרו מקרים רבים, בהם גורמים שונים ממדינות חבר העמים, שעסקו בזיוף תעודות זהות לצורך שהייה בישראל למטרות בלתי חוקיות.

באופן כללי ניתן להבחין בשתי תופעות: א. הליכי זיוף שנעשו בחוץ-לארץ. האחריות לטיפול בעניין מופקדת בידי הגורמים הממלכתיים העוסקים בעלייה. ב. הליכי זיוף שנעשו בארץ. האחריות לטיפול בעניין נמצאת בידי משטרת ישראל.

ממצאי החקירה ביחידה הארצית לחקירת פשעים במשטרת ישראל לא הצביעו על תופעה מאורגנת אלא על מקרים ספורים. בחלק מהמקרים גורשו האנשים שנמצאו כבעלי מסמכים מזויפים ושאינם יהודים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, האם בעקבות הזיזים הועמדו לדין, אם לא באופן מאורגן אז לפחות בודדים, והוגש נגדם כתב אישום בשל זיוף מסמכים, או בשל התחזות, כפי שראוי היה לעשות?

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי כאן תשובה על השאלה הזאת, אבל אני משוכנע שכן. אנחנו מטפלים בתופעה, גם בהיקף שלה וגם בבעייתיות שהיא יוצרת, ואנחנו מטפלים בזה בתקיפות רבה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל אנחנו לא שומעים ולא קוראים על כך בעיתונות. כדאי לפרסם שמגישים כתבי אישום נגד זייפנים. זה ימנע זיופים בעתיד.

שר המשטרה מ' שחל:

לא תמיד יש לנו שליטה על מה שהעיתונות מפרסמת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל אפילו אתה, אדוני השר, אינך יכול להשיב לי על כך בוודאות, אם הוגש או לא הוגש.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פנחסי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לדייק בתשובה שלי. אילו היו בידי מספרים ונתונים, הייתי עונה לך תשובה מדויקת. אבל הדברים אינם בידי, לכן אני אומר לך, שחזקה על המשטרה שהיא עושה זאת. כי אני יודע על כך מדיווחים שאני מקבל, אבל אינני יודע כרגע בכמה מדובר ונגד מי.

למה לא מפרסמים? זו כבר שאלה אחרת לגמרי. נראה שהעיתונות עוסקת בדברים יותר מעניינים מהנושא הזה.

אולי כדאי לדעת שהוקמה יחידה מיוחדת לפשיעה בין-לאומית ביחידה לחקירות פליליות במשטרת ישראל, ביחידה הארצית לחקירת פשעים, ועליה הטלנו את התפקיד לטפל בכל הבעיות, לרבות בעיית הזיופים, ובכלל זה זיופי תעודות, עם כל המשתמע מכך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תודה רבה.

גנבות הרכב

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

מנתונים שפורסמו מתברר, כי הנזק הצפוי למשק בשנת 1995 מגנבות רכב מגיע ליותר ממיליארד ש"ח. עלות הנזק לכל בעל רכב מגיעה ל-750 ש"ח לשנה, תשלום הנכלל בדמי הביטוח.

רצוני לשאול:

1. האם ייחשב הנושא כמועדף ויוקצו המשאבים וכוח האדם הנדרש, לרבות הקמת גוף קבוע לכך?

2. האם תקודם חקיקה שתסייע לבלימת גנבות הרכב?

3. האם ייכלל הנושא במשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנושא נמצא בעדיפות גבוהה במשטרת ישראל. במשטרה פועלת יחידת "עורק תנועה" בתחומי מחוז המרכז, אשר ייעודה היחיד הינו איתור וגילוי כלי רכב גנובים. נוסף על כך, ביחידה הארצית לחקירות פשעים פועל מפלג אשר ייעודו העיקרי הינו טיפול בעבירות הקשורות לכלי רכב ברמה הארצית.

2. התשובה חיובית. הקמתי ועדה בין-משרדית בשיתוף משרדי התחבורה, האוצר והמשפטים, שמטרתה לבחון את התופעה על כל היבטיה ולהציע פתרונות חקיקתיים וארגוניים לבעיה.

3. הנושא נדון במסגרת המשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית. כמו כן קיים שיתוף פעולה בין הצדדים בנושא גנבות הרכב והעברת רכבים גנובים לשטחי האוטונומיה.

סכנת הטרקטורונים

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר המשטרה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

הכתבה המצורפת בזה מתארת סכנות האורבות למתרחצים בחוף הים בחיפה בשל נסיעה פרועה על טרקטורונים במקום.

רצוני לשאול:

1. כמה תאונות דרכים אירעו בשנה האחרונה בשל שימוש בטרקטורונים?

2. כיצד תגן משטרת חיפה על הולכי רגל בחיפה מפני נהגי הטרקטורונים?

3. האם בידי המשטרה כלי תחבורה המאפשרים ללכוד נהג טרקטורון בתנאי שטח קשים? אם כן – האם מתבצע הדבר בפועל?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במהלך שנת 1994 אירעו חמש תאונות שטרקטורונים היו מעורבים בהן. שתיים מהתאונות היו קלות ושלוש קשות. באחת מהן פגע נהג טרקטורון בהולכת רגל ופצעה קשה. בשנת 1995 אירעו עד היום 15 תאונות שטרקטורונים היו מעורבים בהן. עשר מהן היו קשות וחמש קלות.

2. משטרת ישראל ביצעה פעילות יזומה לאיתור טרקטורונים הנוסעים בניגוד לחוק. הפעילות כללה הפעלת שוטרים ומתנדבי המשטר האזרחי. במקרים מסוימים הופעל אף מסוק משטרה. במהלך הפעילות נרשמו עשרות דוחות בנושא. בעונת הרחצה האחרונה לא אירעו כל תאונות, והטרקטורונים הורחקו מהחופים.

3. בידי המשטרה אין כלי תחבורה המאפשרים ללכוד נהגי טרקטורונים. ביצוע מרדף בתנאי שטח קשים עלול לסכן את השוטרים והרוכבים, ולכן המשטרה מסתייעת באמצעים חלופיים כמו: איתור על-ידי מסוק, חסימת דרכי גישה וסיורים בכלי רכב לנהיגת שטח.

תנאי המעצר במשטרת שפרעם

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר המשטרה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

לאחרונה פורסם דוח האגודה לזכויות האזרח, החושף תנאים קשים ביותר בתנאי המעצר במשטרת שפרעם.

רצוני לשאול:

1. האם קיבל משרדך את הדוח? אם כן – מה התייחסותו?

2. האומנם התנאים כה קשים כפי שפורסמו בדוח?

3. האם המדיניות בתחנה זו מחמירה בהרבה מהמקובל בתחנות משטרה אחרות, ומדוע?

4. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדוח הגיע למשרדי. משטרת ישראל עושה כל מאמץ כדי לשפר את תנאי המעצר ולשמור על זכויות העצורים למרות התנאים הקשים.

2-3. התנאים הפיזיים בתאי המעצר שנבדקו הינם בהתאם למקובל במשטרת ישראל.

4. באחרונה הוכן במשטרת ישראל "סל היגיינה" לעציר, הכולל פריטי היגיינה בסיסיים. כמו כן, מסתיימת עבודת מטה רחבה שמטרתה שיפור תנאי המעצר ושמירה על זכויות העצורים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

הצעה לסדר-היום פינוי ג'נין וההשלכות על חיי התושבים הישראלים ביהודה ושומרון

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 7654 – פינוי ג'נין וההשלכות על חיי התושבים הישראלים ביהודה ושומרון, של חבר הכנסת רון נחמן. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, התבשרנו על תחילת הנסיגה של צה"ל מיהודה ושומרון. בשפה העממית קוראים לזה פריסה מחדש. אני קורא לזה נסיגה. אני מבקש, אדוני השר, לומר לך, שהתושבים ביהודה ושומרון מאוד מודאגים.

אני מחזיק בידך את תשדירי הרדיו אשר ליוו את הנסיגה מג'נין ואת כניסתם של הכוחות הפלשתיניים, בראשותו של ג'יבריל רג'וב, שאני לא רואה בו ציוני ואוהד ישראל, ואני חושב שכל הפעילות שלו בשטחי יהודה ושומרון, בעיקר אחרי חתימת הסכם אוסלו, היא פעילות שאתם צריכים לבחון היטב אם היא עולה בקנה אחד עם ההסדר וההסכם כולו.

אומר הכתב יוסי רונן בשידור בטלוויזיה ב-13 בנובמבר: כל ההסכם הזה וכל הפעילות שלנו בנויים על הדדיות; כמו שלנו יש מחויבויות בנושא הזה, גם למשטרה הפלשתינית, ואני מניח שגם הם יודעים את תפקידם.

צה"ל אמון על הביטחון ברוב השטח, ואני מניח שהוא יעשה את עבודתו כפי שעשה אותה עד עכשיו. אני לא רואה שום סיבה שלא נוכל לפעול כשצריך לפעול נגד מפגע בכל אזור בלי להיכנס לפרטים שציינת עכשיו.

זה נכון. כתוב בהסכם, שאולי יש לנו אפשרות לפעול. אבל לא כך הם הדברים. אני מבקש לומר לך, אדוני השר, מה כתוב בפקסימיליה שקיבלתי לפני כשעה או שעה וחצי מיושב-ראש מזכירות היישוב

כדים, יישוב שצמוד לג'נין. שם הוא אומר כמה דברים. וכך הוא אומר: הנושאים שהצבא הבטיח לבצע בתחום הביטחון עדיין לא בוצעו, כמו עיבוי הגדר, וזו תופעה שקיימת בכל יהודה ושומרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת המר, מפריע לנו כשאתה מדבר.

זבולון המר (מפד"ל):

סליחה. חשבתי שקראת לי לעלות לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

עוד לא.

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר על התחום הביטחוני, אדוני השר, ודבר ראשון אני מזכיר את עיבוי הגדר. לאחר מכן, מערכת תאורה, עמדות שמירה, הפלוגה שאמורה לשבת בין גנים לכדים. אלה דברים שנקבעו בהסכם, הם גלויים, הם לא סודיים. אבל כל הדברים הללו טרם בוצעו.

סגירת הכביש המערבי שיוצא מג'נין לצומת מגידו, מטעמי חיסכון, והסטת תנועת המשאיות מג'נין לכיוון חיפה, דרך הציר הצפוני, לצומת ג'נין-יזרעאל – הדבר הזה יגרום לפקקי תנועה אדירים ויפגע בביטחון, כיוון שנשים וילדים יהיו תקועים בשיירות של כלי רכב ערביים.

דרשו מהצבא – והכול מופיע במסמכים לאורך הזמן – שגדר תפריד בינם לבין ג'נין, בשל הקרבה של כ-500 מטר בין כדים לג'נין; ואתה יודע זאת, כי זה דבר חמור. אבל אין גדר.

אין מחסומים של הצבא על מנת למנוע מהשוטרים הפלשתינים לעבור משטח A לשטח C. שטח A הוא השטח המסומן במפה בצבע חום, השטח של ג'נין, ואילו שטח C הוא השטח הלבן במפה, שהוא באחריות כוחות הביטחון הישראליים. אני רוצה שתדע, אדוני השר, שנכון לעכשיו שוטרים פלשתינים בלבוש אזרחי נמצאים בשטח C. הצבא יודע על כך. הם מורידים את המדים שלהם, לובשים בגדים אזרחיים ונכנסים לשטח שבאחריותנו.

זה הדבר השני שביקשתי להעלות כאן היום בהצעה דחופה לסדר-היום. כלומר, אם אנחנו מדברים על הנסיגה כאשר ישראל מצדה ביצעה את החלק שלה, הרי אנחנו רואים שהצד השני לא מבצע את

חלקו, ומערכת הביטחון לא השלימה את הדברים שהיתה חייבת להשלים עד מועד הנסיגה מג'נין. התרעתי על כך בוועדות השונות, גם כאן בכנסת, גם בפגישה עם ראש הממשלה המנוח, גם בפגישה עם סגן הרמטכ"ל ועם כל הגורמים, וצינתי שכל מה שקרוי "קשת צבעים א'" ו"קשת צבעים ב'" לא הושלם. וזו רק דוגמה אופיינית למה שקורה בשטח.

אני רוצה להעלות דבר נוסף. אתמול ביקר באזור ראש הממשלה בפועל, מר שמעון פרס. אני רוצה להגיד לך מה חשים התושבים של כדים. כותב לי יושב-ראש המזכירות של היישוב: אתמול ביקר שמעון פרס בג'נין, ולא טרח להיכנס ליישוב, כפי שעושים כבר במשך שלוש שנים, אף-על-פי שהזמנתי אותו במכתב שנשלח לאחר רצח ראש הממשלה יצחק רבין.

באחת ההצעות לסדר-היום שהועלתה כאן קודם לכן הוזכר מה בעצם הם מבקשים, מה הם בסך הכול רוצים – – –

ידידי חבר הכנסת רענן כהן, תרשה לי, בבקשה, לדבר. ההסכם הקואליציוני אומנם חשוב, אבל חשובים גם חיי התושבים שם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

סיימתי.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, יושב-ראש מזכירות כדים כותב לראש הממשלה בפועל, שמעון פרס: "הדברים נכתבו בלהט הרגשות לאחר רציחתו של ראש ממשלתנו יצחק רבין. הדברים נכתבו מתוך תסכול עמוק על עצם העובדה, שמאז החל התהליך ועד היום, למרות העובדה שהתהליך נוגע בנו באופן ישיר, לא מצאתם לנכון לבוא ולדבר אלינו ולשמש לנו אוזן קשבת; לנסות ולהרגיע, ולומר שאכן, המצב עבורנו לא קל, בלשון המעטה. ויתירה מזאת, ספגנו עלבונות והטחת האשמות כאילו אנחנו מהווים נטל על האומה.

"אני בטוח שכל יהודי באשר הוא מוכן להקריב הרבה, כדי שעתידנו בארץ הזאת יהיה טוב יותר. יש אנשים שהקריבו את חייהם למען המדינה. אז מי אני שלא אהיה מוכן להקריב את ביתי, עם כל הכאב, למען מטרה כל כך חשובה?"

את הדברים האלה כותב יושב-ראש מזכירות כדים. והוא ממשיך: "אך יש לזכור דבר אחד חשוב. אדם נכון להקריב אם הוא מרגיש שהוא גורם חיובי המקבל גיבוי מהעם, ושההנהגה מתייחסת אליו בהתייחסות הראויה לו, ולא כאל גורם שלילי המוצג כלפי הציבור כאזרח סוג ב'. בדרך זו דוחקים גם אנשים מתונים אל הפינה, וגורמים להם לרצות להתגונן.

"בקשתי היא שתנסו להפוך אותנו לשותפים לתהליך השלום, ותאמין לי, שזה לא קשה. רק קצת יחס חם, וזאת, על מנת לפזר את תחושת התסכול והייאוש שעלולים לגרום למטורף לפרש לא נכון את המצב, ולעשות מעשה איום."

את הדברים האלה כותב דוד מונסונגו, יושב-ראש מזכירות כדים.

אדוני השר, ב-13 בנובמבר שודר ב"גלי צה"ל" על המבוקשים שנמצאים בג'נין, ונאמר: אחד מחבריהם של המבוקשים סיפר לנו, כי ארבעתם חזרו לעיר; הם מאלה שביצעו פעולות נגד ישראל גם לאחר החתימה של הסכמי השלום. לעיר עצמה חזרו עד עשרה מבוקשים שלפי מקורות פלשתיניים שהו ביריחו בחודשים האחרונים, כאשר הבכיר ביניהם הוא מי שבזמנו היה מעורב בהרג משתפי פעולה. יריחו היתה עד כה החממה היחידה ביהודה ושומרון לאותם המבוקשים והרוצחים. עכשיו יש לנו ג'נין, ואחר כך תבוא טול-כרם, תבוא קלקיליה ויבואו כל אותם יישובים. ושאל הכתב: הם מבוקשים על-ידי ממשלת ישראל, אבל כפי שראינו במקומות אחרים שמהם נסוגה ישראל, ברגע שנכנסה הרשות הפלשתינית הם בעצם יכולים לצאת לחופשי ללא פחד.

בשידור בטלוויזיה באותו יום נאמר: צה"ל עדיין לא השלים את כל תוכניות הפריסה שלו, הבסיס הזה שדיברתי עליו, הפלוגה – ואתה יודע על כך – היה אמור להיות מוכן למועד הפינוי, ורק בקרוב, מבטיחים, ייכנס לכאן כוח של צה"ל לאבטח ולסייר על הכביש. דברים חמורים מאוד, משום שהתושבים חשים שבסך הכול הם מופקרים בעניין הזה.

והמשטרה באזור ג'נין התפרסה על-פי ההסכם – נאמר בקול ישראל – 1,000 שוטרים פלשתינים בשש תחנות משטרה. 1,000 שוטרים פלשתינים, כולם מחבלים חמושים. בסך הכול 12,000 שוטרים ביהודה ושומרון. 18,000 שוטרים בעזה. 30,000 שוטרים חיילים של ערפאת, אשר כולם ברחו מלבנון, יהיו אצלנו כאן ביהודה ושומרון. אני שואל את עצמי: האם זה לא צבא פלשתיני? זאת משטרה? איך אנחנו נקבל אותם?

קיבלתי עכשיו בדרך לדוכן הודעה בביפר: כל הדרכים אלינו באזור השומרון מלאות בדגלי אש"ף. כל התושבים נכנסים לפאניקה כשהם רואים את ים הדגלים האלה. מישהו עלול גם לעשות שם איזה מעשה. הרי אתה יודע שצה"ל לא יכול להיכנס עוד לאותם אזורי A, ובקושי לאזורי B.

אדוני השר, אני אבקש לסיים את הקטע הזה כדי לעמוד גם בזמן ולומר לך כאן: מפקד כוחות צה"ל הגיש דף לתושבים שמציין את הדברים בהסכם. תקשיב מה מפקד כוחות צה"ל מסביר לתושבים. תקשיב טוב טוב, כדאי שגם החברים פה בכנסת ידעו איך אנחנו צריכים להתנהג היום. רק צריך להקשיב. כתוב כך: בתוך כפרים מסוימים רשאי שוטר פלשתיני לבקש ממך, הישראלי שנוסע באזור ג'נין, תעודה מזהה, ועליך להציגה. המשטרה הפלשתינית אינה מוסמכת לעצור ישראל, אבל בנסיבות חריגות היא רשאית לעכב אותו זמנית. תושבי האזור מחויבים לתנועה ברכב ששמשותיו

ממוגנות כנגד יידי אבנים, ומומלץ שיישאו נשק אישי. ולבסוף, הדיבר העשירי באיגרת: אין לעצור טרמפים מחוץ ליישובים ישראלים.

הרי אנחנו עשינו שלום. אני מצפה לראות שלום. אני מצפה לנסוע כמו שצריך, ולא כמו לנצרים. אם הכוונה של הממשלה היא שמה שיהיה ביהודה ושומרון יהיה כמו נצרים – זה יהיה רע, מר ונמהר. תסתכל על הדברים האלה היום, עוד בטרם התחיל הפינוי.

אסיים ואומר – שואל רזי ברקאי בשידור ברדיו: מה מפריד היום בין ג'נין הפלסטינית לבין הישראלים, מה מפריד מבחינת כוחות ישראלים? אומר הכתב גולן יוכפז: אין שום הפרדה, בהחלט לא, זה גבול של שלום, או כך מתייחסים לזה עד הנקודה, עד לשלב הזה. הוא אומר ומסיים: התנועה של כלי רכב ישראלים בכל האזור הזה, בכל אזור ג'נין, שתחום באמצעות אותם מחסומים, אסורה היום משיקולי ביטחון.

אדוני השר, שלום כולנו רוצים. אני בטוח שאתה רוצה ביטחון לא פחות מכל אחד מאלה שנמצאים שם, הפעולות והלחץ שלך להשיג אותו ביטחון ידועות לי, לפחות, ואנחנו שנינו משתפים פעולה – לפחות לא יכנו אותי משת"פ – אבל אנחנו משתפים פעולה בנושא הכוחות המשטורתיים.

אדוני השר, הדברים לא סגורים, התפרים פרומים. יש תחושה קשה אצל האנשים, שמה שהובטח לא קיים. אני מבקש לקבל בשם התושבים ביהודה ושומרון, לאו דווקא כדים, לאו דווקא גנים, אלא גנים וכדים כמשל לכל יהודה ושומרון – איפה אנחנו עומדים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אני מזמינה את כבוד השר משה שחל להתייחס להצעה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בבדידות מזהירה של המציע, של חבר הכנסת יורם לס, שלך, גברתי, ושלי, אני משיב על ההצעה של חבר הכנסת רון נחמן.

אני לא יכול שלא להיזכר בסיפור יהודי ידוע על שני יריבים שהיה ביניהם ויכוח גדול, עד שהחליטו להפסיק את המריבה ביניהם וללכת לרב שיפסוק. הרב שכנע אותם, והם התפשרו והתפייסו. אומר הרב לשניהם: תושיטו ידיים, תלחצו את היד זה לזה כדי לתת גושפנקה לסיכום של מערכת יחסים חדשה. לוחצים ידיים. האחד אומר לשני: שמע, אני מאחל לך מה שאתה מאחל לי. פונה השני לרב ואומר לו: אתה רואה, כבוד הרב, הוא מתחיל אתי עוד הפעם.

חבר הכנסת רון נחמן דיבר בטון שקט אבל באותה רטוריקה. תרשה לי, בכל החיבה והידידות, לומר כמה דברים. לפעמים אני שואל את עצמי כמה פעמים צריך לחזור על אותו דבר כדי לנסות להקשיב – לא להשתכנע, אבל לפחות להקשיב. אני מבקש ממך לעשות מאמץ אינטלקטואלי ולענות לי, מה

היית אתה עושה אילו היית בא לתרגם הסכם – אני מניח שהיית אז סטודנט – הסכמי קמפ-דייוויד שאמרו את הדברים הבאים בדיוק לפני 17 שנים:

מצרים וישראל מסכימות, כי כדי להבטיח העברה מסודרת ובדרכי שלום של הסמכות ובהתחשב בצורכי הביטחון של כל הצדדים יהיו הסדרי מעבר לגבי יהודה, שומרון וחבל-עזה לתקופה שאינה עולה על חמש שנים במטרה להעניק אוטונומיה מלאה לתושבים. על-פי ההסדרים האלה – נאמר – הצדדים יישאו וייתנו על הסכם אשר יגדיר את סמכויותיה ואחריותה של רשות המינהל העצמי הפלשתינית שיופעלו ביהודה, שומרון וחבל-עזה. תהיה נסיגה – withdrawal – של כוחות מזוינים ישראליים, ותהיה פריסה מחדש של הכוחות הישראליים שיישארו – אני מבקש להדגיש: שיישארו – באזורי ביטחון שיפורטו, specific military locations. יוקם כוח משטרה מקומי חזק אשר יכול לכלול אזרחים ירדנים. נוסף על כך, כוחות ישראליים וירדניים ישתתפו בסיוורים משותפים ובאיוש עמדות פיקוח כדי להבטיח את ביטחון הגבולות, הגבול החיצוני.

חבר הכנסת רון נחמן, אילו מלבד הסכמי קמפ-דייוויד אין דבר לנגד עיניך, וההסכם אומר: תהיה נסיגה של כוחות ישראליים – אגב, דבר שאנחנו לא הסכמנו לו – והכוחות הישראליים, כוחות צה"ל, יהיו ב-specific military locations, מוגדרים – הפרשנות שלהם, לעניות דעתי, מבחינה משפטית, היא שהם אינם יכולים לצאת ולנוע אלא הם יהיו במקומות קבועים, אלה מעין מחנות קבע לצבא הפרוס לצורכי הביטחון. ויהיה כוח משטרה מקומי חזק, משטרה פלשתינית. המלה חזק לא אמרה אפילו מה טיב הצידוד הצבאי שהוא רשאי לקחת. יש תושבים ישראליים שגרים במקום. מה היית עונה לי?

הרי לפי פרשנות – אגב, מייד אחרי חתימת הסכמי קמפ-דייוויד התעוררה הבעיה, שאין בהסכמי קמפ-דייוויד שום הגדרה שנותנת סמכות לישראל להבטיח את התושבים הישראליים ביהודה, שומרון ועזה. הסכמי קמפ-דייוויד, כידוע לך, נחתמו על-ידי מר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, הם נתמכו על-ידי חלק גדול מהבית הזה, אבל בראש ובראשונה על-ידי מפלגתך.

לבוא אלי ולהגיד כרגע על ההסדר שהגענו אליו, ואני מודה שהוא לא פשוט, אין לו דוגמה בעולם, הצהוב, החום והלבן – לבוא ולהגיד שהנה יש כאן הפקרה – לא אמת. אני מסכים שאנחנו רכשנו ניסיון רב מאוד על-פי העצות של הצבא והמשטרה איך ניתן לתת ביטחון מרבי לתושבים הישראליים ביהודה, שומרון ועזה, איך אפשר לתת ביטחון לתושבי מדינת ישראל.

נקודה נוספת – אני ביקשתי מראש הממשלה בפועל מר פרס לקבוע את המועד לביקור דחוף באזור קו התפר, וג'נין – בגלל ההעברה – היתה בהחלט המקום הראשון לבקר בו. הבקשה שלי היתה בנויה על דבר שאני אומר אותו לראשונה. היה סיכום עם מר יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שיהיה דיון בין המשטרה לבין הצבא כדי לקבוע למי תהיה האחריות למרחב התפר, ומה יהיו סידורי הביטחון כדי להבטיח את מירב היכולת שלנו לתת מענה לאזרחים הישראליים. הדיון הזה היה אמור להתקיים בדיוק היום, ממש היום, לאחר שנקבע שהצבא והמשטרה ישבו ביניהם, הגיעו להסכמה כמעט בכל, אם כי יש איזו מחלוקת שדורשת הכרעה. היתה גם שאלה שעלתה על הפרק לגבי הצד הכספי התקציבי.

מאחר שהעניין בוער, מבחינתי דחוף מאוד, ביקשתי ממר פרס שיתפנה מכל העיסוקים. הנושא חדש יחסית בפרטים שלו. מר פרס מודע לנושא הזה מהדיונים האחרים שהתקיימו, אבל אמרתי לו: אני

רוצה שתבוא ותראה במו עיניך במה מדובר, צריך לפסוק במחלוקת ולהחליט גם על הצד התקציבי. ואכן כך נולד הביקור שהתקיים אתמול.

אני מבטיחך שיש כוונה ורצון להיפגש עם התושבים. אתמול היינו מעל כדים במסוק כדי לראות את הקו עצמו.

אבל, אם לדבר על האמת האובייקטיבית, צריך להזכיר גם את ההשקעה המסיבית ואת לוח הזמנים הקצר והדחוס בעניין הכבישים העוקפים.

חבר הכנסת רון נחמן, אתה ראש עיר או עדיין לא ראש עיר?

רון נחמן (הליכוד):

ראש מועצה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מאחל לך.

רון נחמן (הליכוד):

אם תפסיקו לי את ההקפאה נהיה עיר.

שר המשטרה מ' שחל:

ראש מועצה, וראש מועצה מוכשר וטוב. אתה יודע מה המשמעות של סלילת כבישים ואישורים בפרק זמן כה קצר. בשני היישובים כדים וגנים יחד יש כ-59 משפחות. סללנו כביש עוקף. אגב, חלק מהתושבים הם שוטרים במשטרת ישראל, זה אתה יודע. זה יישוב לא דתי, יישוב חילוני, הכול בסדר, והוא יפה וכל מה שאתה רוצה. כל מערכת הביטחון שניתנה שם ניתנה באמת מכל הלב ומתוך דאגה. ואגב, רק לנושא של הסעת התלמידים כל יום הקדיש אתמול מר פרס כמעט חצי שעה; רק לסידורי הביטחון הקשורים להסעת התלמידים.

היו סידורי ביטחון נוספים בתקציב בסכום של 130 מיליון שקל שאושרו כדי למגן את היישובים עצמם. כל זאת היה צריך להזכיר, כי זה חלק מההיערכות. מערכת הביטחון עושה את המירב כדי להגן עליהם.

שמעון פרס לא רצה להתעלם. היתה פגישת עבודה, זו היתה פשוט פגישת עבודה דחוסה מאוד, מהירה מאוד, לצורך החלטה ספציפית מאוד, ולא ביקור כדי לראות את המקום. הוא עוד יבקר שם ויפגש גם עם תושבי יהודה ושומרון ברצון רב.

צה"ל ושאר כוחות הביטחון, המשטרה ושירותי הביטחון האחרים, מחויבים להגן על התושבים הישראלים. הפריסה באזור היא פריסה כפי שאנחנו מבינים, כמתחייב, כדי לעמוד במטלות של הגנה על חיי התושבים, לבצע את המשימות, להעניק ביטחון, לאפשר להם חיים נורמליים. אגב, הביקורים בג'נין עצמה יהיו כאשר כוחות הביטחון שלנו ייתנו את ההנחיה, שמבחינה ביטחונית אין סכנה לאזרחים ישראלים, וסוירים משותפים יפעלו החל מהיום. אנחנו היינו מוכנים להפעיל אותם, אבל הם לא היו ערוכים מבחינת כוח אדם.

דבר נוסף, הם לא איישו את תקני 1,000 השוטרים. עד עכשיו יש בקושי 500. אין להם כוח אדם לכך. אבל אני לא אומר לך לא. יהיו שוטרים פלשתינים במסגרת המגבלות שנקבעו, על כל המשתמע, עם מערכת הביקורים המשותפים. אנחנו צריכים לעשות מאמץ גדול מאוד כדי שהסידורים האלה יתקיימו.

מותר לי לסיים, גברתי היושבת-ראש, במשפט אחד, ואני אומר זאת בלי שום כוונה להתווכח או לקנטר. הגיע הזמן, חבר הכנסת רון נחמן, שהתושבים יתחילו לדבר עם השכנים על אפשרות של חיי שכנות. יש בעיה שמפריעה לי ומטרידה אותי, ואני רוצה להיכנס אליה במיטב יכולתי, לנסות להידבר. הרי בסך הכול, בתור מי שרוצה להיות תושב של יהודה ושומרון, צריך להניח בסיס של שכנות.

רון נחמן (הליכוד):

אני קניתי את מה שאתה אומר. אני רוצה לבקש ממך שתדבר עם ראש הממשלה לגבי פרויקטים משותפים.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אני הצעתי אותם לראש המינהל האזרחי בנושאים הומניים כמו בתי-חולים, כמו תעשייה. אשמח אם תהיה בא-כוח שיגשר בינינו לבין הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה ליצור בכמה מקומות ניסיונות להגיע להידברות, כי צריך ללמוד לחיות בשכנות.

רון נחמן (הליכוד):

בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אין דרך אחרת. לא כל השנים יהיה מצב שבו כדי להעביר חמישה ילדים מבית-ספר אחד למקום המגורים תצטרך ללכת עם שיירת ליווי וצבא.

אני לא יודע איך זה יהיה ומתי זה יהיה. זה ייקח זמן, אבל אני בעד יוזמה כזאת, ליישם אותה באופן צנוע ולראות איך היא תתפתח.

רון נחמן (הליכוד):

תיזום זאת. קדימה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע, גברתי היושבת-ראש, להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר משה שחל. חבר הכנסת לס מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, ביקשתי להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת נחמן, שבדבריו היו ציטוטים רבים. גם לפני מונח ציטוט, ציטוט מפי חבר הכנסת רון נחמן ב-21 בפברואר 1994. שואל חבר הכנסת רון נחמן: איפה הדרג המדיני שיסתכל לנו בעיניים? הם, הדרג המדיני, מתחבאים מאחורי השכפ"צים. הלוואי שהיו עושים זאת.

רון נחמן (הליכוד):

נכון.

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת נחמן, הם לא עשו זאת. הם אמיצים לפחות כמוך, אם לא פי אלף ממך.

רון נחמן (הליכוד):

זה נכון. עושים זאת, מתחבאים מאחורי השכפ"צים.

יורם לס (העבודה):

מתחבאים מאחורי השכפ"צים.

ועוד אומר חבר הכנסת על הדרג המדיני: זה דרג מדיני פחדן ומוג-לב. אלה הדברים שאמרת לפני כשנה וחצי.

רון נחמן (הליכוד):

אני מחזיק בהם.

יורם לס (העבודה):

אני מתבייש לשמוע שאחרי שהדרג המדיני לא התחבא, לצערנו, מאחורי השכפ"ץ וקרה לו מה שקרה, אתה עדיין ממשיך להחזיק בדברים האלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

רון נחמן (הליכוד):

חבל על הדברים. מה הקשר בין שמיטה להר-סיני?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אני רוצה לשאול אותך אם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

רון נחמן (הליכוד):

אני מסכים להעברת ההצעה לדיון בוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אנחנו עוברים כעת להצבעה – בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: שאילתות רגילות לשר האנרגיה והתשתית, ואני מזמינה אותו לדון להשיב על השאלות.

שיווק דלק מהול בחומר כימי

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

בכתבות שהתפרסמו ב-30 במאי 1995 מתברר, כי חברה שיווקה מיליוני ליטרים של דלק מהול בחומר כימי לתחנות דלק, וכתוצאה מכך נגרם נזק כבד לרבבות כלי רכב.

רצוני לשאול:

1. האם קיים מנגנון פיקוח שגרתי לבדיקת איכות הדלק בתחנות הדלק המספקות שירות לציבור הנהגים?

2. האם חקירת חוקרי המכס התנהלה בתיאום עם מינהל הדלק? אם כן – מדוע לא הופסקה פעילות החברה מייד עם התעוררות החשד?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדובר בחברת הובלה שאין לה צורך ברשיון כלשהו ממשרד האנרגיה והתשתית.

קיים מנגנון פיקוח – כיום יש למעשה צוות פיקוח אחד הטורח כל השנה ופוקד פעמיים עד חמש פעמים כל תחנת דלק מדי שנה. הצוות דוגם את הדלק מהמשאבות השונות, שולח את הדגימות לבדיקה, ואם התוצאות חריגות מוגשת תביעה פלילית. טחנות הצדק טוחנות לאט, לצערנו, ומשפט כזה מתנהל לפעמים שנים.

חיוב תחנה בדיון מתפרסם על-ידינו, וזו בעצם הסנקציה העיקרית, שכן גם רישוי תחנות דלק אינו בידי משרד האנרגיה.

המשרד פועל להכשרת רבים מעובדיו גם כפקחי דלק. כך שנוסף על עבודת הצוות הקבוע – ונשמח אם משרד האוצר יאשר לנו תקציב לצוותים נוספים – נוכל לצאת מדי פעם במבצעי פיקוח אליהם יגויסו רבים מעובדי המשרד ביחידות האחרות אשר הסכימו לתת יד לנושא ולעבור הכשרה כפקחים או חוקרים.

בנזין הוא מוצר עתיר מס, וכ-60% מהמחיר לצרכן הם למעשה בלו ומע"מ. על מוצרים אחרים מוטל מס פחות בהרבה, עובדה המהווה תמריץ לגנבים. יכולת האכיפה המוגבלת המתוארת לעיל מביאה את מינהל הדלק אם מתגלית תופעה חריגה שיש בה גם חשש לעבירת מכס (בלו) לגייס את שלטונות המכס העומדים על המשמר גם בפני עצמם אך שמחים לשתף עמנו פעולה בנושא זה.

יחד עם שלטונות המכס אנו מחפשים דרכים לסתום את הפרצה הקוראת לגנב.

העברת פסולת הפחם של חברת החשמל לנגב

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

חברת החשמל החלה בהליך רישוי לתוכנית שלה להעברת עודפי אפר ופחם לשני אתרים בנגב – שמריה, צפונית לאתר הפסולת דודאים, ואורון, באזור מכרות הפוספטים. זאת לאחר שארגוני איכות הסביבה אסרו על חברת החשמל לסלק את הפסולת לים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. מדוע נבחרו אתרי הסילוק בנגב?

3. האם ייתכן שכל אתרי הפסולת הארציים יוקמו בנגב?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

המועצה הארצית לתכנון ולבנייה דרשה מחברת החשמל להכין תוכנית למחזור או לאחסון אפר פחם מחוץ לאתרי תחנות הכוח, והתנתה את רישיון הפעלתה של תחנת הכוח החדשה המתוכננת להקמה באתר רוטנברג בהסדרת הפתרון לסילוק האפר שייוצר בה.

בשל ההגבלות הבין-לאומיות על שפיכת אפר פחם בים יש להיערך לסילוק האפר באתרים יבשתיים.

לאחר שנבחנו עשרות אתרים ברחבי הארץ נמצאו האתרים בשמריה ובאורון המתאימים ביותר לסילוק אפר הפחם, והם ייבדקו על-ידי המועצה הארצית בהשוואה לאתרים האחרים.

לשאלות הספציפיות:

1. ידוע למשרדי על הבקשה שהוגשה על-ידי חברת החשמל ועורכי תמ"א-10, הלוא היא תוכנית המתאר הארצית לתחנות כוח, למועצה הארצית לתכנון ובנייה, להורות על עריכת תוכנית לסילוק אפר בשמריה ובאורן.
 2. בשל מגבלות שהטיל עד כה המשרד לאיכות הסביבה, יש למקם אתרי סילוק אפר פחם במקומות שבהם אין חשש למי תהום. האתרים בשמריה ובאורן עומדים בדרישות אלה והם עדיפים מבחינה זו על האתרים האחרים.
 3. בטיפול נכון אין אפר הפחם מהווה סכנה או השפעה מזיקה על הסביבה כמו הפסולת הביתית. יתר על כן, ניתן בעזרת אפר הפחם לטייב קרקעות ואף להשתמש בו לתיקוני נוף ולמילוי של בורות ומכתשים אשר נוצרו כתוצאה מפעילות אדם.
- אשר לאתרי פסולת ארציים – כיושב-ראש ועדת השרים שאמורה לבחון את טכנולוגיות שרפת האשפה, בכוונתי להכין תוכנית פעולה לקידום חלופה זו כפתרון מרכזי לפסולת המוצקה בטווח הארוך במקום להטמינה באתרי פסולת בנגב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בדש. בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, נראה שהשר לאיכות הסביבה החליט שהנגב מיותר, מכיוון שאת כל הפסולת הרגילה של מדינת ישראל החליטו להוריד לאתר דודאים ואת הפסולת של הפחם לנגב. זו פשוט שערורייה. אני חושב שפה צריך לחפש אלטרנטיבות אחרות. הנגב הוא עתודת הקרקע היחידה שנשארה לביזור אוכלוסייה ולהורדת אוכלוסייה לנגב. אם מתכוונים להפוך אותו לפח אשפה אחד גדול, לא נוכל לעשות זאת.

לפני כמה שנים נבדק רעיון, ואפילו בחברת החשמל היו מוכנים לממן אותו. דובר ביציקה של אפר פחם ביחד עם מלט, כסלעים, והורדת הסלעים לים, כדי לשמור על הדגים הקטנים, שלא יטרפו אותם. אני יודע שרעיון זה הלך והתגבש, וחברת החשמל היתה מוכנה לממן את העניין הזה. אני מבקש שתבחן את האפשרות לעצור את ה"עליהם" על הנגב בהורדת הפסולת, ולא שלגבי כל מה ששייך לפסולת הדבר הראשון שייכנס לראשו של השר לאיכות הסביבה יהיה הנגב. אנחנו כבר לא ניתן לעשות זאת עוד, לא באתר דודאים ולא לגבי הפחם. תחפשו אלטרנטיבות אחרות.

תבדקו את הרעיון הזה יחד עם חברת החשמל. יכול להיות שהרעיון טוב ויכול לפתור את הבעיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בדש.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

כבר ציינתי זאת בתשובתי, ואחזור על כך. ראשית, יש ועדת שרים בנושא אפר הפחם וועדה ספציפית של מומחים לאפר הפחם. מחפשים פתרונות אלטרנטיביים, הפתרונות נמצאים על שולחנו, ואנחנו בודקים את הדברים. בודקים את השימוש באפר הפחם לערבוב בתוך צמנט בייצור המלט. אם נקים עכשיו עוד מפעל מלט בנגב יהיה לכך שימוש, אבל זה לא מספיק מבחינת כמות. בניית לבנים ובניית חומרים מבודדים על-ידי גלזוריזציה של הפחם – אלה הם דברים שנעשים. נוסף על כך, מדובר על כך שיהיה מפעל לייצור חשמל על-ידי שרפת אשפה, אז האפר יעורב עם האפר הזה ואותה תוצרת תוכל להיות ממנו.

נושא הכנסת סלעים גדולים שבתוכם יש אפר פחם אל תוך הים נבדק. קיימת בעיה, שבמים דווקא האפר הזה פולט כמויות גופרית שאינן מותרות, וזאת מעבר לכמות מסוימת שאותה גם היום אנחנו זורקים לים.

פיני בדש (צומת):

עושים זאת במדינות אירופה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

יש לנו כמה מפעלים וכמה מוצרים שעוברים היום דרך מכון התקנים הישראלי, כדי לדעת אם הם מתאימים לתקן הבנייה שלנו, כמו שציינתי קודם.

נוסף על כך, בנושא האפר, אין כל נזק אלא למי תהום, כי רק כאשר האפר הזה נרטב הוא יוצר ריאקציה אשר מפרישה או גורמת לכניסה של גופרית לתוך מי התהום, או למי הים שבהם הוא מושקע. לכן, אין כל זיהום סביבתי כתוצאה מהנחת האבן במחצבות, עם כיסוי, בנגב או בכל מקום אחר שיימצא לכך. המקום המתאים נמצא. שוב, הוא מקום זמני, ולא מפסיקים לבדוק פתרונות. אנחנו משקיעים הרבה מאוד כסף בניסיון לפתרון קבוע. ברור גם שעם עליית מספר התחנות הפחמיות שאנחנו מתכננים בעשור הקרוב, יהיה גם יותר אפר פחם.

פיני בדש (צומת):

אין דבר קבוע יותר מדבר זמני.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בדש, אין שאלה על שאלה.

שינוי מבנה משק החשמל

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

פורסם, כי הממשלה החליטה לשנות את מבנה משק החשמל. לפי התוכנית, תהיה בידי שר האנרגיה האפשרות לאשר תוכניות פיתוח וכן לרכוש חשמל מגורמים פרטיים.

רצוני לשאול:

1. האם הכין משרדך תוכנית שתתאים גם לציבור שומרי שבת?

2. האם בדעת השר לשמוע חוות דעת ממומחים בתחום האנרגיה המתאמים את פעולותיהם לפי ההלכה?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תוכניות פיתוח משק החשמל, שתאושרנה בעתיד, מתייחסות לכושר הייצור של החשמל, ולא לסקטור צרכנים זה או אחר.

2. אם "יצרנים על-פי ההלכה" ירצו להשתלב במשק החשמל, הם יצטרכו לעמוד בקריטריונים הקבועים בחוק ליצרנים פרטיים.

קו חשמל מעל לאדמות פרטיות בכפר עילוט

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר האנרגיה והתשתיות ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

קו מתח גבוה הועבר מעל חלקות 35-40 בכפר עילוט, דבר הפוגע בבעליהן במיוחד נוכח מצוקת הדיור.

רצוני לשאול:

האם ישונה תוואי קו המתח הנ"ל לתחום קרקע מדינה הסמוכה למקום?

תשובת שר האנרגיה והתשתיות ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קו החשמל נשוא השאלתא הוא קו מתח עליון 161 ק"ו המקשר את תחנת המשנה זבולון עם תחנת משנה נצרת.

2. בתכנון הקו הנדון נלקחו בחשבון כל תוכניות בניין הערים שבתוקף, בהפקדה ואף בהכנה ראשונית, לרבות תוכנית 8803 עבור תחום המועצה המקומית עילוט.

הקו תוכנן כולו בשטחים חקלאיים שייעוד קרקעותיהם למטרות חקלאיות בלבד ויאפשר המשך העיבוד החקלאי.

התושבים, ראש מועצת עילוט וכן הוועדה המקומית לתכנון ובנייה לא הציגו בפני נציג משרדי, שערך שימוע בשטח, מסמך כלשהו המוכיח שהקרקע מיועדת לבנייה למגורים או שתיועד בעתיד לבנייה למגורים. לכן, אין מדובר בפגיעה באפשרויות הבנייה של תושבי הכפר.

3. סמוך לקו המתוכנן קיים יער של קרן-הקיימת לישראל. נציג משרדי, שערך ב-27 ביוני 1995 את השימוע בשטח לתושבי עילוט שבתחום חלקותיהם אמור לעבור הקו המתוכנן, ביקש מחברת החשמל לבחון עם קרן-הקיימת לישראל את האפשרות להעתיק את הקו לתחום השטח המיועד וכן לבחון שנית עם גורמי התכנון באזור את התוכניות לגבי הכפר עילוט.

לאחר סיום הבדיקות הנ"ל יגבש נציג משרדי את החלטתו הסופית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר האנרגיה והתשתית.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

כיבוד הזולת ותרבות הוויכוח במדינה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 7631, 7636, 7647, 7656 ו-7655, בנושא: כיבוד הזולת ותרבות הוויכוח במדינה, מאת כמה מציעים. קצת הפכנו את הסדר. חבר הכנסת המר, ברשותך, הפכנו את הסדר של המציעים. אני חייבת לרדת באופן דחוף וביקשתי מסגן היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי, להחליף אותי. האם תסכים לכך? רק אם אתה מסכים.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מסכים משום שזה אתם. אבל זה לא בסדר שאני מחכה פה שעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אתן לך קודם לעלות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מציע שקודם אחליף אותך ואחר כך חבר הכנסת שילנסקי יחליף אותי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת המר, בבקשה. אין שום קושי. חבר הכנסת שילנסקי יחליף אותי מאוחר יותר, כדי לאפשר לי לדבר. בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הזה, כמו דיונים רבים דוגמתו שנערכים בימים האלה, נוגע בעצבים רגישים שלנו, מפני שהוא עוסק במצב הנפשות שלנו, בעיקר של הצעירים שבנו והחינוך שלהם.

ניצבות בפנינו שאלות רבות. אנחנו האמנו, אנחנו עדיין מאמינים, שיש לנו קהילה למופת, אבל הוכינו מכה קשה. נמצאה פגימה בשלמותנו. בקרב רבים מאתנו שוכנת תודעה של אשמה על שיכול היה לצאת גם מקרבנו רוצח מטורף שכזה. רבים מאתנו שואלים על השלמות הפגומה הזאת ובוחנים את עצמם. הרי היו לנו המון הצלחות חינוכיות. גדל נוער מצוין, מסור לערכים יהודיים, אנושיים, ציוניים. איפה לקינו או שגינו, שבתוך זה היה כזה שהפך לקין?

כאשר אנחנו קוראים לעצמנו להקשיב – קשה מאוד לעשות זאת תחת אש צולבת מבית ומחוץ של כאלה – חלקם בתום לב, אבל רבים מהם בניצול ציני – המסתערים על כל המשנה, הדרך והמערכות שאין טובות מהן, גם אם בשוליהן כשל מישור. במובן הזה אני מוצא את עצמי בין הפטיש ובין הסדן. אני מעריך את הנוער הזה, את המחנכים שלו, שבהם לא נמצא מום. אבל אני מזועזע ממצאות מטרפת בשוליים, שהיתה נסתרת ממני ועשתה את הנורא מכול.

אסור לחברה הישראלית כולה לשקוע עכשיו בייאוש, או להעמיק את הפערים והקיטוב שבתוכה. כשאני שומע לפעמים ביטויי שטנה מחלק מהדוברים, גם אם הם נקראים אמנים או סופרים, יש בכך הרבה הסתה והצתה, וטמון בהם זרע פורענות. אני משבח מאוד אחרים, שהכאב שלהם אדיר והזעם שלהם קיים, ובכל זאת הם יודעים להבחין בין יחיד שעשה את המעשה הנפשע ולא מתלהמים להיגרף בהאשמות גורפות, קולקטיביות. להיפך, הם רוצים בפיוס.

אני פונה לחברי הכנסת, לכולנו, לא להעמיד פנים, לא לאחז עיניים, אלא בכנות למצוא דרך של סגנון ותוכן כאחד, שמתקנת את הדברים, לפנות קדימה ולצפות קדימה תוך הפקת לקחים ממה שקרה ולהתוות את הדרך לעתיד.

חברי הכנסת, כולם, נבדוק את עצמנו אם באמת הזדעזענו, והעם יבחן אותנו עד כמה הפנמנו בתוכנו והטמענו בתוכנו את מה שקרה. את הדרך צריך לעשות ביחידות, כל אחד לעצמו, ויחד, כולנו יחד. איש לא נדרש לנטוש את העקרונות שלו, אבל כולם נדרשים להכפיף אותם לעקרונות של אחריות וסובלנות וערבות הדדית והכרעה דמוקרטית. עכשיו כבר מאוחר לגבי מה שקרה, אך לא מאוחר מדי לגבי העתיד, כיעד משותף וכחזון מאחד, המאפשרים לחיות יחד, בלי עימותים אזרחיים חריפים.

הכנסת צריכה לגבש עיקרון שיקבע את הדרך וההתנהגות, שרק הם יהיו נסבלים בחברה היהודית הדמוקרטית שלנו. ויהיו כמה כללים בעיקרון הזה: שלא נהג בסובלנות כלפי חסרי הסבלנות; שלא נטיל מגבלות על התבטאות חופשית, אלא אם כן יש בה סכנה מוחשית; שנחלוק על דעות ולא נדביק האשמות על בעלי הדעות, וכיוצא באלה.

לסיום: הקושי לחיות בשלום עם שכנינו נראה היום קטן לעומת הקושי שבשלום פנימי, ועלינו להביא לכך שלא תהיה סתירה בין השניים. הבה נפעל כפי שראוי לזכרו של ראש הממשלה שנרצח, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, וכפי שראוי לכולנו, גם כדי שהמכה הניצחת והכשל הנורא לא ישיגו את מטרם הבלתי-מוסרית, הפושעת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זבולון המר. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת רפאל אדרי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמעט הייתי מסתפק בהצעה, שראוי לה לכנסת וראוי לו לראש הממשלה המנוח וראוי לנושא שיוקדש לו דיון מסודר במתכונת שונה ולא במגבלה של יום רביעי ושלוש דקות, כשאתה יותר עוסק בשאלה מה לא להגיד ושמא אי-אמירתך תתפרש כחוסר איזון לגבי אותו נושא שאתה כן רוצה לדבר עליו. כמעט התכוונתי לעלות ולומר את המשפט הזה ולבקש, אולי במתכונת של הצעה לסדר: אני מבקש להעלות על סדר-יומה של הכנסת את הדיון. נקודה. ולא להכניס אותו לסוף סדר-היום אי פעם בעוד ארבע שנים, אלא שהנשיאות תקצה לו את המקום ואת הזמן הראוי. וזה עיקר בקשתי.

אבל פטור בלא כלום אי-אפשר. אני רוצה, בהמשך לדבריו של חבר הכנסת המר ובהחלט באותו סגנון, לומר שתיים-שלוש הערות.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אורון, נדמה לי שהיום סיכמתם עם יושב-ראש הכנסת לקיים איזה יום עיון, סימפוזיון.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו הצענו לקיים סימפוזיון שלא במליאה.

היו"ר ע' עלי:

באודיטוריום.

חיים אורון (מרצ):

באודיטוריום.

היו"ר ע' עלי:

נוכל לארגן יחד דברים בעניין זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

איפה, במליאה?

חיים אורון (מרצ):

לא. הועלתה הצעה, והיושב-ראש קיבל אותה, והוא הציע לקשור אותה ליום השלושים, לקיים בבוקרו של אותו יום סימפוזיון בהשתתפות אנשי רוח – אני לא רוצה כרגע להגדיר את המסגרת – באודיטוריום, ואחר הצהריים תתקיים אזכרה. אני מציע להוסיף על שני האלמנטים הללו אלמנט שלישי: שיתקיים דיון במליאת הכנסת, בישיבתה של הכנסת ככנסת, לא בפורום לא פורמלי, על השאלות הללו.

יש קשר – עסקנו בו רבות, כל מי שפעם עסק בספרות ובאמנות – בין תוכן לבין צורה. יש קשר בין תרבות הדיבור לבין תוכן הדיבור. ומה שיוצר את המסגרת לתוכן ולצורה, בלי להפוך את הצורה כשלעצמה לתוכן, זה הגבולות שאנחנו מוכנים להטיל על עצמנו. אני מקווה שאיש לא מתכוון שאנחנו נקרה, ולו כזית, את הוויכוח האמיתי, הכן והחריף, לעתים, שמתנהל בבית הזה על שאלות שאין גורליות מהן במחיר הצורה התרבותית של הדיון הזה. מעולם לא האמנתי, גם עכשיו אני לא מאמין, בסגנון ששרר לעתים בבית הזה. היתה לעתים תחושה, שהמסר העיקרי שיוצא מהבית הזה הוא לא המחלוקת גופא, אלא המסר של האלימות המילולית, שהתגבר על כל המחלוקות, היה חזק מהן. ציבורים רבים, וכל אחד מאתנו נפגש בהם, אמרו: מה אתם מדברים, בעצם מה שיצא מהכנסת הוא לא השתקפותם של חילוקי הדעות אלא בליל צעקות שהמסר העיקרי שבו הוא בעצם אלימות, מעבר לרצון של חלקים גדולים בבית הזה. זה מה שיצא מתוך הכנסת.

אנחנו חייבים ליצור את ההבחנה בדיון כואב בין האשם, בין מי שאשמים, לבין מי שאחראים. כאשר מדובר באשמה, לטעמי כל מי שאשם הוא אשם, וכאשר מדובר באחריות – יש אחריות בדרגות מאוד מאוד שונות.

אני מציין פעם נוספת את האומץ של חבר הכנסת זבולון המר, שאמר יותר מאשר במקום אחד: אני דן בדיון הזה בכאב, קודם כול כאב פנימי. כל אחד מאתנו יודע איזה קושי זה לומר את האמירה הזאת, בוודאי למי שעומד בראש מחנה, ולא כל המחנה שלו מבין את מה שהוא אומר באותו אופן, כי גם בתוך המחנה יש מי שמבין את האמירה הזאת באופנים שונים.

אני חושב – וזאת ההערה השלישית והאחרונה שאני רוצה להעיר במסגרת הדיון הקצר הזה – שהעיקרון של קבלת הכרעה דמוקרטית באותו רוב שהדמוקרטיה, כפי שבאה לידי ביטוי בבחירות, יצרה אותו, הוא עיקרון שמבחין בין מי שהוא חלק מהמחנה של השיחה התרבותית לבין מי שהוא יעד למאבק בכל האמצעים – החוקיים והחינוכיים והאחרים. לא יכול להיות שההבחנה הזאת לא תהיה ברורה, וצריך שלא יהיה אפשר לטעות בה – לא בדרך של עצימת עין ולא בדרך של הצטרפות בלי שידענו ולא בדרך של אמירה שלא שמנו לב אליה, אלא כאמירה ברורה של כל חלקי הבית הזה. והחטאת הזה רובץ לפתח כולנו.

אני זוכר שנים שבהן התמודדנו יום-יום, יום-יום לא באופן מטאפורי, אלא יום-יום ממש, בוויכוח על סרבנות דווקא במחנה שהסרבנות היתה כמעט נטועה בתוכו, צמחה בתוכו. אני אומר דבר שקשה לי לומר אותו – טבעי שהיא צמחה בתוכו, והייתי רואה בכך משהו לא תקין אם הדילמה הזאת לא היתה מתעוררת בו. אבל השאלה היתה איך המחנה הזה יתמודד עם שאלת הסרבנות. ואני חושב שהוא התמודד אתה, אף שהיו תופעות כאלה, והוא עמד יום-יום, מכיתת י"ב לכיתת י"ב, מסמינר לסמינר, בתקופות שהיה קשה מאוד מאוד לעמוד בעימות הזה. כך שהחטאת הזה רובץ לפתח כל אחד מאתנו בסיטואציה כזאת ובסיטואציה אחרת.

המבחן של הערכים הבסיסיים הללו, שבלעדיהם כל מה שאנחנו עושים בבית הזה אין לו משמעות, הוא באותם קצוות ובאותם רגעים קשים, שאם לא עומדים בהם אנחנו צפויים לאסונות, לקטסטרופות מהסוג שחווינו אותו לפני יותר משבוע.

אני מקווה שהכנסת תמצא את הדרכים הנכונות להמשיך ולקיים את הדיון הזה. ומה שחשוב עוד יותר – היא תמצא בתוכה את הכוח, למרות כל הכוחות והיצרים והסיבות, לפרוץ את הטון הזה שאנחנו מדברים עליו, לקיים אותו גם בשנה שתהיה מאוד מאוד בעייתית. כמי שחושב, שאני לה למדינת ישראל אם היא תאבד את כושר ההכרעה הפנימית שלה על דרכה, אני לא בעד טיוח הוויכוח, אני בעד קיומו במלוא חריפותו, אבל במגבלות – גם המגבלות החוקיות שלו, גם המגבלות הנורמטיביות שלו וגם המגבלות התרבותיות שלו.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת רפאל אדרי, בבקשה.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו עדיין המומים, כואבים ולא מעכלים את מה שהתרחש, ומנסים לחזור לסדר-היום. הכאב עמוק ועצום, ויהיה קשה מאוד להשתחרר מהזעזוע הנורא ולחזור לסדר-היום, לשגרה, נוכח השבר הנורא והגדול. רציחתו המזעזעת של ראש ממשלתנו יצחק רבין הותירה אותנו אבלים, חפויי ראש ומבווישים. בכל אחד מאתנו מקננת תחושת האשמה והידיעה כי מלים שנאמרו גם מבימה זו מקבלות היום משמעות שונה מזו שניתנה להן בעבר, ובאחריותו של כל אחד מאתנו לחשוב מעט בטרם יאמר דבריו.

בשבוע האחרון היינו עדים לתופעה מדהימה: מצד אחד נאמר ים של מלים על-ידי כל גורם שהיה יכול להגיע לתקשורת, החל בפוליטיקאים וכלה באנשי תרבות ורוח – רובם אמרו דברים דומים בנימה שונה, ומצד שני נותר הנוער בכיכרות ושתיקתו רעמה, כאילו אמרה הכול. אולי עדיף שבנסיבות מסוימות יצטער אדם על שהתאפק מלומר דברים אשר חשב, מאשר לומר דברים ולהצטער אחר כך, שכן הצער אינו יכול, לדאבוננו, להשיב חיים. אני מקווה שהמלים הנאמרות מדוכן זה אינן מלות סרק. יש לעמוד מאחוריהן במלוא הרצינות והאחריות, ועלינו להיות חרדים ומודאגים באשר לעתיד.

יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שאף כל חייו למדינה חזקה, בטוחה ומשגשגת, מדינה שתחיה בשלום עם אזרחיה ועם שכנותיה. אנו המומים מכך שאיבדנו את תמימותנו וייחודנו, ואולי הפכנו בטעות לעם ככל העמים. החוסן שאליו שאף יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, מתחיל בין קירות הבית הזה, המסמל לכל אזרחי המדינה את מעוז הדמוקרטיה.

אדוני היושב-ראש, לא פעם היה הציבור עד לזילות, לביזוי הכנסת על-ידי חברי הכנסת עצמם, אשר השתמשו בגימיקים למיניהם, מבימה זו, תוך ניצול נוכחותה של התקשורת. לא פעם חשתי, כיושב-ראש הישיבה, בוושה, נוכח ההשתלחיות וחוסר הכבוד שנהגו איש כלפי רעהו. לא פעם אני שומע בציבור, שאפילו מחנכים בבתי-הספר המנסים לחנך את תלמידיהם לדבר בנימוס ולנהוג בכבוד, מפטירים כלפיהם: כאן זה לא הכנסת. משמע, כבודם של חברי הכנסת דרך התבטאויותינו וחוסר הכבוד שאנו נוהגים איש בחברו הפכו לשם דבר נלעג בעיני הציבור אשר שלח אותנו לייצגו. המושג נציג ציבור הפך, לצערי, למושג חסר חשיבות ואף גרוטסקי בעיני רבים מהישראלים, מהסיבות שציינתי.

בחשבון הנפש של הימים האחרונים, שכל אחד מאתנו חייב בו, עלינו לחשוב כיצד תרמנו אנו, מבמת הכנסת, להתפתחות נורמות של תרבות דיבור שאינה במקומה. עלינו להסיק מסקנות מיידיות ואופרטיביות לגבי אחריותה של הכנסת כלפי הציבור שהיא אמורה לשמש, לשרת ולהוות עבורו דוגמה אישית להתנהגות הולמת. הוויכוחים האידיאולוגיים לגיטימיים, אולם עלינו לנהוג בממלכתיות ועלינו לכבד את דעתו של כל חבר בה גם אם היא שונה, ובלבד שננהג בשוויון, בכבוד ובחברות, תוך ניהול ויכוח לגיטימי, ענייני והוגן.

כאנשי ציבור אנו מצווים להתאחד ולהתלכד על מנת להוקיע את תופעת ההסתה ואת המכשולים שיווצרו בהמשך הדרך. מדינת ישראל יש רק אחת, וכולנו רוצים לשמור על שלומה ועל ביטחונה. אני תקווה, שהשלום בינינו לבין עצמנו, בינינו לבין שכנינו, ינצח בסופו של דבר. אני גם מבקש להתריע על התופעה של האשמה קולקטיבית של ציבורים שלמים בחברה הישראלית על לא עוול בכפם. אין לערוך הכללות, שכן ההיסטוריה כבר לימדה אותנו ואת העם היהודי מה סופן של הכללות. אנחנו עם אחד, יש לנו מדינה אחת. באנו משבעים גליות, באנו ארצה כדי לבנות אותה ולהיבנות בה. אנחנו מצווים להתאחד, מצווים להתלכד למען עתיד טוב יותר. יש לנו מדינה מיוחדת, מדינה יפה, נוער יוצא מן הכלל, צבא מעולה ומפואר, צבא העם, עם בחורות ובחורים נהדרים ומפקדים מעולים.

אנא מכולנו, בואו נתחיל מכאן, מהבית הזה, מבמה זו, להיות דוגמה לנועם הליכות ולתרבות הדיבור. נקשיב איש לרעהו וננהג בשיקול דעת ובאחריות. ננהל ויכוח ענייני ואף נוקב ככל שיהיה בצורה תרבותית ומכובדת. העם מצפה לכך מאתנו. תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אדרי. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דיון זה לא היה בא לעולם בלי יצחק רבין, כמו דברים רבים וטובים אחרים שבאו לנו בזכותו. יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היה גדול בחייו, וכזה יהיה במותו אם נשכיל להוציא מתוק מעץ, גם בעניין זה של סבלנות, של סובלנות, כבוד לזולת, פתיחות וכל שאר המידות הטובות שנמוגו להן בסערת הרגשות ובלהט הוויכוח הקולני והצווחני שאנו מנהלים בינינו. בואו, ידידי, נלך לאורו של האדם הגדול הזה, עד שנהיה ראויים לו.

יצחק רבין נרצח, כי לא הצלחנו לסכור את תהומות השנאה לשונה וליריב הפוליטי. יצחק רבין נרצח, כי כולנו שכחנו את תרבות הדיבור, את המתינות ואת הכבוד ההדדי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בגלל זה הוא נרצח?

עובדיה עלי (הליכוד):

– – – ואת האשראי שאנחנו מחויבים להעניק לצד השני, ליריב הפוליטי.

כיום מה שנותר בידינו לעשותו, לכבודו ולכבודנו, למענו ולמעננו, הוא לשוב אל השפיות, לשוב אל המתינות, לשוב להיות נוחים זה לזה, מכבדים זה את זה, מהדרים בכבוד הזולת, עד שדעת הבריות תהא נוחה מאתנו, שכן מי שדעת הבריות נוחה ממנו, דעת המקום נוחה ממנו.

והבסיס לכל זה הוא המלה. העולם נברא במלה, ועולמנו הפרטי והלאומי יחרב אם לא נדע לעשות שימוש מושכל ונכון במלים.

יצחק רבין ידע לעשות זאת. אצלו היתה חשיבות למלים, לאמירות, ואת זאת אני אומר כמי שהיה יריבו הפוליטי, אבל יריב שידע גם להעריך ולכבד אותו.

בספרו של עמוס עוז "באור התכלת העזה" מצאתי סיפור קטן שמספר עוז על רבין, ואני מביאו ככתבו: פעם, לפני שנים אחדות, ערב פרוץ מלחמת ששת הימים, הראו לי מסמך סודי משוכפל, ובו נאמר בין היתר: ריכוזים מצריים אדירים בקדמת סיני. על המלה "אדירים" העביר מישהו קו מחיקה ורשם מעליה בכתב ידו: "גדולים מאוד", ואני כנשך נחש רצתי וחקרתי ולא מצאתי לי מנוחה, עד שביררתי כתב ידו של מי הוא זה, ונמצא כמובן שזו מחיקתו וזה רישומו של הרמטכ"ל יצחק רבין.

ועמוס עוז מוסיף הערה: מאז אותו יום לבי נוטה אחריו. לא תמיד, לא בכול, אבל באיזה קו שביסוד. זו היתה הכרעה סגנונית פרטית נכונה ודקה וקולעת.

ומסיים עמוז עוז: ודאי שאני היחיד בכל ארץ-ישראל התומך עכשיו ביצחק רבין בזכות סגנונו העברי.

אז היום עמוס עוז אסור שיישאר לבדו. המלים נותנות חיים, ומסתבר שהן גם נוטלות חיים, ואם חפצי חיים אנחנו, עלינו להתעשת ולחזור אל הטוב שבנו, אל הנכון, אל המועיל ואל מה שיהא הבסיס המוצק לחיינו המשותפים יחדיו: של שמאל וימין, של דתיים וחילונים, של ספרדים ואשכנזים, של יהודים ושאנים יהודים, כל אזרחי הארץ הזאת.

גברתי היושבת-ראש, תורת ישראל נחלקת לתורה שבכתב ולתורה שבעל-פה, ושתייהן כאחת מקודשות.

אני מציע כאן אמנה על-פה, שכולנו נתחייב עליה, כולנו כמו נחתום עליה, ובה יאמר: אני מתחייב להקפיד על לשוני ולעשות כל שלאל ידי להדר בכבוד הזולת, להגן על זכותו לחופש דיבור, בלי שנפגע בכבודו.

ועוד יאמר שם, שלמעננו, למען בני ביתנו, למען העם הזה והארץ הזאת, אני מתחייב לפעול בנעימות אך בנחרצות, לחזק את היסודות המתונים והבונים הפועלים בארץ הזאת, תוך ניסיון להמעיט ככל האפשר את היסודות השליליים שמשני צדי הקשת הפוליטית ועוד ועוד. הכול צריך להכניס לאמנה בלתי כתובה זו, שצריכה להיכתב על-ידי האדם הפרטי, למען האדם הפרטי, שכן כל הדברים הגדולים וכל החן והחסד והרחמים צריכים להתחיל מבית. מההחלטה הפרטית, מן המעשה של האדם היחיד תבוא לנו גאולתנו.

לחנך עם – זה לא אפשרי, זה גם נשמע רחוק ורע משהו, אבל אנו מצויים לחנך את עצמנו, לרסן את עצמנו, לנהוג באדיבות ברכבנו, לדבר בנחת ולהקשיב בנחת לזולתנו, לעמוד בתור, לדבר בשקט, לומר מלים קטנות, בהיסוס, בספקנות, לא בהחלטיות של יודעי הכול.

גברתי היושבת-ראש, אם יורשה לי, גם משהו בנימה ממש אישית, שתוביל את דברי לשורשי העניין ולחיי היום-יום. אני משמש בכנסת ימים רבים, ובכל הימים הללו לא הרווחתי רגע אחד קצר של שידור או כותרת משנה אחת באיזה עיתון בשל מעשה חריג שעשיתי, בגלל מלה אלימה ובוטה שזרקתי לחללו של האולם הזה – ולא שאיני יודע לעשות זאת ולא שאיני מכיר את הנוסחאות הללו. אני לא עשיתי זאת מעולם ולא אעשה זאת לעולם.

אבל לא רק בבית הזה נסדק הסכר ונפרצו החומות. כך בטלוויזיה, כך עיתונאים מסוימים ולא מעטים בכל העיתונים וכך ברחוב וכך בשוק ובכל מקום.

אבל למרות הכול, למרות כל אשר אמרתי כאן, אסור בשום אופן ופנים לשפוך את המים המלוכלכים עם התינוק. לאחרונה אנחנו עדים לאיזו מגמה מסוכנת מאוד של הטלת דופי. הדבקת תוויות על

ציבור שלם – ואני רוצה לומר, שאותו ציבור שמנסים להטיל בו דופי ולהדביק לו סטיגמות, תוויות, הוא מלח הארץ ממש.

אתמול השתתפתי באחת מוועדות הכנסת בדיון חשוב שהתקיים ושמעתי בכאב רב ובצער איזה ניסיון להדביק איזה כתם, תווית, על מחנה שלם, על החינוך הממלכתי-דתי. אמרתי שם, ואני חוזר ואומר כאן: זה פאר היצירה שלנו במערכת החינוך בארץ, מערכת חינוך שהצמיחה את מלח הארץ, את מיטב הנוער שמצוי בכל התחומים החשובים ביותר, בהתיישבות, בצבא, ביחידות הקרביות; חלוצים של ממש שהולכים לפני המחנה, באקדמיה, בכלכלה, וזה נוער שהתחנך על ברכי אהבת ארץ-ישראל ואהבת ישראל ממש. ואם צמחו פה ושם עשבים שוטים, צריך לעקור אותם, לשרש אותם. צריך לבער את הנגע הרע, צריך להתייחס נקודתית לאותם עשבים שוטים, וכולנו מוקיעים אותם, כולנו מסתייגים מהם, אבל אסור בשום אופן ופנים שהפרט הזה יעיב על המעשה החינוכי הגדול כולו, אסור בשום אופן ופנים לגרום לכך, שתוך כדי הוויכוח תהיה סתימת פיות, פגיעה בחופש הביטוי.

דמוקרטיה מבוססת על חופש הביטוי, וכל אחד ואחד מאתנו לא רק שלא יפסיק להביע את עמדתו, להיאבק על השקפת עולמו, להיאבק על הדרך הפוליטית האידיאולוגית שהוא מאמין בה; ההיפך הוא הנכון. אפשר וצריך לעשות זאת, ויש ויכוח וצריך לחדד את הוויכוח הפוליטי בשני חלקי הבית. יש ויכוח אמיתי, נוקב, בין המחנה הלאומי לבין המחנה האחר. אסור בשום אופן, ואיש לא מציע – ודאי שלא אני, אני לא מציע זאת – סתימת פיות. צריך לחדד, להיאבק, להילחם, אבל כשנאבקים ונלחמים באיפוק ובריסון עצמי יש לדברים עוצמה גדולה הרבה יותר מאשר לצעוק או להתנהג אחרת, ואני בעניין זה ממליץ לעצמנו לאמץ תרבות של סגנון דיבור אחר, אבל לא להרים ידיים ולהיכנע ולא להביע את עמדתנו והשקפתנו, וכדאי שגם המחנה האחר ידע לכבד זאת, ידע להעריך זאת, ייאבק על כך, מפני שזכות הבעת דעה היא נושא שעליו אנחנו ניאבק עד הסוף.

גברתי היושבת-ראש, אסיים את דברי בקריאת קטע, ורק בסיום קריאתו אומר מי כתבו, ואתם, עמיתי, שמעו כמה אקטואלי הדבר:

לא פקחנו עינינו לראות כי האחדות רק היא תוכל להושיענו: רק אם נתאחד כולנו, אשר שם עברי יקר לנו, לעשות דבר לתועלת הלאום כולו, רק אז עמלנו לא יעלה בתוהו. כאז כן עתה, בפני הסכנה הנוראה המרחפת עתה על פני הלאום, למפלגות נפלגנו, מפלגות הצוררות אשה את רעותה, מפלגות אשר לא תשמע האחת שפת השנייה, למפלגות רבות נפלגנו ולכן גדול שברנו גם הפעם, לכן ייתם לריק כוחנו. אני רואה שמנסים לנחש מי אמר את הדברים. את הדברים הללו כתב לא אחר מאשר אליעזר בן-יהודה, והרבה לפני הרצח המתועב והנורא של ראש ממשלתנו.

גברתי היושבת-ראש, יצחק רבין הקדיש את חייו למען העם הזה בארץ הזאת, בואו נהפוך את קורבנו למסד שעליו תעמוד חברה בריאה, עם סובלני ונבון. אזי נדע שגם מותו לא היה לשווא. הוא ראוי לכך. מי ייתן ונהיה אנחנו ראויים לו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת דב שילנסקי מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון מסדר-היום.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתעב את הרצח הנורא של ראש ממשלת ישראל יצחק רבין, אני מבכה את מותו, אבל לא מתקבל על הדעת כשאומרים לי, שמשום שרצחו את יצחק רבין אני חייב לקבל את תורתו. כיבדתי אותו, אהבתי אותו אישית, אבל גם בחיי לא קיבלתי את תורתו, את התורה של השלום שלדעתי הוא אסון לעם ישראל.

יש הבוכה בלב, יש המזיל דמעה, יש הצועק ויש הזועק. אני צעקתי וזעקתי לגבי מה שהולכים לעשות לארץ-ישראל וכבר עושים. רצתי מהפגנה להפגנה, ואני מתפאר בכך, בניגוד לאחרים שאומרים היום: אני לא הייתי בעד הפגנה. גם אני לא אוהב לרוץ להפגנות, יש לי דברים נעימים יותר לעשות, אבל רצתי כי הייתי חייב לרוץ, ואני מודיע שאני ממשיך לרוץ עוד יותר מקודם, כי הסכנה לישראל נהיית גדולה ביותר.

אני מסיים את דברי בכך שאני אומר: אם עכשיו רציתי להשמיע זעקה, ואולי תוך הזעקה הרמתי את קולי והיה רושם שאני צועק, אני רוצה, גברתי הנעלה היושבת-ראש, שתביני שאני צועק לא משום שיש לי עודף כוח לצעוק, אלא אצטט כאומר דבר בשם אומרו ומביא גאולה לעולם, מדברי הרב קוק, זכר צדיק לברכה: אני צועק כי אין לי כוח לשתוק. אני אצעק לעניין, בלי לפגוע, בלי להעליב, בניקיון כפיים ובשפה נקייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי. חבר הכנסת משה גפני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי מסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

לחבר הכנסת עובדיה עלי אני נרשמתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה בכלל לא רשום אצלי, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת טעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא קיבלתי שום רישום. כן, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, הרצח המזעזע לימד אותנו כמה דברים נוראים, אבל העיקרי שבהם הוא, שאסור להדביק תוויות, אסור להגיד רוצח, אסור להגיד בוגד, אסור לעשות את הדברים האלה.

עם כל הדברים שנאמרו על-ידי קודמי אני מסכים בכל לב – תרבות הדיבור היא דבר חשוב, וצריך לשמור עליה. אבל אני פונה לכולנו: אנחנו עדים, בימים האחרונים, לתופעה, שכאשר רואים אדם דתי – ואדם דתי אפשר לזהות, אדם שאיננו דתי אי-אפשר להבחין אם הוא ימין או שמאל, אבל אדם דתי אפשר לזהות – מגיעות אלי פניות, גברתי היושבת-ראש, מאנשים רבים, יש מקרים שבהם כאשר רואים אדם דתי אומרים: אתה רוצח.

אסור לנו לעבור על התופעות האלה לסדר-היום. שמענו אתמול שעל בניין הרבנות הראשית נכתב: הרבנים רוצחים. אסור לנו לשתוק על הדבר הזה. כולנו הזדעזענו. אין מלים לומר את מה שעשה לנו הרצח הנורא הזה. אנחנו חייבים לשמור מכל משמר, ואני פונה גם לתקשורת, שהדבר הזה לא יישנה לעולם בעם היהודי. אסור להדביק את התווית הזאת. צריך להילחם בכל הכוח – וכאן בלי תרבות דיבור – נגד אלה שאומרים על מישהו: אתה רוצח, אתה בוגד. כשרואים אדם דתי – סיפרו לי סיפורים נוראים ומזעזעים.

צריך להילחם בכל הכוח לעקור את התופעות האלה, לא לומר על מישהו: אתה רוצח.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל אדרי מסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה, גברתי היושבת-ראש. חז"ל אומרים: לעולם ידבר אדם בלשון נקייה, שהרי עיקם הכתוב שמונה אותיות ולא כתב "הבהמה הטמאה", אלא "הבהמה אשר איננה טהורה".

אותנו לא ילמדו מה היא לשון נקייה, כי אנחנו מקפידים מאוד על לשון נקייה, אבל אם מישהו כאן חושב שאנחנו נחזור בנו מצדקת הדרך שלנו, הדרך של הבטחת הקדוש-ברוך-הוא לאברהם אבינו, כל מקום שתדרוך כף רגלך לך יהיה – לא נחזור מצדקת הדרך.

הדרך שלנו נכונה, הדרך פתוחה, וגם אם יתמהמה וגם אם יש קשיים – עם ישראל ינצח, עם ישראל חי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

קריאה:

היו"ר א' סלמוביץ:

אף אחד מהם איננו? למה? חבר הכנסת עובדיה עלי נמצא.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי בלבד, מכיוון ששאר המציעים לא חיכו עד עכשיו ובחרו לעזוב.

אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד קיום דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' עלי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

הכנסת לאחר רצח ראש הממשלה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 7651, בנושא: הכנסת לאחר רצח ראש הממשלה – של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי השר שיענה לו?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא נרשם.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לאחר הירצחו של ראש הממשלה נמצאת הכנסת באחד המוקדים שיש כאלה שמכוונים אליו את חצי הביקורת והאשם. הכנסת, שהיא המוסד הריבוני של מדינת ישראל, הכנסת שהיא, בעצם, השלוחה, היד הארוכה של אזרחי מדינת ישראל, נמצאת היום כשק אגרוף נחבטת ונחבטת כאילו יש איזה קשר בין מה שקורה בכנסת ישראל לבין המעשה המזעזע של רצח ראש הממשלה, והיא הופכת לשק אגרוף על-ידי גורמים שאסור להם בשום פנים ואופן להעביר ביקורת, אפילו אם היא צודקת, כנגד הכנסת. הראשון שבהם הוא ראש הממשלה בפועל.

במדינה דמוקרטית הכנסת עומדת מעל לממשלה. הכנסת בוחרת את הממשלה, הכנסת מייצגת את העם, הממשלה משרתת את העם, ולממשלה יש יחס של כבוד לכנסת.

נכון, זה לא נוח לממשלה לבוא לכנסת, כי לאיש לא נוח לעמוד בפני ביקורת. יותר נוח לעשות בלי שאיש יעביר עליך ביקורת. אבל אם אפשר לעשות ולעשות טוב בלי שתהיה ביקורת – האם האזרח יכול להחליט מה היא המדיניות הנכונה בלי שהוא ישמע את שני הצדדים? בלי שהוא ישמע את צד הממשלה והקואליציה מצד אחד ואת צד האופוזיציה מצד שני? האם האזרח, ולא משנה כרגע אם הוא תמך בממשלה או לא תמך בממשלה, לא צריך את דברי הביקורת של האופוזיציה שיחשפו בפניו, שיביאו בפניו מידע? האם האזרח לא צריך שישמרו על זכויותיו? ולפעמים דווקא האופוזיציה מרתיעה את הממשלה ואת השלטון מפגיעה בזכויות הפרט, בנכסי הפרט. זו לא שאלה כרגע של קואליציה-אופוזיציה, עבור מי הצביע אותו אזרח. גם אזרחים שהצביעו עבור הקואליציה חייבים לדאוג שתהיה אופוזיציה לוחמת בכנסת, על מנת שהם יוכלו לשבת בבית, לקבל את המידע, לראות את הצדדים המתגוששים ולהחליט עם מי הצדק, וללכת לבחירות כשהם יודעים על מה הם בוחרים, כשהם מכירים את הבעיות, כשהם מכירים את כל ההיבטים של המדיניות.

והנה, מה אנחנו שומעים? במקום שמושכלות יסוד אלה של הדמוקרטיה יהיו נר לרגלי הכול, אנחנו שומעים הסתה פרועה נגד הכנסת. אומרים: זה הכול התחיל בכנסת, הכנסת אשמה. מי אומר זאת? אלה רוצים שמהיום והלאה הכנסת תשתוק. זה לא האינטרס שלכם, זה לא האינטרס של האזרחים, זה אינטרס של מי שרוצים במדינה שבה ממשלה יכולה לעשות הכול בלי שתהיה מלה אחת של ביקורת.

ראש הממשלה בפועל לא יודע שצריך לנהוג כבוד בכנסת? אני אומר כאן: יש לו ביקורת – הוא צריך להבליג. במדינה דמוקרטית מי שמבקר את הכנסת זה אמצעי התקשורת, האזרחים, דעת הקהל. לא ממשלה מבקרת את הכנסת. ושלא יחשוב כאן מישהו שאני חושב שהכנסת נקייה מפגמים ונקיה מביקורת. יש לבקר את הכנסת. בכנסת הזאת היו דברים שהם לא בסדר.

אני עמדת פה על הדוכן ובמקום להאשים את האחרים אמרתי, שהיו דברים שאני נהגתי בהם לא בסדר בכנסת הזאת. היו פעמים שאני יחד עם כמה מחברי, הגענו למצב שקראנו קריאות ביניים ולא היה אפשר כאן לדבר, וזה לא בסדר. כמו שאני תובע לעצמי את זכות הדיבור אני חייב לכבד את זכות הדיבור של אחרים. אבל גם קראו לי קריאות ביניים, אני רק לא רוצה בעניין הזה להתחשבן. גם לי ניסו כך לסתום את הפה. אני לא עושה את החשבונות שלהם, אני עושה את החשבון של עצמי. מודה, אני לא הייתי בעניין הזה בסדר.

אבל מה הקשר בין העניין הזה לבין רצח ראש הממשלה? הרי מי שאומר את הדברים האלה מתעלם מדבר שכל אזרח במדינה הזאת יודע. הכנסת הזאת, הנוכחית, היתה כנסת שרק בה נשמעו איזה דברים? היו בה מעשי ליצנות למכביר. הכנסת ביזתה את עצמה בכל מיני דברים. האם פעם אחת בכנסת הזאת מישהו מחברי הכנסת כינה את ראש הממשלה, את אחד השרים, בשם רוצח? אני יודע שחבר סיעתו של בני טמקין כינה פעם שר, ואני בטוח שהוא מצטער על כך, את השר שרון, בשם רוצח. האם בכנסת הנוכחית זה קרה? לא. בכנסת הנוכחית היו דיבורים כלליים. הציבור לא יודע, אז הוא אומר: אם כולם אומרים שהיו הסתות, אולי היו הסתות. שיעלו כאן ויגידו פעם אחת איפה היתה הסתה, עם השם ומה אמרו, כדי שהציבור יוכל לשפוט.

אבל איש לא מעוניין שיהיה משפט צדק. פה מעוניינים ב"עליהם", מעוניינים להשתיק את הכנסת, מעוניינים להשתיק את האופוזיציה. אומרים: היו הסתות, זה התחיל בכנסת. מה התחיל בכנסת?

היתה כנסת שבה היה חבר כנסת אחד בשם מאיר כהנא שנרצח. היו בה ביטויים והיו בה הסתות שעולים עשרות מונים על הביטויים שנשמעו בכנסת הנוכחית. אם אומרים שיש קשר בין תרבות

הדיבור ומעשי הליצנות כאן, בכנסת, לבין מקרה רצח, אז אם קרתה טרגדיה כזאת בקדנציה הנוכחית, בקדנציה ההיא היו צריכות לקרות עשר טרגדיות כאלה. לא קרו, כי אין קשר בין הדברים. אין שום קשר. למה ליצור את הקשר הזה, ללא שום בסיס, ללא שום עובדה?

סגן שר החינוך – יש כאן תלמידים – מופיע בטלוויזיה לאחר מקרה הרצח המזעזע הזה, כאשר כל אדם אחראי היה צריך להפגין אחדות לאומית, כמו שהפגינו בני הנוער והמבוגרים, אותם מאות אלפים שבאו להזדהות עם יצחק רבין ולגנות את מעשה הרצח. לאחר מותו באו לקברו, עלו הנה לרגל. כל אלה באו והפגינו אחדות לאומית. מה אומר באותו רגע של זעזוע עמוק, של כאב לאומי מקיר לקיר, של בכי על רצח האדם, של בכי על רצח הדמוקרטיה הישראלית, מה אומר סגן שר החינוך? מנהיגי הליכוד – כך הוא אומר – חברי הכנסת של הליכוד הסיתו לאורך כל השנה האחרונה, רוצח, רוצח, במודעות, בסטיקרים, בפלקטים, באמירות. התוצאה של הערב הזה – הוא אומר – הצטברות של השנה האחרונה. זאת פשוט התוצאה של חבורת הרוצחים מהליכוד.

והם מדברים על אחדות העם, והם אומרים, בואו נשנה את תרבות הדיון. בואו נשתיק את האופוזיציה, שלא יגידו עוד דברים לא יפים. בשעת אחדות לאומית סגן שר החינוך ממשיך לכהן בתפקידו. אני לא מבקש ממנו שיבליג על דברים שאינם אמת. גם אם זה היה אמת, יכול להיות שבשעת אחדות לאומית הוא היה צריך לא לומר אותם. אבל על אחת כמה וכמה כאשר כל אלה דברי שקר ברורים.

אמר כאן מישהו מחברי הכנסת של הליכוד רוצח? שיקום כאן ויראה מי מחברי הכנסת של הליכוד אמר רוצח. ואם לא – שיתנצל. הליכוד הוציא מודעה שבה נקרא מישהו משרי הממשלה רוצח? אם כן, שיבוא וציג אותה בפני הציבור. אם לא – שיתנצל. היה איזה סטיקר שהוצא על-ידי הליכוד שבו השתמשו בהאשמת רצח ובמלה רוצח? אם כן, שיבוא ויראה אותו. אם לא – שיתנצל. אנחנו נהיה קורבנות של עליית דם? לנו יקראו חבורה של רוצחים ואנחנו נשלח את הילדים שלנו למערכת החינוך שעליה הוא מופקד? מי מדבר כאן היום על אחדות לאומית? האם אחדות לאומית תהיה במצב שבו סגן שר החינוך במדינת ישראל יקרא לנו רוצחים?

אני פונה מכאן אל הציבור הלאומי, הציוני הדתי: תרימו את הראש, אין לנו חלק ונחלה עם הרוצח המתועב הזה, אין לנו אשמה. לא דבק בנו רבב קל שבקלים. מי נלחם נגד השוליים הקיצוניים, נגד ארגוני טרור יהודיים – מיכה גולדמן או מיכאל איתן? מי הלך ליישובים ונפגש שם פנים אל פנים, תוך אימים, על מנת להוציא אותם מהמחנה – מיכה גולדמן או מיכאל איתן? מי כתב והתריע אחרי הרצח של ברוך גולדשטיין שקיימת סכנה מארגונים כאלה – מיכה גולדמן או מיכאל איתן? מי תבע לנקוט אמצעים נגד ארגונים לאחר שהוציאו אותם אל מחוץ לחוק ואמר למשטרה תעשו משהו – מיכה גולדמן או מיכאל איתן? ומי יותר אחראי לרצח הזה, מי שהיה צריך למנוע אותו, שהיה מופקד על השלטון, שהיה צריך לנקוט אמצעים, שהיה צריך לעשות מאסרים – הוא או אני? שר המשטרה או איש האופוזיציה? אבל כשרוצים לעשות חשבונות של בחירות, כשחושבים חמש דקות אחרי הרצח לא על האחדות הלאומית, לא על הצער האמיתי, לא על האבל, אלא שחושבים מייד איך אפשר לנצל זאת לקולות בקלפי, יוצאות אמירות מזוויעות כאלה מפיו של סגן שר החינוך, ואחריו מצטרפת המקהלה כולה.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, שהיום, ביום הזה חוגגים הפלשתינים בגדה וברצועת-עזה את יום העצמאות השביעי שלהם. בעזה ייערך הטקס המרכזי באצטדיון "אל-ירמוך" בהשתתפות יאסר ערפאת. בירושלים, כאן, קרוב אלינו, ייערך הטקס המרכזי בתיאטרון "אל-חכוואתי", בהשתתפותם של פייצל חוסייני, פעילי "פתח" מרכזיים ופעילים מארגוני האופוזיציה. ארגוני האופוזיציה. לא רחוק מכאן, מכנסת ישראל, מתכנסת חבורה, שחלקים נרחבים מתוכה, בעל-פה ובכתב, והחלקים האחרים

אומרים זאת שלא בגלוי, אומרים: אנחנו רוצים להשמיד את מדינת ישראל. הם צוהלים ושמחים. הם מרגישים, שהם מתקדמים במטרה שלהם. ה"אוריינט האוס", מרכז אש"ף בירושלים, יקיים היום אחר הצהריים קבלת פנים חגיגית לדיפלומטים. בהזמנות ששוגרו לנציגויות הזרות נאמר, כי האירוע ייערך בחסותו של הנשיא ערפאת.

אני שואל אותך, חבר הכנסת בני טמקין – אני אתך, אני מבין שאתם רוצים ליטול סיכונים, אבל יש לנו סכנות מול הסיכונים האלה, וצריך גם להיזהר. צריך להתאחד. במה אנחנו עסוקים? אמר לי ידידי וחברי חבר הכנסת עובדיה עלי, שהוא שמע שיש הערכות שזה, חס וחלילה, לא הרצח האחרון. אני רוצה לומר לכם: נראה שהעם היהודי לא למד את ההיסטוריה, אם היום אנחנו עדיין יכולים לשמוע על דברים כאלה של אנשים שלא מבינים שהם גורמים לפילוג העם נוכח הסכנה מנגד. ירושלים במצור, התהליך הזה עלול להוביל לחיסול מדינת ישראל.

בידיעה נוספת שהתפרסמה היום נאמר, שהפלשתינים מקבלים אישור להביא הנה עשרות אלפים לתחומי "הקו הירוק".

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי, אני יכול לצאת ולחזור עוד עשר דקות?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. אני מייד מסיים. זו הצעה רגילה, חבר הכנסת בני טמקין.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מייד מסיים. אתה צודק.

א. אני אומר שאתה צודק. ב. אני מבקש ממך: אני אשב ואשמע גם אותך. אנו מדברים.

בבקשה?

בנימין טמקין (מרצ):

יש לי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, הזמן כבר חלף.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה?

היו"ר א' סלמוביץ:

הזמן כבר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כן. אני אשב גם ואשמע אותך. אבל אני מסיים, כבר במשפט האחרון. כל מה שאני מנסה לומר הוא, שאנו נמצאים במצור, ולא יכול להיות שההיסטוריה תחזור על עצמה, שסכינאים וסיקריקים יחסלו יהודים ותהיה מלחמת אחים בתוך החומות, כשממול אנו ניצבים מול בעיה כזו.

כל מה שנותר לי לומר הוא רק לאחל לעצמנו, שנדע, מהאירוע הטרגי הזה, להפיק את הלקחים הנכונים, להבין את חילוקי הדעות, להתווכח ולהתנצח, כי זה חלק מהקדמה, אבל להסכים על כללי משחק מוסכמים, להסכים על עקרונות יסוד, להסכים על דברים שהם מעבר לוויכוח פוליטי, כמו המשפט, כמו הצבא, ולהשתדל להגיע למקסימום של הבנה באשר להמשך הדרך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת עובדיה עלי מציע להעביר את הדיון בהצעתו של חבר הכנסת איתן לוועדה. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, קודם כול אני רוצה לברך את חבר הכנסת איתן על הדברים הנכונים, הטובים והענייניים שהוא אמר כאן, ונדמה לי שדבריו נפלו על אוזן כרויה והיה טעם רב בדבריו, והלוואי שכולנו נלמד מהם וננהג על-פיהם.

אני ביקשתי את רשות הדיבור, ואני מציע להעביר את הנושא לוועדה כדי להדגיש אולי שתי נקודות. ראשית, אני מבקש לומר, שכל מה שאמרתי, לדבר בסגנון אחר, בלשון נקייה, בצורה תרבותית, מובן שאמרתי זאת כדי להפיק את הלקח שמתבקש. בכלל, זו הזדמנות לשנות סגנון אצלנו. מובן מאליו, שמי שעשה את המעשה הנפשע הוא בן עוולה. זה רצח מתועב, וכולנו מוקיעים אותו, מגנים אותו וסולדים ממנו, הוא עשב שוטה שצמח בשדה. אבל איש מאתנו לא מתכוון לקחת על עצמו אפילו כהוא זה מאותה אחריות לדבר הנורא הזה. עם כל הבקשה שלנו לשמור על תרבות דיון, על לשון נקייה, על סגנון דיבור נאות, על כבוד זה לזה, אסור בשום פנים ואופן להסכים לסתימת פיות. זה הערך הראשון בדמוקרטיה. דמוקרטיה מבוססת, בין היתר, על זכות חופש הביטוי, על סובלנות, על שיוון בין אנשים, בין זרמים, בין דעות. ואנו כאן נרמוס ברגל גסה את חופש הביטוי, נפגע בזכות הבסיסית הזו – אי-אפשר לבסס על כך חברה דמוקרטית. אנו נפגע בדבר המקודש ביותר לדמוקרטיה.

הדבר השני שהייתי מבקש להדגיש הוא כל נושא הדבקת התוויות והסתה נגד חלקים בעם. יש כאן איזו תופעה, והצביע עליה גם ידידי הטוב חבר הכנסת מיכאל איתן. אסור לנו להשלים עם התופעה הזו. אם חפצי חיים אנחנו, חייבים לגלות אחדות, ובאותה עת לא לנסות להפיק איזה הון פוליטי ממעשה נפשע כזה. זו פשוט התנהגות צינית שלא ראויה. זה חלק מהלקחים שאנו חייבים, חבר הכנסת איתן. לדברים אלה כיוונתי את דברי הקודמים, בלי שאנקוב בשמות. יכולתי גם לנקוב בשמות אחרים, גם כאלה שיושבים ליד שולחן הממשלה, שהתנהגו בצורה צינית, עשו שימוש ציני בעניין הזה. לא מניתי את הדברים. ניסיתי כאן לדבר לכולנו בלשון אחת, אבל דברי כוונו בהחלט גם לאותם חלקים שחייבים להפיק את הלקחים ולשמש דוגמה לציבור כולו.

היו"ר א' סלמוביץ:

על איזו ועדה אתה מדבר, חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

ועדת החינוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

החינוך. בסדר.

חבר הכנסת בנימין טמקין מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת איתן מסדר-היום. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי יושבת-הראש, מובן שאני לא מתכוון להסיר את הצעתו, אלא להשתמש בהזדמנות הפרוצדורלית הזו כדי לומר דברים קצרים, ואני מבקש את ההתחשבות של היושבת-ראש.

אני לא מתכוון ואין לי זמן לענות עכשיו פה על הדברים שאמר חבר הכנסת איתן, ויש לי מה לומר.

אני רק רוצה לומר, שהתקפה על הכנסת היא גם כאשר נאמר שאין לה מנדט ואין לה זכות, בגלל הרכבה, בגלל מציאותם של אזרחים ערבים בתוכה, לקבל החלטות. גם זה פגיעה בכנסת, ואני יודע מאיזה צד ומאיזה כיוון באה ההתקפה הזאת.

מכיוון שחשוב לי מאוד לומר את הדברים, אביא כאן דברים שאמרתי בפברואר 1993, חודשים רבים לפני הסכם אוסלו, בקשר להירצחו של אמיל גרינצוויג, זיכרונו לברכה. הרימון ההוא נזרק בתקופה של מתח פוליטי, באווירה של הסתה לאומנית חריפה. אינני רוצה לומר שהמחנה שאני משתייך אליו לא חטא באמירות קשות כלפי מחנה הימין. אני אישית למדתי לקח קשה על עוצמתן של המלים כנשק. אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת כדי להתנצל בפני כל אלה שפגעתי בהם באופן אישי או באופן ציבורי על-ידי אמירות קיצוניות בלתי מרוסנות.

אבל אני רוצה לומר, באווירה שהיתה אז ובאווירה שיכולה להיווצר מחדש, כי החברה הישראלית אומנם לא הידרדרה מאז לאותם מצבים שפחדנו מהם וחשבנו שיבואו, אלא היא עצרה בזמן ביחסים שבתוכה. אבל איש לא מבטיח שברגע של מבחן אמיתי, מבחן קשה שיכול לבוא, כאשר ניכנס למשא-ומתן רציני ונגיע להסכם שלום, שאנחנו נהיה באותה מידה מחויבים כולנו לקיים את הדמוקרטיה ואת הסובלנות ההדדית.

אני מדבר מתוך לבי, ואני מקווה שאתם מאמינים בכנות דברי. יש התקפות קשות גם מהמחנה שלנו כלפי הימין, אבל על המחנה השני להבין, שבקרבו של העם הסובל גם מטרואומות של העבר וגם מהסכנות הביטחוניות האמיתיות של ההווה, האשמה של שיתוף פעולה עם אויב מסוכנת במיוחד, כי היא יכולה להוביל ליחס דומה ליריבך הפוליטי כמו לאויבך הלאומי.

בגלל המצב הזה על המחנה השני, כלומר, על מחנה הימין בישראל, מוטלת אחריות מיוחדת במינה לשמור על הדברים האלה ולא לחזור עליהם. הכוונה לדברים הקיצוניים באמירות של בגידה, וישי, שלטון של פטן ודברים מהסוג הזה שנאמרו כבר אז וחזרו אחר כך.

אני מבקש דבר אחד: שהמחנה הדמוקרטי הגדול במדינת ישראל, המורכב משמאל ומימין, המקבל את כללי המשחק המשותפים הדמוקרטיים המיוצגים על-ידי הריבון הזה ללא עוררין, שהמחנה הזה יתאחד כנגד השוליים, השוליים הרחבים מאוד היום, לצערי הרב, שאינם מקבלים את העיקרון הזה של ריבון הכנסת, של כללי משחק דמוקרטי, של סובלנות הדדית ושל הכרה בערך האדם באשר הוא אדם.

לא תהיה אחדות העם המבוססת על כך שכלפי ערבים יהיה מותר לעשות מה שלא מותר לעשות ליהודים. מי שצועק, למשל, "מוות לערבים", סופו שיהרוג גם יהודים. אם אנחנו לא נלמד את השיעור הזה מהר ככל האפשר, אנחנו נחזור, לצערי הרב, למה שהיה קיים לפני הרצח ואולי – אני מקווה מאוד שלא – לרציחות נוספות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין.

חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מסכים להעברת הדיון לוועדה, ועדת החינוך והתרבות?

מיכאל איתן (הליכוד):

במליאה, במליאה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

ביקש כרגע חבר הכנסת טמקין.

סילבן שלום (הליכוד):

ההצעה הקודמת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא היית פה, חבר הכנסת סילבן שלום, עברנו לנושא הבא.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד קיום דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה: מטעם ועדת הכספים – הצעת חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד) (תיקון) (סייג לתחולה), התשנ"ו-1995, של חבר הכנסת רענן כהן. ומטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה – הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 57) (התפטרות חבר מועצה), התשנ"ו-1995, של חבר הכנסת יצחק לוי.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (מס' 3), התשנ"ו-1995, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

פסיקת בג"ץ המכירה בגיור רפורמי

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 7608, 7609, 7610, 7627, 7634, 7637, 7645 ו-7657, בנושא: פסיקת בג"ץ המכירה בגיור רפורמי, של כמה מציעים. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת יוסף עזרן – אינו נוכח. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאנחנו הולכים לדון בו עכשיו הוא בדרך כלל נושא טעון ביותר, אם היינו בימים רגילים. ההחלטה של בית-משפט העליון היא, שתוך שישה חודשים צריכה הכנסת להחליט מה דעתה בנושא הגיור, האם הוא כהלכה אם לאו, ואם לא תחליט לא יצטרכו בסופו של דבר אישור של הרבנות הראשית לרישום גיור. נושא זה היה, לפי דעתי, מעורר סערה ציבורית עזה, והיינו עדים עוד הפעם לקיטוב, אולי בין אנשי מרצ והשמאל לבין המפלגות הדתיות בימין, כשהעבודה והליכוד בתווך בצורה זו או אחרת.

טוב שהיום אנחנו יכולים לדון בעניין הזה ברצינות, כי פעמים רבות, כשאנחנו דנים בנושא מתוך התלהטות יצרים, אנחנו לא מגיעים לכך שאנחנו דנים בעניין לגופו.

אני לא רוצה לדון בהחלטה של בית-המשפט העליון בלי שאני מזכיר החלטה שהתקבלה שבוע קודם לכן, או ארבעה ימים קודם לכן, בנוגע לחוק-גל, בנוגע לסמכות של בית-המשפט העליון לפסול חוקים של הכנסת.

אני חסיד גדול מאוד של בית-המשפט העליון, אבל יש לי מין הרגשה או מועקה קשה מאוד, שאנחנו צועדים בבטחה לעבר התנגשות בלתי נמנעת בין הרשויות השונות. בית-המשפט העליון, בעיקר בשנים האחרונות, מגלה אקטיביזם שיפוטי, בעיקר על-ידי השופט אהרן ברק, ועם הפיכתו לנשיא בית-המשפט העליון האפשרות הזאת גדולה עשרות מונים.

אני הייתי מצפה היום, כאשר הוא משמש נשיא בית-המשפט העליון, שינהג בריסון. הרי לא יכול להיות מצב, שבסופו של דבר הזרוע השיפוטית תהפוך להיות גם רשות מבצעת וגם רשות מחוקקת. הרי בחקיקה הם עוסקים יום-יום, כל פסק-דין שיש בו הלכה חדשה הוא חקיקה שיפוטית, אבל זה דבר שצריך להיות, שצריך להיעשות, דבר מקובל לחלוטין.

אם רוצים להגיע למצב שבו לבית-המשפט העליון יש סמכות לבטל חוק על סמך איזו חוקה בלתי כתובה – יכול להיות שעקרונית אני מסכים לזה – זה לא יכול להיעשות בצורה שבה זה נעשה. כל חוקה חייבת לעמוד למבחן ציבורי נוקב, לדיון בעד ונגד, גם בקרב הציבור וגם בקרב נציגיו כאן, בבית-המחוקקים.

עם כל הכבוד לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שאני בעדו, ולחוק-יסוד: חופש העיסוק, אין אפשרות לקבוע דרך שני החוקים שאכן יש מהפכה חוקתית שמאפשרת היום לבית-המשפט העליון לבטל חקיקה של הכנסת. לפי דעתי, זו חוקה בדלת האחורית.

גברתי היושבת-ראש, כבר תם זמני?

היו"ר א' סלמוביץ:

שלוש דקות. עוד דקה וזהו.

סילבן שלום (הליכוד):

אני אומר שבעניין הזה יש בעיה לעשות זאת בדלת האחורית.

עכשיו אעבור לנושא עצמו. זרמים ביהדות הם דבר שהיה קיים הרבה שנים. פעם קראו לזה בית הלל ובית שמאי. כולם היו אורתודוקסים אבל אחד הקל יותר ואחד עשה זאת בצורה אחרת. היום אולי הייתי אומר שזו הציונות הדתית-לאומית מול היהדות החרדית. הזרמים הרפורמיים והקונסרבטיביים, הם קיבלו שורש ונחלה בעם היהודי כבר הרבה מאוד זמן.

אני יהודי אורתודוקסי. אני שומר כשרות, אני איש מאמין. מהבחינה הזאת, הלוואי שכולם היו כך. אני הייתי רוצה לראות את כולם שייכים ליהדות האורתודוקסית, כדי שבסופו של דבר נוכל להגיע למצב שבו אנשים לא יחשבו שהם פסולי חיתון לגבי אנשים אחרים. אבל מאחר שאי-אפשר לומר שאין יהדות אחרת, אי-אפשר לומר שהיהדות האחרת אינה קיימת, חייבים לעשות הכול כדי לקרב את כל זרמי היהדות לעבר היהדות.

לסיכום העניין, הייתי מצפה שהכנסת אכן תחליט בנושא הזה תוך שישה חודשים. אם היא לא תחליט בנושא הזה תוך שישה חודשים, אני צופה כאן מצב בעייתי מאוד. אני יודע שהקואליציה הנוכחית אינה מזדהה עם היהדות הדתית. היא קרובה יותר לנושא של הגיור הרפורמי. אבל בכל מקרה, כל אחד לפי מצפונו, לפי הבנתו, יצטרך להחליט מה הוא עושה. אני מקווה מאוד שהדבר ייעשה בהקדם, כדי שתהיה אחדות בעם ישראל ולא יהיה פילוג. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את חבר הכנסת שלום יהלום. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

בנימין טמקין (מרצ):

לא אמרת איך תצביע.

סילבן שלום (הליכוד):

תשאיר לי את העניין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אתה בעד הגיור הרפורמי או לא?

סילבן שלום (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מאפשרת את הדיון הזה. אני מבקשת להפסיק. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, בשבוע האחרון, עם הירצחו של יצחק רבין, זיכרנו לברכה, הרבינו להשתמש בססמה, בשאיפה, בתקווה לאחדות העם. כך אמרנו: עם ישראל צריך להיות מאוחד, עם אחד.

אם נשים יד על הלב, יש כמה דברים שמאחדים את העם. אחד הדברים החשובים ביותר הוא חוק המעמד האישי של נישואין וגירושין על-פי דין תורה. היה עוד נושא, שעכשיו נפגע קשות בצורה תהומית ומחרידה על-ידי בית-המשפט העליון, וזה הנושא של מיהו יהודי. הכרסום כבר נתן את

אותותיו כשדיברו על גיור בחוץ-לארץ, והנה עכשיו בית-המשפט הסיר את התנאי שגיור צריך להיות על-פי תקנות הרבנות הראשית.

אני חושב, ששאיפתו של כל אדם בישראל, כל יהודי בישראל, בין שהוא דתי ובין שהוא חילוני, היא ליצור אמת-מידה שכל העם מקבל אותה, מה פירוש יהודי. נכון שזו צריכה להיות אמת-מידה שבמידה מסוימת מחמירה יותר, מה שנקרא הגיור האורתודוקסי על-פי הרבנות הראשית, משום שבו כל הזרמים מכירים, גם הרפורמי וגם הקונסרבטיבי. לעומת זאת, אם נגיע למסקנה שכל זרם יכול להגיד מיהו יהודי, הרי שהזרמים לא יכירו זה בזה וייווצרו כאן ממש שלושה עמים יהודיים, כפי שהדבר קיים בארצות-הברית: הרפורמים לא מתחתנים עם האורתודוקסים, והאורתודוקסים לא רואים ברפורמים יהודים, נישואי תערובת של רפורמים הם דבר של יום ביומו, והעניין שרב רפורמי עומד יחד עם כומר מתחת לחופה משותפת – זה מביא אתו את החתן הנוצרי וזה מביא אתו את הכלה היהודייה ועושים חתונה משותפת – הוא דבר של יום ביומו. לרב רפורמי כזה, שמוכן לחתן יחד עם כומר יהודייה ונוצרי, לא יכול הזרם האורתודוקסי להסכים שגיוריו גיורים. יהיה מצב שאנשים שייקראו יהודים לא יוכרו כיהודים, והדבר יביא, בסופו של דבר, לקרע עמוק כל כך בעם שלא נצא ממנו, כפי שהדבר נעשה בארצות-הברית וכפי שכל אחד שחי בארצות-הברית יודע שכך נעשה.

אני חושב, שלמרות הבעייתיות של הנושא, שכל זרם בא עם האידיאולוגיה שלו, ואנחנו בהחלט מבינים זאת, אין ברירה אלא לקבוע אמת-מידה אחידה גם לכל הזרמים האלה כדי שיהיה פה עם אחד.

הדבר הזה נחקר לראשונה על-ידי ראש הממשלה דוד בן-גוריון, זיכרוננו לברכה. בנושא הזה הוא הלך ושאל עשרות אידיאולוגים, הוגי דעות מכל העולם היהודי, חילונים כדתיים, פילוסופים, גדולי היהדות באותה שעה. רובם ככולם השיבו לו שהגיור צריך להיקבע על-פי אמת-המידה האורתודוקסית. דוד בן-גוריון קיבל את העצה הזאת, ווהממשלות בראשותו קיבלו את העניין תמיד. אלא שהדורות האחרונים, הממשלות האחרונות והכנסות האחרונות פרצו פרצות בנושא הזה. אני אומר שהדבר יביא לכך שיהיו כאן ספרים לעדה האורתודוקסית שהולכת תחת הרבנות הראשית, מקבלת את הוראות הרבנות, יהיה ספר לעדה הרפורמית ויהיה ספר לעדה הקונסרבטיבית. אלה לא יתחתנו עם אלה, אלה לא ישבו עם אלה, אלה לא יכירו ביהדותם של אלה. הדבר יביא לקרע עמוק כל כך שלעולם לא יוכל לתקון, אלא אם יבוא משיח צדקנו במהרה בימינו.

צריכים להגיד לזכותו של בית-המשפט – לחובתו יש לזקוף את הפרצה, אבל לזכותו שהוא עדיין לא קבע עמדה בעניין הזה ואמר שהוא מצפה מכנסת ישראל שתקבע את עמדתה. הכדור כרגע מונח לפתחנו. הכנסת היא זו שצריכה להחליט האם גיור הוא גיור כהלכה, האם גיור בישראל הוא גיור כהלכה.

אני קורא לכנסת, למרות הבעיות ואף שאנחנו נמצאים בשלהי הקדנציה, להתאחד במה שהיה הסטטוס-קוו עד לפני פסיקת הבג"ץ ולהתלכד בכך שגיור לצורך מרשם האוכלוסין גם הוא גיור כהלכה, כמו שהוא גיור לצורך חוק הנישואין והגירושין, חוק המעמד האישי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום. חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחריו – חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד שר הדתות, אני מקדם בברכה את חיילי צה"ל הנפלאים והנחמדים שנמצאים ביציע. חילכם לאורייתא.

כמה צדק כבוד קדושת הרבי מלובביץ', שהפעיל את כל כובד משקלו על בעיית מיהו יהודי ולחם בחירוף נפש להוסיף את המלה: כהלכה. היום אנחנו רואים שהבג"ץ מכיר בגיור רפורמי. אסור לקרוא לזה גיור, זה דמוי גיור, סימולציה של מעין גיור, וקוראים לזה בשם גיור. בושה וחרפה.

כל היום מדברים פה חס וחלילה נגד מלחמת אחים, באמת חס וחלילה. אתם יודעים שעם הגיור של הרפורמים כבר לא צריך מלחמת אחים, זה הופך אותנו לשני עמים. לנו אין בעיה עם זה. אנחנו נפתח ספר יוחסין ונתחתן בינינו לבין עצמנו. אבל מה יהיה על עם ישראל בכללותו? הרי כבר לא יוכלו לתת לשני הזרמים להתחתן.

ביקשתי מספרני הכנסת לאסוף לי חומר על הרפורמים והרפורמה. זה התחיל בגרמניה עם מנדלסון, דרך אברהם גייגר, דרך הרמן כהן, זה המשיך בארצות-הברית על-ידי רבי וייז. ואני שואל אתכם בכנות, תעשו אתם, לא אנחנו, סקר כמה מאלה שהלכו לרפורמה נשאר היום יהודים. אני מציע שהכנסת תקבל עליה לערוך סקר שיבהיר כמה מהם נשארו יהודים, ואז יתברר שכמעט 100% התבוללו ונעלמו מהעם היהודי. זה מה שאתם רוצים?

בנימין טמקין (מרצ):

כל העם בארצות-הברית הוא רפורמי וקונסרבטיבי – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת טמקין, לא, לא, לא. אני אומר לך שאני בדקתי את העניין. העם הזה שעליו אתה מדבר הם לא הצאצאים. ההם התבוללו. העם הזה הוא תוצאה של תהליך, אבל מה שהיה במאה ה-19 התבולל ונעלם מהיהדות. אני מציע שתעשו סקר אובייקטיבי, לא סקר שלי.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל כולם היו קודם לכן אורתודוקסים.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו אורתודוקסים עד שנכנס הקלקול הזה, הטרגדיה הזו. כמה נשארו בצרפת לאחר האמנציפציה? כמה נשארו בגרמניה לאחר מנדלסון? כמה נשארו בארצות-הברית? תופתע לראות את התוצאות, ואז תגידו: חלילה וחס.

אני רוצה לסיים, כדרכי, עם פרשת השבוע. חושבים שנעמי שמר חיברה את השיר "העולם כולו נגדנו". לא נכון. אברהם העברי. מה זה אברהם העברי? אברהם מעבר אחד, וכל העולם נגדו מהעבר השני. הקדוש-ברוך-הוא לוקח את אברהם ואומר לו: תשמע, צא החוצה וראה את הכוכבים – "כה יהיה זרעך". אומר אברהם אבינו: סליחה, הקדוש-ברוך-הוא, אני מלא אמונה, אבל אני בן 85 ואשתי בת 75, אפילו ישמעאל עדיין לא נולד, אז איך זה ש"כה יהיה זרעך", מאיפה יהיה זרעך? "ויאמין בה" – אף שזה בלתי ייאמן, "ויחשבה לו לצדקה". השם חשב לאברהם לצדקה על שהאמין בו על דבר לא ייאמן.

ואז אומר לו הקדוש-ברוך-הוא: וגם נתתי ממנה לך בן וקראת שמו יצחק. למה יצחק? בגלל הצחוק. האם אתם כבר ראיתם שקוראים לילד שבוכה בשם בכיני? או לילד שמעצבן בשם עצבני? מה זה לקרוא לילד על שם הצחוק? מה הסימבוליקה של הצחוק? ואם תספרו תמצאו: ותצחק שרה בקרבה, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי. מצחק, מחייך, צחוק-צחוק. מה הצחוק הזה? זה הסמל של עם ישראל. כולם צוחקים מאתנו, כולם לועגים לנו, ואז – "וכל הבארות סתמום פלישתים". סותמים את הבארות, את היסודות של עם ישראל.

ויאמר אבימלך אל יצחק: "לך מעמנו כי עצמת". פתאום מתחילים לקנא. הקטנצ'יק הזה, יצחק'לה, לפתע פתאום הוא עצום וגדול. וישוב יצחק ויחפור את הבארות ויקרא להן שמות כשמות שקרא אביו; אותם שמות – אותו רש"י, אותה גמרא, אותם ראשונים, אותם אחרונים. ויחפור פעמיים ויתקוטטו ויקראו שטנה, שני בתי-מקדש שנחרבו, ויחפור פעם שלישית ולא רבו עליה, ויקראו לה רחובות.

צוחקים לנו, לועגים לנו. ואנחנו – יצחק הקטן. אבל כה יהיה זרעך. עברו 4,000 שנה מאז ניתנה אותה הבטחה לאברהם אבינו, ואנחנו עומדים בכנסת ישראל כאשר ביציע יושבים נציגי צבא-הגנה לישראל. "כה יהיה זרעך" – נתקיימה הנבואה. כשם שהתקיימה ההתחלה, עם ישראל יחיה לעולם, הרפורמים – שם שמעם – יאבדו מן העולם, ורק מי שיעבור גיור כהלכה הוא יהיה יהודי.

היו"ר ע' עלי:

מה זה? זה לא מכובד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מדבר על מציאות. כמו שהם אבדו מן העולם, כן הם יאבדו.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני בכל זאת – – –

השר לענייני דתות ש' שטרית:

דיברו קודם על סובלנות – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מסתייג מהדברים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני חוזר ב'. אבל זה ביטוי שנאמר, שבמציאות מי שמרחיק עצמו אובד מן העולם היהודי. כדי שלא תהיה אי-הבנה, אני חוזר ב'.

היו"ר ע' עלי:

אבל זה חלק מהעם היהודי. אתה יכול להסתייג מהדברים, לפי הבנתך. בנושא הגיור אני בוודאי מסכים אתך, אבל לא צריך לקלל ולגדף כך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא קיללתי.

היו"ר ע' עלי:

לא גידפת, לא קיללת? בכלל לא.

חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, עדיין לא התאוששנו מהאירוע הטרגי של הירצחו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ומכל עבר נשמעים קולות הקוראים לביצור שלום בית בתוכנו, תוך קריאה לסילוק חילוקי דעות וחתיירה לאחדות בעם, והנה נפל דבר בישראל, אשר בוודאי אינו תרופה לאחדותו של העם, אלא פתח ליצירת אווירה של פיצול ופירוד בקרבנו.

כוונתי לפסק-דין של בג"ץ בהרכב מורחב בנושא שעלול להעמיק את הקרע ולהופכו לקרע שאינו מתאחה. פסק-הדין עלול למעשה לגרום להכרה בגיורים פיקטיביים שנעשים על-ידי הרפורמים – פרצה חמורה בחומת שלמות העם.

הקביעה של הבג"ץ, בדעת הרוב, כי פקודת המרת הדת המנדטורית אינה מונעת רישום של מי שהתגייר בגיור רפורמי כיהודי וההכרה בו כיהודי לצורך חוק השבות, היא מהפכה מסוכנת, אשר השלכותיה עשויות לפלג את העם. קביעה זו עלולה לפגוע במוסכמות שנקמו במשך כל שנות קיום המדינה ושמרו על ייחודו ועל טהרתו של עם ישראל.

אומנם בג"ץ לא קבע כי שר הפנים חייב לרשום את מי שהתגייר בגיור רפורמי כיהודי במרשם האוכלוסין, וזאת נוכח העובדה שהרשויות לא שקלו את הליכי הגיור הרפורמיים לגופם, והנושא לא עלה כלל לדיון, וממתין חודשים מספר להכרעת הכנסת.

עובדה היא, כי רוב הציבור בישראל, גם חלק הארי של מי שאינם שומרי מצוות, לא יוכל לעבור לסדר-היום. רובו של העם רוצה בהמשך קיומם של חוקי אישות על-פי התורה, על-פי ההלכה הצרופה והמקודשת אשר שמרה עלינו ועל ייחודנו, והמצב החדש מסכן זאת.

דיני המעמד האישי של היהודים בארץ נמסרו בתוקף החוק אך ורק לידי הרבנות הראשית. חוקים שנתקבלו עם קום המדינה על-ידי הכנסת, וברוב גדול, כי כולם הבינו את החשיבות של הבעיה לקיומו ולייחודו של עם ישראל, וסמכו ידיהם על החוקים האמורים. החלטת בג"ץ המדברת על חוק השבות עומדת בסתירה לחוקי האישות הקיימים והקובעים מעמד מיוחד ובלעדי להלכה היהודית. במיוחד כאשר ברור לכולנו, שהרפורמים אין להם כל אחיזה בישראל, והם מייצגים חלק שולי שבשולי בחברה היהודית בישראל, למרות ההשקעות העצומות של תנועת האם בארצות-הברית ומאמצים להכות שורשים בארץ.

והרי ציטוט מדבריו של השופט צבי טל, בדעת מיעוט, שאמר, בין השאר: "על המגייר לבחון את רצונו האמיתי של המתגייר להתגייר ואת כשירותו. החלטה כזו חייבת לבוא על-ידי גוף בלתי תלוי. גיורים פרטיים, הנהנים בכסף ובשטר, נגועים בחוסר תלות המהווה את הבסיס לשיקול ראוי."

"הגיור הוא הצטרפות לעם ישראל. זה כל אופיו וכל מטרתו. מכאן נגזרים כמה מאפיינים הכרחיים, והחשוב הוא שהגיור יוכר על-ידי הציבור אליו מבקש המתגייר להצטרף. גיורים שאינם מקובלים על חלק נרחב בעם מפלגים אותו ויוצרים שתי קבוצות, האחת מכירה ביהדותם של כל חבריה, והאחרת רואה בהם ערבוביה של בני העם ושל זרים."

והשופט מוסיף: "נקודה זו מקבלת משנה משמעות במדינת ישראל של 1995, עקב העלייה של יותר מחצי מיליון יהודים מחבר העמים. ברור כי חלק לא מבוטל מן העולים נזקק לגיור, והשאר הסמכות לגייר אותם בידי הרבנים הראשיים, רק היא תבטיח שהמתגיירים יוכרו על-ידי הציבור כולו. לעומת זאת, הכרה בגיורים פרטיים תיצור ציבור רחב שיחשוב עצמו יהודי בעוד חלק נרחב אחר של הציבור לא יראה אותו כך.

"דרך המלך להבטיח כי הגיורים לצורכי שבות ומרשם הם אכן הליך של הצטרפות לאומה – אך ורק על-ידי הפקדת נושא הגיור בידי רשות ממלכתית גבוהה העוסקת בנושא, והכוונה לרבנות שאיננה מבצעת ואיננה מכירה אלא בגיורים המוכרים על-ידי ההלכה, כשהגיור הוא הליך דתי."

ואומנם קובע נשיא בית-המשפט העליון, מר ברק – "אין אנו נוקטים כל עמדה בשאלת מה הוא הגיור בישראל, ממילא איננו נוקטים כל עמדה בשאלה אם כל גיור רפורמי הנערך בישראל יוכר כגיור לצורך חוק השבות אם לאו. שאלה זו לא הוצגה בפנינו כלל".

חברי הכנסת, הפעם מדובר בנושא רגיש מאוד, ואם לא יינקטו תוך זמן קצר צעדים, הרי החלטות בג"ץ עלולות לכרסם גם בחוקי האישות ובכל החקיקה אשר בעמל רב הושגה לשם שמירה על אחדותו של העם בישראל, ונגרום, חלילה וחלילה, לפילוג ולשסע ונהיה לשני עמים. זו הסכנה העומדת בפנינו, וכולנו מחויבים למנוע אותה.

ועל כן, אדוני היושב-ראש, אדוני השר, יש צורך בהידברות של רוב חלקי הבית לתיקון החוק באופן ברור ולקביעת יהודי מיהו – יהודי על-פי הלכה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ורדיגר. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה.

חבר הכנסת ורדיגר, אני מבין שאם היתה פסיקה של בג"ץ – הדרך היחידה היא לשנות את הדברים באמצעות חקיקה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

נכון. לכן פניתי לכנסת.

היו"ר ע' עלי:

כך אני מבין. אם לא, אז השר לענייני דתות, שהוא משפטן בכיר, רציני ובר-אורין ודאי יחווה דעתו איך עושים זאת.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדוברים לפני דיברו בשם אחדות העם. אני רוצה להזכיר, שהסיבה להקמתה של מדינת ישראל, התפיסה הציונית מדברת על כך שמדינת ישראל היא – בפוטנציאל, לפחות – המדינה של כל העם היהודי באשר הוא. מי שרוצה באחדות העם ובהינף יד מבטל את קיומם של זרמים שבארצות-הברית לפחות מהווים את רוב רובו העצום של העם היהודי שם, משענת חשובה ביותר למדינת ישראל, יהודים יקרים שאנחנו היינו רוצים לראות אותם גם כאן – מי שעושה זאת, מי שמדבר כך על הרפורמים ועל הקונסרבטיבים, מי שעושה זאת הוא המחלק את העם, הוא המפלג אותו.

אנחנו עדים להחלטת בג"ץ, שבאה להשוות, ואיש לא דיבר על מה החליט הבג"ץ. הבג"ץ החליט, שיש צורך להתייחס לעובדה שגיורים בחוץ-לארץ של רפורמים וקונסרבטיבים מוכרים לצורך חוק השבות במדינת ישראל, בעוד גיורים של רפורמים וקונסרבטיבים במדינת ישראל אינם מוכרים גם לאותן המטרות עצמן. הם אומרים: לא יכול להיות מצב שבו יהודי, בן-אדם שהתגייר בחוץ-לארץ כרפורמי או קונסרבטיבי יוכר כעולה, כאזרח במדינת ישראל, ועולה חדש שהגיע מברית-המועצות ורוצה לעבור גיור רפורמי איננו מוכר כעולה חדש, כאזרח ובעל כל הזכויות שיש ליהודי מאותו רקע שמגיע למדינת ישראל. מכיוון שכך, יש כאן בסך הכול ניסיון להשוות את המצב.

חבר הכנסת ורדיגר ציטט את דברי השופט טל המכובד, אמר שהיה רוב. הוא לא אמר שהיה רוב של שישה שופטים כנגד אחד.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אמרתי שהוא במיעוט.

בנימין טמקין (מרצ):

מאה אחוז, במיעוט של אחד. אותם שישה שופטים הסכימו עם הקביעה של השופט שמגר, שאומר כך: חופש הדת והמצפון הוא מעקרונות היסוד של שיטתנו, ובמסגרת זו גם חופש המרת הדת. פרשנות סבירה מחייבת כי הרשויות השונות לא יתערבו בתחום זה באוטונומיה של הפרט, וכי החלטתו של תושב או אזרח להמיר את דתו והחלטתו לקבל אדם אל חיק הדת אליה הוא בוחר להשתייך יהיו חופשיות מהתערבות ומהסדרה של המדינה. בחברה חופשית רשאי כל אדם להמיר דתו כרצונו, הוא אינו זקוק לשם כך לאישור שלטוני פורמלי.

עם כל הכבוד, כאשר מדובר על אזרחים שרוצים להצטרף לעם היהודי – והעם היהודי היה תמיד הטרוגני. ואם לא היו קיימים הזרמים הרפורמיים והקונסרבטיביים בארצות-הברית, למשל, היה צריך להמציא אותם, מכיוון שהעובדה היא בניגוד למה שנאמר כאן, שהאורתודוקסיה הצליחה לשמור על העם היהודי שלם – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה לא נכון.

בנימין טמקין (מרצ):

סלח לי, גם לי היה סבא מהשטעטל, לא רק לך, עם כל הכבוד. ואנחנו מכירים את התהליכים שעברו על העם היהודי האורתודוקסי שהלך לכל מיני כיוונים, מהסוציאליזם לציונות, להתבוללות, לרפורמה ולכל מיני דברים אחרים, והם היו כולם אורתודוקסים קודם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, שמת לב שלא הפרעתי לך באמצע.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מותר לי להעיר לך. אנחנו כאן במדינה יהודית לא יכולים להפוך אותה למדינה של גויים. אין צורך. יש הרבה מדינות – – –

בנימין טמקין (מרצ):

מאה אחוז. ההבדל היחיד, כפי שידוע לך, הוא בהגדרה של להיות יהודי. יש הבדלי גישות בעניין הזה, ויש זרמים ביהדות, אלא אם כן אתה רוצה לומר שכל הרפורמים והקונסרבטיבים בארצות-הברית אינם יהודים. אלא אם כן אתה רוצה לומר שהרפורמים והקונסרבטיבים במדינת ישראל אינם יהודים. אם אתה רוצה לומר את הדבר הזה, אז לפי דעתי אתה עושה עוול לאותה אחדות של העם שאתה מדבר עליה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה מסלף.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, לא ייתכן.

מכאן אני רוצה לפנות במיוחד אל ציבור העולים החדשים מברית-המועצות במדינת ישראל. החלטה זו, אם היא לא תופר על-ידי הכנסת על-ידי חקיקה מיותרת שלא צריכה להתקיים ולא צריך לשנות – ואנחנו במרצ נתנגד לכל ניסיון לשנות את החוק ולהתערב בהחלטה הנכונה של בית-המשפט העליון – אם הכנסת לא תתערב, בית-המשפט העליון יחליט על-פי היסודות הדמוקרטיים היסודיים של כל חברה. אגב, הם אותם היסודות שמאפשרים ליהדות האורתודוקסית בארצות-הברית להתקיים בחופש ולקיים את המצוות על-פי דרכם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אילו דברים אלה?

בנימין טמקין (מרצ):

אני אומר לך, כל מה שאני מבקש מכם, הרב ורדיגר – תרשו לנו בישראל לחיות על-פי אותם העקרונות שאתם דורשים לחיות על-פיהם בארצות-הברית. לא יותר ולא פחות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אנחנו רוצים לשמור על העם היהודי, על טהרתו ועל קדושתו. אין לנו שום מטרה אחרת.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני חבר הכנסת ורדיגר, ההבדלים בין התפיסה הציונית שלנו לבין התפיסה שלך ידועים. הציונות התבססה על תפיסה לאומית של העם היהודי, על תפיסה תרבותית של העם היהודי, שכוללת גם אלמנטים דתיים, אבל אלמנטים דתיים מכל מיני סוגים. יש אנשים דתיים שמגיעים למסקנה מתוך התנ"ך, שמדינת ישראל לא צריכה להתקיים, והם חיים לא רחוק פה, מהכנסת, ויש אנשים שקוראים אותו ספר ומגיעים למסקנה שאם אתה לא מחזיק את כל שטח ארץ-ישראל אז בכלל הישועה לא תבוא לעולם, ושניהם קוראים אותו ספר עצמו. ויש אנשים שחושבים שהחיים היהודיים השתנו במשך ההיסטוריה, וכל יהודי צריך לחיות את החיים שלו על-פי דרכו, ואי-אפשר לכפות עליו דרך חיים, ואי-אפשר לכפות עליו מחשבה.

כל מה שמתבקש כאן הוא, שאותו זרם רפורמי ואותו זרם קונסרבטיבי – והם מכובדים מספיק כדי להביא את היהודים האלה לכאן לישראל, לעלייה, לתמוך בנו כלכלית ופוליטית כל הזמן. תגיד לי, בסיכומי של דבר – וזאת גם השאלה לשר שטרית ולממשלת ישראל – באיזה פרצוף ובאיזו זכות

מוסרית נבוא לרוב רובו של העם היהודי בארצות-הברית, לקונסרבטיבים ולרפורמים, ונגיד להם: בשביל תמיכה אתם טובים, בשביל עלייה אתם טובים, בשביל תמיכה פוליטית אתם מצוינים, בשביל כל דבר אתם טובים, אבל בעצם אתם אינכם יהודים? תודה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ע' עלי:

אתה מוכן להשיב לו? אני מסכים. אתה כאן במיעוט בנושא הזה, בבקשה.

שאל יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה לשאול אותך שאלה. קודם כול, צריך להיות ברור – לי, בוודאי, ולשאר הדוברים – שאיש, ואני מתייחס בייחוד למשפט האחרון, איש לא הוציא מכלל ישראל את הרפורמים ואת הקונסרבטיבים. הם יהודים לכל דבר, ואנחנו רוצים לאחדם. מדובר פה על דבר אחר לגמרי – מי מוסמך לגייר אנשים שאינם יהודים ולהכניס אותם לעם היהודי. זה עדיין לא אומר, שאם אני אומר שהרפורמי לא יעשה זאת מסיבות א' ב' ג', אני קובע אמת-מידה מחמירה קצת יותר, שהרפורמי עצמו איננו יהודי.

עכשיו יש לי אליך שאלה. לפי גישתך, ואתה אדם פתוח, בוא נראה מקרה תיאורטי. מחר המפלגה שלך, מרצ, מקימה ועד דתי, והיא מחליטה שהוועד הדתי הזה מכניס כל מי שגוי ועושה אותו יהודי על-ידי כך שהוא קורא פרק א' בספר ישעיהו שלוש פעמים. כך החליטה מרצ, מה אכפת לה? ואז, לפי אותה גישה, כפי שאתה קראת, שהכול חופשי, מרצ תכריז על אותו אדם כיהודי וצריך לרשום אותו כיהודי.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום, השאלה ברורה.

בנימין טמקין (מרצ):

קודם כול, עצם האנלוגיה שאתה עורך בין מפלגה פוליטית בישראל בעלת אידיאולוגיה חילונית שתכריז על עצמה לצורך תרגיל היפותטי כזה כדת ישראל, וכיהודים – כולנו נבין, גם אנחנו נבין שמדובר בצביעות ובשקר ואין כדבר הזה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, תן לי את הזכות לענות. אנחנו מדברים על זרם דתי אורגני אמיתי שיש בו מאות אלפי ומיליוני אנשים שמקיימים אורח חיים דתי על-פי דרכם, ואתה רק שולל את המהות, את הדרך ואת הגיורים שלהם ואת הנישואין שלהם. אתה בסך הכול מכיר ביהדותם. אני אגיד לך ביהדותם של מי אתה מכיר, באלה שממלאים בדיוק את התנאים המקובלים עליך. זאת אומרת, שהאמא שלהם יהודייה או שהתגיירו כהלכה. כל האחרים אינם יהודים.

יהודי ברית-המועצות ויהודי ארצות-הברית, תרצה או לא תרצה, תאהב או לא תאהב את המצב הזה, רוב האנשים האלה לא ממלאים תמיד את התנאים שאתה מבקש.

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שהבהרת את עצמך. תודה רבה. השר לענייני דתות, בבקשה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השאלה שהעלו חברי הכנסת בנושא משמעות פסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק בעניין הגיור הרפורמי היא אכן שאלה בעלת משמעות לגבי חלק נכבד של הציבור בישראל.

אני רוצה לומר כמה דברי רקע לפני שאנתח את פסק-הדין ואתייחס אליו בעקבות הדברים שנאמרו.

בחברה היהודית בישראל אנחנו מתחלקים בעיקרו של דבר באופן שונה בצורה משמעותית מהחלוקה שקיימת בלונדון או בניו-יורק. אצלנו מחלקים את החברה היהודית לפי חרדים, דתיים, מסורתיים וחילונים. מובן שאפשר לעשות גם חלוקה כמותית. מדובר על 4%–5% חרדים, 12%–14% דתיים, 36%–38% מסורתיים, והיתר חילונים במובן שאנחנו נוהגים לכנות. אלה הסקרים שאנחנו מכירים מהזמן האחרון.

אם תשאלו כמה בתי-כנסת רפורמים יש בתל-אביב וכמה בתי-כנסת יש בכלל, התשובה היא, שמתוך 600 בתי-כנסת בתל-אביב, אחד מהם איננו אורתודוקסי. אפשר לומר שהסיבה אולי, בחלקה, שהיחס — — —

היו"ר ע' עלי:

כמה בתי-כנסת בכלל יש בארץ?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

7,000 בתי-כנסת.

היו"ר ע' עלי:

וכמה מתוכם רפורמיים?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

גם כן שבריר של אחוז לעומת המספר הכולל. למשל, בירושלים יש הרבה יותר, כי העולים מהארצות האנגלוסכסיות מעדיפים את ירושלים. תל-אביב מדגימה את המצב החברתי שמשקף את החלוקה בחברה היהודית בישראל.

אולי חברי חברי הכנסת שאול יהלום והרב ורדיגר יכעסו קצת על התיאור העובדתי שאציג עכשיו המסביר למה לא התפתחה תנועה מתקדמת רפורמית, ואני בכוונה אומר מסורתית במובן של מסורת ולא במובן הטכני שהתנועה המסורתית קוראת לעצמה בטרנס the conservative. באנגלית כשאני מדבר, ודיברתי עם הקהילה היהודית בניו-יורק בביקורי האחרון, לא השתמשתי אלא בביטוי traditional Jew.

בחודשים האחרונים עסקתי בכך הרבה מאוד. אני מבקש את סליחתם של חברי, כי אני מתאר תיאור עובדתי, ואני יודע שגם אם אבי, עליו השלום, יושב שם למעלה ושומע אותי, גם הוא יכעס עלי, אבל, ברשותכם, בכל זאת אני חייב למסור את התיאור העובדתי. אצלנו יהודי מסורתי, אחר – – –

היו"ר ע' עלי:

אז למה לך להכעיס אותי?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

כי אני חייב להגיד את האמת, גם אם היא מכעיסה; לא אותי, אבל את חברי.

יהודי מסורתי ששייך לקבוצה של ה-36%-38%, מסיים את התפילה בבית-הכנסת, הולך הביתה, עושה קידוש ואחר כך סעודה שנייה, נח קצת, ואחר כך עושה כל מיני דברים שאם הוא היה עושה אותם בארצות-הברית בבית-כנסת אורתודוקסי היו מגרשים אותו מבית-הכנסת. ואילו כאן אין בעיה. הוא ממשיך לבוא ולהתפלל בבית-הכנסת. כל אחד עושה אחרי התפילה ביום שבת מה שהוא רוצה, לא בוחנים אותו. אני מדבר על אותן קבוצות של מסורתיים. לא מוציאים אותם מן הקהל, אלא מקבלים שזה טבע העולם שכל אחד יכול אחרי התפילה בשבת לעשות מה שהוא רוצה. ופה נזהרתי בכבודם של חברי וגם בכבודו של אבי עליו השלום שאולי שומע אותי כרגע למעלה.

גם אלה שאולי עלו מארצות שבהן היתה חלוקה בין אורתודוקסים, קונסרבטיבים ורפורמים, או בשמותיהם השונים שקיימים בכמה מדינות אחרות – פרוגרסיב, ליברל וכיוצא בזה – יכול להיות שכאשר הם מגיעים הנה אין להם קושי להתאקלם בחלוקה הישראלית, כיוון שהם מגדירים עצמם דתיים, ואז הם מסודרים. אם הם מגדירים עצמם מסורתיים, אז הם יכולים לקבוע לעצמם את הסגנון.

לפי דעתי, זה אחד ההסברים, ואולי ההסבר המרכזי, מדוע בכל זאת, אף שיש לשער שהעלייה מהארצות האחרות שבהן מתקיימת החלוקה שאינה קיימת בארץ, במובן הכמותי ומבחינת מרכזיותה – בכל אופן, בישראל החלוקה שונה.

למה אני מתחיל את הניתוח של הנושא הזה בהצגת התמונה החברתית או החברתית-מסורתית בארץ-ישראל? אני מציג זאת משום שיכול להיות שסדר-יום מסוים שקיים בקהילות אחרות, צריך להיזהר להעתיק אותו במישרין בלי התאמה, בלי בדיקה, בלי התחשבות בנסיבות שקיימות אצלנו. והעתקת סדר-היום באופן ישיר אלינו לא עושה צדק לא לאלה משם ולא לאלה שנמצאים כאן.

לכן, כשאני בא לנתח את הסוגיה הזאת, אנחנו צריכים להביא בחשבון את המצב החברתי הזה שהתפתח במשך 47 שנה במדינת ישראל. ואולי ההתפתחות שלו היא התפתחות שונה במקצת ממה שהיה אפשר לתאר. כי, לכאורה, אם עלו מהארצות האנגלוסקסיות מספיק עולים מבחינה מספרית כדי שיהיה אפשר ליצור קהילות מהסוג של הקונסרבטיבים והרפורמים במספר גדול הרבה יותר מאשר נוצרו בפועל – וזה לא רק מפני שב-1962 המועצה המקומית בכפר-שמריה לא היתה מוכנה אפילו להשכיר להם אולם לתפילת ראש השנה, ונדרשה התערבות של בית-המשפט העליון כדי לכפות על המועצה המקומית בכפר-שמריה לאפשר להם להתפלל באולם. וזה לא רק בגלל היחס הזה, אלא גם בגלל תהליכים חברתיים שיצרו אצלנו דפוסי שמירת מסורת סובלניים יותר ומתחשבים יותר בהתנהגות האישית שכל אחד בחר לעצמו. ואני מדבר על 36% ויותר מהציבור הישראלי שמגדיר את עצמו כמסורתי. לכן, אפשר לומר שלא התפתחה אותה חלוקה והאג'נדה היא אותה אג'נדה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, האם ידוע לך שמאז 1967, כשהתחילה העלייה הגדולה של יהדות ארצות-הברית וממדינות מערביות אחרות, 85%-90% ממנה היו עולים אורתודוקסים? הרפורמים לא הגיעו ארצה. זו האמת.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

זאת גם אפשרות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה ניתן לבדיקה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אבל מה עם ה-15% שהגיעו? ואני לא נכנס כרגע להתפלגות הפנימית. לטענתי, גם אלה שהגדירו עצמם במקום מוצאם כקונסרבטיבים או רפורמים לא בהכרח השתלבו בקהילה שהגדירה את עצמה כאן, כי אם הם היו מגדירים את עצמם כמסורתיים בארץ, הם יכלו במידה רבה, בוודאי לגבי הקונסרבטיבים, להרגיש בנוח. זאת משום שלא גירשו אותם מבתי-כנסת במקרה שלאחר התפילה מישוהו פגש אותם במוזיאון, במגרש הכדורגל או בחוף הים.

אני יודע שאם אבי, עליו השלום, היה שומע אותי, הוא היה כועס עלי. אבל את האמת אני מוכרח להגיד.

בנימין טמקין (מרצ):

הקהילה הרפורמית במבשרת-ציון, שהולכת ומתפתחת, יושבת בבית-ספר. האם הם צריכים לקבל אפשרות להתפלל?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אמרתי מה הניתוח שלי. לא אמרתי שזה בהכרח מוציא את האפשרות שישראלים יתארגנו בקהילה רפורמית. זאת לא אמרתי. אמרתי שמבחינת הניתוח החברתי אני עדיין יכול לומר בצורה חד-משמעית, שהחלוקה בישראל שונה לחלוטין מהחלוקה שהתפתחה בארצות אחרות, כמו אנגליה או ארצות-הברית, או בגרמניה, ששם זה התחיל, שם השורשים של התנועות האלה.

היו"ר ע' עלי:

כבוד השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה להבהרת העניין. דיברת על מסורתיים ואמרת שהם מהווים 36% בארץ. האם באותו סקר נבדק האם אותה קבוצה, שאתה קורא לה כאן מסורתיים, היא בעד גיור רפורמי, בעד שינוי כל הגישה בנושא מוסד הנישואין והגירושין ובעד אילן יוחסין נפרד? האם הסקר הזה בדק את השאלות האלה?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

הסקר הזה שאל חלק מהשאלות. היו כמה וכמה סקרים. הסקרים הראו בעבר, שאין תמיכה חברתית בשינויים בנושא הנישואין. רוב האנשים אמרו שהם יעדיפו להמשיך ולהתחתן בנישואין המסורתיים. לפי דעתי, מכיוון שנוצרה בארץ אותה אסכולה של מה שנקרא יהודי מסורתי, יש לשער שהוא יעדיף אותה מאשר להצטרף לאותה חלוקה שקיימת כיום בניו-יורק או בלונדון בדרך המעשית, כי עובדה שפה זה לא נוצר. במקום שרוצים ליצור, יוצרים. במבשרת-ציון יש. אצלנו ברמות יש בית-כנסת אחד לא-אורתודוקסי מתוך 30 בתי-כנסת.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל הם לא יוכלו להתחתן.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

קודם כול, אפילו פסק-הדין הזה לא מעניק להם את האפשרות הזאת. לכן, כרגע אני עוסק רק בפתיח כללי כדי להסביר איך אני מסתכל על העניין מבחינת התהליכים החברתיים שהתפתחו במדינת ישראל.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עכשיו אני רוצה להדגיש ולהבהיר מה עשה פסק-הדין ומה הוא לא עשה. צריך להדגיש, שגם בעבר נקבע שאסור להפלות אדם בשל השקפה, וזאת לגבי קבלת כספים או לגבי פעולה שלטונית, כגון השכרת אולם. עוד ב-1962 נקבע, שאסור להפלות, למשל, בהשכרת אולמות. מאז זה הדין. איש לא ניסה לתקן אותו בחקיקה לא ב-1962 ולא עד 1995. לאחר מכן, בקטע של חברות בגופים על-פי חוק, אתם יודעים שהעניין הזה למעשה התקבל. כלומר, אי-אפשר לפסול אדם שאיננו אורתודוקסי מלהיות חבר בגופים שהוקמו על-פי חוק. בשני הנושאים האלה, גם העמדת מתקנים או אפליה בהעמדת מתקנים, לא נעשה ניסיון לתקן. גם בנושא פסילה מחברות בגוף לא ניתן לומר שיש שלילה. בתי-המשפט לא הכירו באפשרות של פסילת אדם מהטעם שפלוני יש לו השקפה לא אורתודוקסית. זאת לא אומרת שכל אדם שהוא בעל השקפה לא אורתודוקסית זכותו להיות שם. הרי יש עוד הרבה קטגוריות של אנשים שלא נכנסים לגופים שמוקמים על-פי חוק. פלוני הוא גבאי של בית-כנסת גדול, והוא יכול שלא להיכלל במועצה דתית. זאת לא אומרת שהוא יכול, בטענת זכות, להגיד שהוא נכנס. אבל פסילה מטעמי השקפה לא מקובלת במדינה ולא מקובלת גם בנורמות כפי שהתפתחו.

כמובן, עדיין יש מצבים שבהם עיר מסוימת כן מגיעה להסכמה שכן יהיו כלולים אנשים כאלה, ויש מקומות אחרים שבהם עיר מסוימת לא מגיעה להסכמה. העניין מגיע אחר כך לדיון והוא מוכרע בדרך כלשהי.

עכשיו אני מגיע לנושא הגיור. עד היום נקבע, שגיור בחוץ-לארץ מקובל. זאת אומרת, כאשר בא אדם ואומר: אני יהודי, הפסיקה אמרה עוד ב-1968 לגבי פרשת שליט, ששופטים את העניין הזה לפי הצהרה בתום לב שאדם בא ומצהיר, והצהרה בתום לב שלו מחייבת את פקיד הרישום. מרשם

האוכלוסין הוא רישום לכאורה. זאת הקונצפציה. הוא לא קובע סופית. לכן, אם ההצהרה היא בתום לב, פקיד הרישום צריך לרשום. שאלה זו התעוררה לגבי תעודת גיור שבאה מחוץ-לארץ. אדם הציג את התעודה. בהתחלה אמרו שלא יכירו בו, אבל היה דיון ונפסק שכן יכירו בו. בעקבות זאת שר פנים שכיהן באותה עת לא רצה לקבל עליו את ההחלטה והוא התפטר. כמובן, צריך להגיד שהוא עשה זאת בכבוד גדול. הכיסא, המשרה והשררה לא היו שקולים בעיניו כנגד מצפונו, אמונתו והשקפתו. צריך להגיד גם דברי שבח על מי שמעדיף את העיקרון על-פני השררה והמשרה. אבל גם אז לא תוקנה החקיקה, כשם שב-1962 לא תוקנה החקיקה.

עכשיו הגענו למצב שתעודת הגיור הזאת איננה תוצרת חוץ-לארץ. זאת אומרת, היא לא נעשתה בחוץ-לארץ, תעודת הגיור נעשתה בארץ. זה פסק הדין שעלינו להתייחס אליו בהצעה הזאת. מדובר בבג"ץ 1031/93, אליאן חוה פסרו גולדשטיין נגד שר הפנים. בעניין הזה מדובר בתעודת גיור שהיא מחוץ-לארץ. פה התעוררה השאלה אם לצורך אישור הגיור צריך אישור של העדה הדתית וראשי העדה הדתית הרלוונטית, כפי שנובע מפקודת העדה הדתית (המרה). וכאן בית-המשפט אומר: לצורך מרשם האוכלוסין – ונובע מזה גם חוק השבות, שזה כבר נפסק מקודם – לא נדרש אישור של הרבנות הראשית, שהיא ראש העדה הדתית היהודית בישראל. זה מה שבג"ץ אומר. בג"ץ אומר את זה במובן העקרוני, ההצהרתי. הוא לא נותן צו אופרטיבי, כפי שגם חברים אחרים הדגישו, אלא אומר: בעניין הזה אני משאיר למחוקק להסדיר את הנושא. אם הוא יסדיר את הנושא, אנחנו נדון בהסדרה שלו; אם הוא לא יסדיר, אנחנו נצטרך להסדיר.

השאלה שעומדת לפנינו כרגע היא: האם הצעד הזה הוא צעד של קפיצת דרך או לא, מכיוון שהצעד הזה אינו משבש ולו כחוט השערה את מערכת הדינים של נישואין וגירושין, כי הוא קובע בעניין הזה שהמעמד האישי לא נפגע ולא מושפע מאותה תעודת גיור באותה מידה כמו תעודת גיור שבאה מחוץ-לארץ, או הצהרה בתום לב, שבא אדם ומציג בתום לב ואחר כך מסתבר שזה אחרת, ומותר לשנות את זה ומותר להתייחס לזה אחרת. לכן גם נוצר הצורך במה שאנחנו קוראים "רשימת פסולי חיתון", אלא שהיא נוהלה בצורה לא תקינה. עצם קיום מאגר מידע משלים למרשם האוכלוסין נוצר, בין השאר, משום שלפעמים הרישום הוא רק לכאורה והעובדות הנוספות הן שונות מהרישום לכאורה.

בקרוב. עוד כמה משפטים כדי להבהיר את העמדה שלנו.

היו"ר ע' עלי:

אתה מקורי. שמעתי: עוד כמה משפטים, עוד כמה מלים, עוד דקתיים. אבל "בקרוב" זאת הפעם הראשונה שאני שומע.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

כי "בקרוב" זו התחייבות של זמן ולא התחייבות של מספר המלים. חוץ מזה, אם אני אדבר מהר, אני יכול להספיק יותר מלים.

אשר לדבר המרכזי, דהיינו המעמד האישי – וצריך גם את זה לקרוא היטב, כי גם את זה אישר בית-המשפט – הוא לא רק אישר גיור רפורמי בהקשרים שאני אמרתי, זאת אומרת שזה מהווה תעודה

שעל-סמכה אפשר לבקש רישום לכאורה במרשם האוכלוסין כיהודי, אלא יש פה גם פסיקה חד-משמעית, שבמה שקשור למעמד אישי, הרבנות הראשית היא הגוף הקובע. ואני מציע לכל חברי שמודאגים מהקטע הזה –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני הדגשתי את זה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

– שיביעו סיפוק מכך שבית-המשפט העליון קבע חד-משמעית, שבנושא של מעמד אישי הגוף הזה הוא הגוף הקובע לענייני נישואין וגירושין. הוא קובע חד-משמעית, וקיבלנו אישור מבית-המשפט החוקתי של מדינת ישראל שאפשר להמשיך בקטע הזה של מעמד אישי באותה מתכונת קיימת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זאת הכנסת.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

לא. הרי גם פה זה הכנסת – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הם דורשים שהכנסת תתקן או לא תתקן.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

לא, תסדיר. הם רוצים שהכנסת תסדיר. אבל כאן, בעניין הזה, אני חושב שצריך להדגיש את זה שבית-המשפט נתן גושפנקה חוקתית, שההסדר של מעמד אישי, כפי שהיה נהוג במדינת ישראל – וזה מתיישב עם התמיכה החברתית שקיימת. אף-על-פי שזאת לא היתה הסוגיה שעליה נסב הדיון הזה, בית-המשפט נתן גושפנקה חוקתית, שמעמד אישי מחייב אם מישהו עשה המרת דת בלא אישור של הרבנות הראשית, משום שבית-המשפט קבע שאין צורך, לפי התפיסה שלו והניתוח שלו, ועדיין בקטע של דיני נישואין וגירושין, מי שיקבע יהדות לעניין הזה יהיה הרבנות הראשית, שהיא המנהיגות המוכרת של רשות העדה הדתית היהודית לפי המשפט הישראלי. בית-המשפט העליון הכיר בזה.

אדוני היושב-ראש, אני סקרתני גם את הרקע החברתי וגם את הניתוח המשפטי וגם את מהלך ההתקדמות בפסיקה כדי להציב את הדברים בפרופורציה הנכונה. עכשיו אני רוצה לקחת את הכובע לא של הניתוח החברתי ולא של הניתוח המשפטי. אנחנו פה, בבית הזה, גם אחראים, כמנהיגי המדינה, לניהול ענייני המדינה. אני חייב להגיד את מה שאמר לאחרונה, שבועות מספר לפני הירצחו, ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, שממשלת ישראל מחויבת לשמירת הסטטוס-קוו. גם אני היום חוזר על העיקרון הזה. עדיין עומדת מה שנקרא "הדרא קושיא לדוכתה", עומדת במקומה השאלה לגבי מה שלא עשינו ב-1962, כשבית-המשפט העליון קבע שאין פוסלים רפורמי ושוללים ממנו אולם לתפילה בראש השנה, ולא אמרנו: רגע, כן יפסלו רפורמי. נקבע תיקון לחוק. ועדיין עומדת השאלה מה שלא עשינו בפרשת סוזן מילר, שחייבה את ההתפטרות של הרב יצחק פרץ, שהיה שר הפנים. הוא סירב לרשום והוא ויתר על משרתו ובלבד שלא יצטרך לרשום את זה, וגם אז לא תיקנו, הבית הזה לא תיקן.

אני אינני רוצה לפסוק בשאלה, האם אנחנו צריכים להגיע למסקנה שיש לתקן או שצריכים להגיע למסקנה אחרת, כפי שהגענו בעבר, הבית הזה כולו, ולא משנה באיזו מנהיגות היתה הממשלה. אינני רוצה לפסוק אם זה מחייב לתקן או לא מחייב לתקן באותה הסדרה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה עמדת השר?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

עמדת השר היא, שאני הצגתי בפניכם ופרסתי בהרחבה, שמכיוון שפסק-הדין ניתן רק השבוע, והוא, כפי שאתם יודעים, מכיל הרבה מאוד עמודים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

אנחנו מבינים שעדיין אין עמדת ממשלה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

גם אין עמדת שר, כי הסוגיה מורכבת, והצגתי אותה בפניכם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אבל צריכים לשמור על הסטטוס-קוו.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני אמרתי שצריך לשמור על הסטטוס-קוו, אבל אמרתי שבעבר כשהיו פסיקות ששינו מצב, פעם כן תיקנו, כמו למשל פסיקה בעניין ייבוא הבשר, ופעמים לא תיקנו. ולגבי הפעמים שלא תיקנו הבאתי את הדוגמאות הספציפיות שעסקו בתעודת גיור של חוץ-לארץ, בפסילה של מי שאינו אורתודוקסי לעניין מועצות דתיות ולעניין, למשל, השכרת אולמות.

אני, אדוני היושב-ראש, ניגש לעניין הזה בשיקול דעת פתוח. נדמה לי שטוב לנו ומוטב לנו שנפרוס לפנינו את השיקולים ונקבל את ההחלטה כהחלטה לאומית, שלא קשורה במערכת פוליטית אלא בשיקול דעת מיושב, שיצטרך להיות מסוכם לא מיידית, לא כאשר אנחנו מופתעים מעצם ההחלטה, כי ההחלטה הזאת באמת הפתיעה אותנו. אנחנו לא חשבנו שבפסק-הדין הזה יהיה שינוי, כיוון שבעבר הוכר רק הגיור בחוץ-לארץ, אבל הרבה דברים הפתיעו אותנו ולא תמיד שינינו את ההסדר שבית-המשפט הגיע אליו. שקלנו אותו, בדקנו אותו.

היה, למשל, פסק-דין בירושלים בנוגע לשבת, והיה תיקון: הסמכה מיוחדת למועצות, כדי להחליט אם כן או לא לפתוח בית-קולנוע בשבת. זה היה בעקבות פסק-דין של בית-משפט השלום בירושלים. אני יכול להביא עשרות דוגמאות שבהן תיקנו. אני יכול להביא גם עשרות דוגמאות שבהן לא תיקנו.

לכן, אני אומר: מכיוון שלא נגעו במעמד האישי, הסוגיה היא סוגיה פתוחה, שצריך לשקול אותה. אם התמיכה הציבורית תהיה בכיוון של תיקון, צריך לשקול את זה. אם התמיכה החברתית תהיה לכיוון אחר – בלאו הכי בנושא המעמד האישי נתן בית-המשפט הכרה חוקתית, ואין שיבוש של המערכת הקיימת. אם מדובר ברישום, כאשר האדם מצהיר בתום לב ובלי תעודה שהוא יהודי, אתה רושם אותו, אז מדוע להפריד בינו לבין מי שיש לו תעודת גיור מהארץ? צריך שתהיה לוגיקה, אחרת צריך היה לשנות את כל המערכת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אנחנו מציעים גם כלפי חוץ-לארץ.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

בבקשה. אם כך, פותחים את העניין. לכן אמרתי, כי אף שאיני מחשיב עצמי כמי שמחשבתו אינה מהירה או כמי שאין לו יכולת ניתוח, אני חושב שהסוגיה מספיק גדולה שראוי לתת עוד זמן לשם הלימוד המפורט שלה, גם בהיבט המשפטי, גם בהיבט החברתי וגם בהיבט הציבורי-הפוליטי. אני חושב שטוב שהעליתם את הסוגיה. כאשר נתבקשתי לומר אם אני מכיר או לא מכיר בדחיפותה, אמרתי שאני משאיר אותה לשיקול דעת הבית, כי מן הראוי שייתן דעתו על סוגיה לאומית, חברתית, ציבורית ומשפטית חשובה זו.

לכן, טוב שהנושא הזה עומד לפנינו, מכיוון שבית-המשפט העביר אותו לבית הזה. טוב שנתחיל בתהליך של בדיקה, ואיני חושב שהתשובה היא חד-משמעית, לא רק מהנימוק של אלה שרוצים לעודד רפורמים, אלא דווקא מן הזווית של אלה שמנתחים את המצב כפי שאני ניתחתי, וקודם הניתוח החברתי. האג'נדה שלנו בחברה היהודית בישראל בעצם שונה מן האג'נדה הקיימת בניו-יורק סביב שאלה הזו.

אני חוזר ואומר מהבית הזה לחברי הרפורמים והקונסרבטיבים הלוחצים כאן באמצעות גופי הלובי השונים: אל תשעינו את הלגיטימיות שלכם בארצות-הברית או באנגליה על השאלה האם אתם כן או לא עורכים כאן נישואים, או על השאלה האם אתם מוכרים במסגרת צורות שונות של הכרה בישראל, כי אפליית הקונסרבטיבים והרפורמים אינה מותרת כאן – לא בחלוקת משאבים, לא בשימוש במתקנים ציבוריים ולא בחברות בגופים על-פי חוק. אני לא חושב שמישהו מציע לתקן את החוק בעניין זה.

לגבי השאלות הנוגעות למעמד אישי, בית-המשפט בפסק-הדין הזה נתן הכרה במערכת הקיימת, נתן גושפנקה במסגרת המערכת הקיימת. לכן ההצעה שלי היא להשאיר את הנושא לשיקול דעתם של החברים המציעים, להשאיר את הנושא לדיון במליאה או לדיון בוועדה. אנחנו צריכים לפתוח בתהליך לימוד משותף על בסיס שאינו מחולק דווקא על-פי החלוקה הפוליטית, כי זוהי סוגיה לאומית-חברתית. לכן אני משאיר את זה, אדוני היושב-ראש, לשיקול דעת היוזמים על-פי בחירתם. אם הם מעדיפים דיון במליאה, שיהיה במליאה. אם הם מעדיפים להעביר את הנושא לאחת מוועדות הכנסת, אני פתוח גם לכך. אשמח לשמוע דעות מפורטות יותר. לפי דעתי, זוהי סוגיה שמן הראוי להקדיש לה את מירב תשומת הלב, כדי לקבל את ההחלטה הנכונה והראויה, על בסיס שיקול הדעת הרחב ביותר מבחינה חברתית וציבורית של כל חלקי הבית הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הדתות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אנחנו מבקשים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לבקש דיון במליאה והשר יכול להציע דיון בוועדה.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מסכים גם להצעה להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

השר יכול להציע דיון בוועדה, ואתה יכול לדרוש דיון במליאה. היות שהשר אמר שאין לו התנגדות שהנושא יידון בוועדה, ואם אתה מסכים, בוודאי אין כל קושי. חבר הכנסת ורדיגר, חבר הכנסת יהלום, האם אתם מסכימים שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסכים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

אנו מצביעים. מי בעד העברת ההצעות לסדר-היום על פסיקת בג"ץ המכיר בגיור רפורמי, של חברי הכנסת יהלום וורדיגר, האחרים לא נמצאים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אני כאן.

היו"ר ע' עלי:

עוד הפעם: מי בעד העברת ההצעות של חברי הכנסת יהלום, ורדיגר ובא-גד לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום, א' ורדיגר ו'

בא-גד לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 7, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם ועדת הכלכלה, הצעת חוק תובענות ייצוגיות (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1995.

הצעה לסדר-היום זירוז עבודות הרחבת כביש 443 – גבעת-זאב-בן-שמן

היו"ר ע' עלי:

יעלה ויבוא חבר הכנסת רפי אלול לדיון בנושא האחרון: זירוז עבודות הרחבת כביש 443 – גבעת-זאב-בן-שמן, הצעה לסדר-היום מס' 7591.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד סגן שר השיכון, קשה בימים כאלה, אחרי האבל שעבר על המדינה, לחזור אט-אט לשגרה, ובמיוחד קשה לאחר הנושא כבד המשקל שדיבר עליו שר הדתות, השר שטרית, לעבור לחיי היום-יום והשגרה, אך בכל זאת אנסה.

אני רוצה להזכירכם, כי לא מזמן, לפני שבועות מספר, הוכינו בהלם בגלל תאונה שאירעה בכביש גבעת-זאב-בן-שמון, שבה קיפחו את חייהם שמונה אנשים. שלושה ימים אחר כך היו עוד שני הרוגים וכמה פצועים באזור.

אני לא רוצה להתיימר ולומר שאולי חזיתי את זה או הייתי מוכיח בשער, אך הסתובבתי באזור מודיעין עם חברי מהלובי החברתי. סגן השר אלכס גולדפרב עוד לא היה אז סגן שר אלא חבר פעיל בלובי החברתי. הוא היה אתי באותו סיור, ושנינו שאלנו באותו סיור שאלות קשות: בונים עיר גדולה כזו, ל-130,000 תושבים, ולא חושבים על תשתית כבישים. שאלנו: כיצד יעלה על הדעת שאנשים שירצו לצאת למקום עבודתם, בתל-אביב או בכל מקום אחר, ישתמשו בתשתית כבישים כה רעועה? ואכן בתום אותו סיור כתבנו מכתבים לכל הנוגעים בדבר – למע"צ ולשר התחבורה – ואמרנו שיש צורך בהרחבת הכביש ובטיפול בו. בכל זאת יש לא מעט אנשים העוברים על כביש מכבים-רעות, זוהי קבוצה לא מבוטלת של אוכלוסייה, ויש לעשות זאת לפני שתקרה תאונה, לפני שיבוא הגשם.

רק הבוקר קיבלתי מכתב מאזרח בשכונה, מכתב המופנה לכמה חברי כנסת וגם אלי, ובו נאמר כי למרות הכול, גם לאחר התאונה, לא נעשה די לזירוז העבודות בכביש.

בעקבות התאונה המחרידה, סיירנו במקום, כמה חברי כנסת, עם ועדת הכלכלה של הכנסת, וביקשנו מהאנשים במקום לפעול לזירוז ביצוע העבודות בשטח, להשיג תקציבים, וכמובן, להביא יותר כלי עבודה. גם החורף מתקרב, וברור לכולנו שיהיה קשה מאוד לעבור את החורף בכביש צר כזה, בתנאים-לא-תנאים, ואנחנו יודעים – אולי אסור להגיד את זה – שיהיו תאונות נוספות שיכולות להימנע עם עבודה נכונה, עם טיפול מהיר, וכמובן, עם השגת תקציבים הולמים.

ברשותכם, אני רוצה לציין גם מה שאמרתי באותו יום. מאחר שאנחנו חוזרים אט-אט לשגרת החיים, אדוני היושב-ראש, בימים אלה יידונו הנושאים התקציביים לשנת התקציב 1996, וברור לכולנו שקשה מאוד להמשיך לחיות במדינה שיש בה 600 הרוגים בשנה ואלפי פצועים. ברור לכולנו, שמשו במערכת הכבישים, בתחום תאונות הדרכים, יצטרך להשתנות, גם באופן קבלת ההחלטות, גם באופן הביצוע, ויותר מזה – גם בהיבט התקציבי. עם כל הרצון לשמור על תקציב מאוזן, ברור לכולנו – ואני מניח שב-16 בדצמבר יהיה דיון בוועדת הכלכלה, שבו יבואו מומחים ויציגו פתרונות אפשריים – שהפתרונות גם עולים כסף.

להערכת, בבית הזה ימצא רוב לכך שתהיה פריצה תקציבית בכל מה שקשור למניעת תאונות הדרכים, שהן הגורם הכבד ביותר, גם בהפרעה לחיי המשק, גם במספר הפצועים, גם במספר ההרוגים. אני מעריך שנמצא גם אוזן קשבת אצל שר האוצר. סביב הנושא הזה, אם זה יהיה נושא אחד, נוכל לכולנו להתאחד.

ביקשתי – ואני שמח שהכנסת, למרות סדר-היום הבעייתי שלה בשבועיים האחרונים, אישרה את הבקשה שלי – לקיים דיון בנושא הכביש הזה. אני אומר לכם: זה כביש דמים. ברור לכולנו שהכביש הזה, שהוא כביש ארוך, חשוב מאוד. יש שם שלושה יישובים, ובונים שם עיר. אני מאוד מקווה, אדוני סגן השר, שתבוא היום עם בשורות לעם ישראל, לאותם תושבים שגרים באזור, לאלפי זוגות צעירים שהשקיעו את מיטב כספם במימוש חלומם לבנות בית בעיר מודיעין. שמענו שזו עיר מסודרת, מאורגנת, עיר מתוכננת, ורק פשלה קטנה: שכחנו לתכנן, לטפל בכבישים עוד לפני שאזרחים הגיעו, ועד כמה שאני מבין, יתחיל אכלוס כבר ביוני 1996, ואנחנו עוד צריכים להזדרז ולסיים שם את העבודות.

ברשותך, אדוני סגן השר, אם יורשה לי – אדוני היושב-ראש, נותרה לי עוד דקה?

היו"ר ע' עלי:

אני הפרעתי לך? אפילו השעון לא צלצל. זו אווירה אינטימית כזאת, אתה מדבר לעצמך, לערוץ-33.

רפאל אלול (העבודה):

אם יורשה לי, ברשותך, לא אחת אנחנו מסתובבים בעולם ורואים לפעמים איך מבצעים עבודות כביש באירופה. אתה עומד שם ליד הכביש ורואה שבשלושה או ארבעה ימים מסיימים את העבודה. יש אלפי מכונות, משאיות, רצים לסיים את סלילת הכביש – ואצלנו כבישים מתעכבים.

אני מפנה אותך למכתב נוסף שכתבתי. על כביש גבעת-זאב-בן-שמן כתבתי. יש עוד כביש, שנסלל בין צומת-ביל"ו לבין רמלה. העבודות לוקחות שנה שלמה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

זה בהצעה הבאה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מפנה אותך למכתב נוסף שכתבתי. היה צומת מאוד בעייתי, צומת גבעת-ברנר, ועד שפעלתי ורצתי למנכ"ל מע"צ, הכביש לא נפתח. שאלתי שם את הקבלן בשטח: כמה זמן צריך כדי לסלול מסלול אחד? הוא אמר לי: חודשיים. אמרתי: מה, אתם מטורפים? נוסעות פה אלפי מכוניות. כששמעתי את התשובה של הקבלן, נסעתי ברכב למנכ"ל מע"צ ואמרתי לו: שמע, יכול לקרות פה אסון. ולזכותו של מנכ"ל מע"צ ייאמר, שאחרי יומיים, בעבודה מואצת, נפתח הכביש, עם שלושה מסלולים.

זה אומר, שרק ההחלטות של בני אדם – וכולנו בני אדם – עם גישה ניהולית נכונה יכולות לשפר את המערכת הזאת. ואני אומר לך, אדוני סגן השר, בידך היום לבוא ולהצהיר, גם בנושא התקציבי, אבל גם בנושא ניהול העבודה. אפשר לעבוד בשלוש משמרות, אפשר להביא 30 טרקטורים ו-100 משאיות ולגמור את הדבר הזה. הכביש הוא כביש מסוכן, ואני לא רוצה להיות, חס וחלילה, אותו מוכיח בשער, או אותו נביא זעם. לפני התאונה הבאה, בוא נפעל יחד לפתור את הבעיות האלה, ואם נצליח בכביש הזה, זו תהיה אולי דוגמה איך אפשר לבצע את זה בכבישים לא מעטים.

אני בטוח שיושב-ראש הישיבה חושב כמוני בעניין הזה, ואני יודע כמה הוא פעל בנושאים האלה של טיפול בתאונות דרכים.

אודה לך, אדוני, אם אקבל תשובה חד-משמעית, וזה יהיה אולי סימן דרך לבאות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אלול. אני מחזק את דבריך, ויתירה מזאת, לא רק שזה ימנע תאונות דרכים, אלא זה גם יקל את התנועה לירושלים. אנחנו עדים לפקקים איומים שיש בכניסה לירושלים. יש לנו בעצם דרך אחת שמובילה מהשפלה לבירת ישראל, ופיתוח הכביש והשלמת ביצוע העבודה לא רק ימנעו תאונות, כפי שאתה ציינת, אלא גם יקלו את התנועה לירושלים, ממנה ואליה, וגם לכן כולנו נדרשים לזרז את השלמת הכביש. אני מודה לך מאוד על העלאת הנושא ועל רגישותך לתחום הזה ולתחומים אחרים.

כעת ישיב סגן שר הבינוי והשיכון. אני מקווה שתהיה בפיו בשורה כלשהי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רפי אלול, עברנו ימים קשים ובמשך תקופה ארוכה עוד נחשוב וננתח איך הגענו למצב הזה, אבל החיים חזקים מכל דבר, ולמעננו ולמען ילדינו צריכים להמשיך הלאה מתוך אחדות ומתוך הבנה.

חבר הכנסת אלול, אני הייתי חבר בלובי החברתי שאתה עמדת בראשו. אני מכיר את פעילותך המבורכת, אני מכיר את פעילותו של היושב-ראש. נשארו פה חברי כנסת שמבחינה חברתית אפשר בהחלט לסווג אותם בדירוג גבוה מאוד.

החיים הם מעניינים, כי המכתב, שאני עצמי הייתי שותף לו – אני היום במעמד שאני צריך להשיב עליו, והנושא שאתה העלית לפנינו הוא נושא חשוב מאוד, ואני מקווה שהתשובות שאני אביא בשם המשרד, בשם השר, יספקו אותך וייתנו תקווה לתשתית טובה יותר, מרווחת, עם נסיעה טובה יותר לכיוון ירושלים וממנה, אדוני היושב-ראש.

אני מתכבד לענות על ההצעה דחופה לסדר-היום של חבר הכנסת רפי אלול, בנושא: זירוז עבודות הרחבת כביש 443, גבעת-זאב-בן-שמן, שמתייחסת למע"צ ולמשרד התחבורה.

לוח הזמנים לביצוע כביש 443 בקטע בן-שמן-מכבים מבוסס על קצב עבודה מקסימלי ביום – זה מה שנמסר לנו ממע"צ – לאור העובדה שלא ניתן לבצע בלילה עבודות בשטח טופוגרפי קשה, צר וצפוף, תוך הפרת הבטיחות של המשתמשים בדרך. בפתח – תקופת החורף הבאה עלינו לטובה, ולאור העובדה שקיימים בפרויקט זה הפרשי גובה, עבודת לילה מסוכנת. כביש 443 נמצא בהליך הרחבה, שיהפוך אותו לכביש דו-מסלולי, בעל ארבעה נתיבים, מואר ובעל משטח הפרדה.

ביצוע הפרויקט צפוי להסתיים ביוני 1996, בהשקעה של כ-21 מיליון ש"ח. עבודות ההרחבה בקטע בן-שמן-מכבים החלו לפני כחצי שנה בהנחיית השר, ללא קשר לתאונה הקשה שאירעה במקום, אבל בהשפעת תשומת הלב של הלובי החברתי שחבר הכנסת רפי אלול עומד בראשו.

קטע של כ-3 קילומטר מבן-שמן ועד צומת אדם צפוי להיפתח לתנועה תוך כחודשיים.

הרחבת הכביש בקטע ההמשך מכבים-צומת-גבעת-זאב מתוכננת לביצוע בתקציב 1996.

משרד הבינוי והשיכון רואה חשיבות רבה בביצוע העבודות בכביש זה במסגרת התקציבים שאושרו, תוך מתן עדיפות לסיום העבודות בקטע בן-שמן-מכבים, על מנת לשרת את תושבי מודיעין וכך להפחית את עומס התנועה בכביש תל-אביב-ירושלים.

נוסף על כך החלו העבודות לחיבור מחלף בן-שמן עם כביש חוצה-ישראל, דבר שינקז חלק נכבד מעומס התנועה בכביש 443.

ייתכן, חבר הכנסת רפי אלול, שלתאונה הקשה שאירעה ב-25 באוקטובר 1995 בכביש זה היו גורמים נוספים. לפני חודשים מספר פורסמה תקנה חדשה במשרד התחבורה, הקובעת כי נהגים הנוסעים במשאיות שמשקלן יותר מ-15 טונות יחויבו לעבור הכשרה מעשית ולא רק הכשרה תיאורטית. תקנה זו לא יושמה רטרואקטיבית, כך שנהגים רבים נוסעים במשאיות ללא הסמכה מעשית. על כך מיתוספים חוסר תשומת לב של הנהגים, עקיפה מסוכנת נסיעה במהירות מופרזת, עומס תחבורה ובעיקר עומס יתר של המשאיות מעל ומעבר למה שמתיר החוק.

אף שהנושא שהעלה חבר הכנסת רפי אלול בפני שר התחבורה לא שייך למשרד הבינוי והשיכון, אני מקווה שתשובתי סיפקה את חבר הכנסת אלול – גם על מנת לחסוך מזמנו היקר של שר התחבורה, שאינו משופע בסגני שרים – – –

רפאל אלול (העבודה):

אי-אפשר להוסיף בממשלה החדשה איזה סגן שר?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אולי עכשיו, במסגרת הממשלה החדשה.

עם זאת, הנושא שהעלה חבר הכנסת אלול – – –

היו"ר ע' עלי:

אנחנו רוצים לאחל לך תפקידים רציניים יותר.

רפאל אלול (העבודה):

מה?

היו"ר ע' עלי:

אני מאחל לך תפקידים רציניים יותר.

רפאל אלול (העבודה):

— — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

עם זאת, הנושא שהעלה חבר הכנסת אלול הוא נושא לאומי חשוב, ותשובתנו היא שבשנה הבאה יושקעו כ-20 מיליון ש"ח לשיפור הכביש – – –

רפאל אלול (העבודה):

20 מיליון ש"ח תוספת?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

כן, ונוכל להגיד כי גם לחבר הכנסת רפי אלול היה חלק בתוספת זו שתשפר בצורה ניכרת את הכביש הקיים ותבטיח את הבטיחות של הנוסעים בו. תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

לא ידעתי מה לוח הזמנים, כמה מותר לי לדבר – – –

היו"ר ע' עלי:

תיגש למיקרופון. דבר. על הצעה רגילה יש לך עשר דקות תמימות.

רפאל אלול (העבודה):

אילו הייתי יודע הייתי מתכנן זאת אחרת – – –

היו"ר ע' עלי:

לא הפסקתי אותך.

רפאל אלול (העבודה):

אתה צודק. רק רציתי, ברשותך, במכתב שקיבלתי – – –

היו"ר ע' עלי:

מזכיר הכנסת אומר לי שדיברת שמונה דקות, אז נשארו לזכותך עוד שתי דקות. אני אתן לך אותן כעת אם אתה רוצה.

רפאל אלול (העבודה):

אני לוקח את המע"מ שלי. ברשותך, אדוני סגן השר, אני לא יודע אם אתה יודע, בשבוע שעבר הייתי באזור וראיתי שאכן מבוצעות שם עבודות, אבל הקטע שכבר בוצע לא נפתח. לדעתי, בהוראה נכונה – אני מקווה מאוד, ומפנה את הקריאה מכאן אליך כרגע, לקרוא לאנשים בשטח, כיוון שיש קטע שכבר אפשר לפתוח. אם יש אפילו עבודה קטנה, אפשר לפתוח את הקטע הזה. אמרת שבעוד חודשיים הקטע הזה ייפתח. אני לא מבין גדול, אינני מהנדס כבישים, אבל הייתי עד לא מזמן ראש מועצה מקומית, ואני יודע מה זה לפתוח כביש. אפשר, לדעתי, בעבודה לא כל כך קשה, לפתוח את הכביש הזה תוך שבועיים או תוך שבוע ימים, לא צריך לחכות חודשיים.

כדאי שכבוד סגן השר יהיה נוכח במקום. אני מוכן להתלוות אליו ולהראות לו שאפשר לפתוח את הכביש הזה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אני מודה לך על תשומת הלב שאתה מעיר לנושא חשוב זה. אני מבטיח לבדוק את הנושא, ואני מבקש ממך שתתלווה אלי לאותו מקום. אם מהנדסי מע"צ יאשרו את פתיחת הכביש מוקדם, לפני חודשיים, אני בהחלט אתן את ידי לכך. אני מברך אותך. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. מה כבודו מציע?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אני חושב שתשובתי מספקת – – –

רפאל אלול (העבודה):

אם יש תוספת של 20 מיליון שקל – – –

היו"ר ע' עלי:

כפי שאתה רוצה. אתה מסתפק? זה בדיך. כאן יש לך רוב לכל החלטה.

רפאל אלול (העבודה):

סגן השר הפתיע אותי עם 20 מיליון הש"ח, ואני מסתפק בתשובה שלו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, חבר הכנסת אלול מסתפק בתשובת סגן השר.

אני מודיע בזאת שהשיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ז במרחשוון התשנ"ו, 20 בנובמבר 1995, ב-16:00. ישיבה זאת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:26.